

De sancto

De morte sui dñi ptractare. Cū igit̃ impator
in stratu suo sub papilione quiesceret. Decius
papilionē latē introiuit. et dormiētē dñm
iugulauit. Exercitū autē q̃ cū impatore vene
rat ad se p̃ce et p̃cio m̃uerib⁹ et p̃missis attra
xit. et ad urbē regiam g̃ou concito p̃perauit.
Audiēs b̃ philipp⁹ minor vebementē extimu
it. et totū thesaurū patris et suū vt ait sycard⁹
in cronica sua b̃to Sixto et s̃cto laurentio cō
mendauit. vt si ip̃m a Decio infici p̃tingeret
thesaurū ip̃m eccl̃ijs et paup̃ibus erogaret.
Hec te moueat q̃ thesauri q̃s b̃tus lauren
tius dispēsauit. nō dicunt thesauri impato
ris s̃z eccl̃ie. q̃ potuit eē q̃ cū ip̃is thesauris
philippi imperatoris aliquē et thesaurū eccl̃ie
dispēsauit. Vel forte ideo dicunt thesauri
eccl̃ie. q̃ philippus eos reliq̃rat eccl̃ie paupi
bus dispēsandos. lic̃z habeat dubitatōnem
vebēmētē vt̃z sicut tūc t̃pis fuerit. sic in
fra dicitur. Postea philippus aufugit. et se
a facie Decij occultauit. Senat⁹ igit̃ obuiā
Decio p̃cessit. et ip̃m in impium p̃firmavit.
Ne ṽo p̃ditore. sed zelo ydolatrie dñm suū
occidisse videre xp̃ianos cepit crudelissime
p̃sequi. p̃cipiēs illos sine vlla misericordia truci
dari. In hac p̃secutiōe m̃lia milia marturū
corruerūt. In q̃s etiā philipp⁹ iunior mar
tirio ē coronat⁹. Post b̃ Decius d̃ thesauro
dñi sui inq̃sitiōnē faciens oblat⁹ ē ei beat⁹
Sixtus tanq̃z q̃ xp̃m coleret. et impatoris
thesauros h̃ret. Tunc Decius iussit eū in car
cerem recipi. vt p̃ illata tormenta xp̃m nega
ret et thesauros p̃deret. Beat⁹ autē laurentius
ip̃m seq̃ns. p̃ eū clamabat. Quo p̃grederis
sine filio pat̃. quo sacerdos s̃ctē sine diacono
p̃peras. Tu nunq̃z s̃ñ ministro sacrificiū
offerre p̃ueueras. Quid ergo in me displi
cuit paternitati tue. Nunq̃d degenerē me
p̃basti. Experire certe vtrū ydoneū m̃strū
elegeris. cui p̃misisti dñici sanguis dispensa
tiōnē. Cui b̃s Sixtus dixit. Non ego te de
sero fili. neq̃z derelinq̃. Sed maiora tibi de
bentur p̃ fide xp̃i certam̃ia. Nos q̃i senes le
nioris pugne cursū recipim⁹. Te autē q̃ iu
uenem manet de tirāno gliosior triūp̃bus.
Post triduiū me seq̃ris sacerdotem leuita.
Deditq̃z ei oēs thesauros p̃cipiēs vt eccl̃ie

sijs et paup̃ibus erogaret. B̃tus igit̃ lauren
tius xp̃ianos die ac nocte diligēt̃ quesiuit
et vnicuiq̃z p̃ vt opus fuerat m̃strauit. Ve
nitq̃z ad domū cuiusdā vidue que multos
xp̃ianos in domo sua absconderat. quā lō
gus dolor capitis detinebat. Sanct⁹ at̃ lau
renti⁹ p̃ impositiōem manus eā a dolore ca
pitis liberauit. et paup̃um pedes lauans oī
bus elemosinā dedit. Eadem nocte i domo
cuiusdā xp̃iani veniēs quēdam cecū ibidē
reperit. et facto signo crucis eum illūinauit.
Cum autē b̃tus Sixtus Decio nollet con
sentire nec ydolis imolare. ip̃m ad decollā
dum duci p̃cepit. Accurrēs autē b̃tus laurē
tius post ip̃m clamauit. Noli me derelinq̃
re pater sancte. quia thesauros tuos iā expē
di quod tradidisti mihi. Tūc milites audiē
tes thesauros laurentiū tenuerūt. et parte
mio tribuno tradiderūt. Ip̃e autē eū Decio p̃
sentauit. Cui Decius cesar ait. Ubi sunt the
sauri eccl̃ie. quos apud te cognouimus eē
reconditos. Qui cū sibi nō r̃nderet tradidit
Valeriano p̃fecto. vt aut thesauros p̃dat et
ydolis sacrificet. aut diuersū eum interire fa
ciat supplicijs et tormētis. Valerianus autē
cuidā p̃fecto noīe ypolitō i custodia eū tra
didit. Quem ille cum m̃ltis alijs in carcere
reclusit. Erat autē in custodia ibi quidā gen
tilis nomie Lucillus. qui plorando lumen
oculorū amiserat. Cui cum laurenti⁹ lumen
se restaurare p̃mitteret. si in xp̃m crederet et
baptisma suscipet. ille se instantius baptiza
ri postulauit. Accipiēs ergo aquā laurenti⁹
dixit ei. Omnia in confessione lauant. Cūq̃z
ip̃m de articulis fidei diligēt̃ interrogass̃z
et ille omnia se credere confessus fuiss̃z. aq̃m
super caput eius effudit. et ip̃um in xp̃i noīe
baptisauit. Quap̃pter multi ad euz cecide
niebant. et ab eo illuminati redibant. Hoc
videns ypolitus dixit ei. Ostende mihi the
sauros. Cui laurentius. O ypolite si in dñm
Ihesum ch̃ristū credideris et thesauros tibi
ostendo. et vitā eternam p̃mitto. Cui ypoli
tus. Si dictis facta compēs facias quod
hortaris. Eadem hora ypolitus credidit. et
sacrum baptisma cum familia sua suscepit.
Baptizatus autē ait. Audi animas innocē

Laurentio.

tuum letas gaudere. Post hoc mandauit valerianus ad ypolitum ut laurentium periret. Cui laurentius ait. Ambulem⁹ ambo pariter. quia mihi et tibi gloria paratur. Ad tribunal ergo ambo ueniunt. et fit iterum inquisitio de thesauro. Laurentius autem triduo inducias perijt. quas valerianus eidem sub ypolitum custodia concessit. In hoc triduo laurentius pauperes claudos et cecos collegit. et eos in palacio salustiano coram Decio presentauit dicens. Ecce isti sunt thesauri eterni qui nunquam minuuntur. sed crescunt qui in singulis dispersuntur. et in omnibus inueniuntur. Horum enim manus thesauros in celum deportauerunt. Valerianus presente Decio dixit. Quid uariaris per multa. Jam nunc sacrificia. et magicam artem depone. Cui laurentius. Quis debet adorari. qui factus est an qui fecit. Iratus Decius iussit eum scorpionibus cedi. et omne genus tormentorum ante ipsum deferri. Quae cum sacrificare iuberet ut hec tormenta euaderet. respondit. Infelix has epulas semper optauit. Cui Decius. Si epulae istae sunt. tibi similes pande per panes ut tecum per epulentur. Cui laurentius. Jam celis nomina sua dederunt. et eorum aspectibus non es dignus. Tunc iubente Decio nudus fustibus ceditur. et ardetes laminae ad latera apponunt. Dixitque laurentius. Domine Iesu christe deus dei deo miserere mei serui tui. Quia accusatus non negavi nomen sanctum tuum. interrogatus te dominum confessus sum. Dixit ei Decius. Scio quia per artem magicam tormenta deludis. me tamen deludere diu non ualebis. Testor deos deasque. quia nisi sacrificaueris diuersis supplicijs punieris. Tunc iussit eum plumbatis diuissime cedi. Laurentius autem orauit dicens. Domine ihesu christe accipe spiritum meum. Tunc audiente Decio vox dei celo insonuit. Adhuc tibi multa certamina debent. Tunc Decius furore repletus dixit. Viri romani audistis dominos istum sacrilegum consolantes. qui nec deos colit nec tormenta metuit. nunc iratos principes expauescit. Iussitque eum iterum scorpionibus cedi. Subiudens autem laurentius gratias egit. et per instantibus exorauit. Eadem hora miles quidam nomine Romanus credidit et beato Laurentio di-

xit. Video ante te iuuenem pulcherrimum stantem et membra tua cum linteo extergentem. Adiuuro ergo te per deum ne me derelinquas. sed festina me baptizare. Dixitque Decius valeriano. Puto quod iam per artem magicam victus sum. Iussit ergo eum de catasta solui. et in custodia ypolitum recludi. Romanus autem afferens uiceum cum aqua ad pedes laurentij percudit. et sacrum ab eo baptismum suscepit. Quod ubi Decius aperit. Romanum fustibus cedi iussit. Qui cum libere se christianum profiteretur iussu Decij decollatus est. Eadem nocte laurentius ad Decium adducit. Cum autem ypolitus fletet et se christianum esse uellit clamare. Dixit ad eum laurentius. In interiora hominis magis christum absconde. et dum clamaue- ro audi et ueni. Omnia igitur tormentorum genera afferunt. Dixit ergo Decius Laurentio. Aut dijs sacrificabis. aut nox ista in te cum supplicij expendet. Cui Laurentius. Quia nox obscura non habet. sed omnia in luce clarescunt. Dixitque Decius. Afferatur lectus ferreus. ut requiescat in eo contumax laurentius. Ad ministri ergo eum exuerunt et super cratem ferream extenderunt et prunis suppositis eum cum furcis ferreis compresserunt. Dixitque laurentius valeriano. Disce miser. quod carbones tui sunt michi refrigerium. tibi autem eternum supplicium praestant. Quia ipse dominus nouit quod accusatus non negavi eum. interrogatus christum confessus sum. assatis gratias ago. Dixitque bilari uultu ad Decium. Ecce miser assatis unam partem. gira ad aliam et manduca. Et gratias agens dixit. Gratias tibi ago domine. quia ianuam tuam ingredi merui. et sic spiritus emisit. Confusus Decius cum Valeriano abiit in palatium Tiberij relicto corpore super ignem. Quod ypolitus manerapuit. et cum Justino presbitero in agro uerano aditum aromantibus sepe luit. Eustiani igitur ieiunantes triduo uigilias celebrarunt. mugitus dantes et lacrimas effundentes. **B** / **U**rum autem hoc uerum sit quod Laurentius sub isto Decio imperatore martirium sit passus a multis dubitatur. cum in cronicis Sixtus longe fuisse post Decium legatur. Eutropius autem hoc asserit dicens. Decius persecutionem in christianos mouens inter ceteros beatissimum leuitas et martirem Laurentium extinxit.

De sancto Laurentio.

In quā autē cronica satis autētica dicitur quod non sub Decio imperatore quod Philippo successit, sed sub quodā Decio minore quod cesar non imperator extitit, martiriū passus fuit. Nam in Decio imperatore et hūc Decio minore sicut quod laurentius dicitur passus plurimi imperatores et summi pontifices in termedij extiterunt. Etenim ut ibidem dicitur cum Decio imperator Gallus et volusianus eius filius in imperio successissent, et valerianus cum galieno pro eosdem impiū tenuissent, dicti valerianus et galienus minore Decio cesare non tamen imperatore fecerunt. Nam antiquus quicquid aliquid ab imperatoribus fiebat cesares, non tamen augusti vel imperatores, sicut legitur in cronicis quod dyoclecianus marianum cesare fecit, postmodum ex cesare augustum creauit. Tunc autem horum imperatorum scilicet valeriani et galieni sextus romanam sedem tenebat. Hic igitur Decius cesar appellatus non imperator effectus beatus Laurentium martirem fecit. Tamen nusquam in legenda beati laurentij vocatur Decius imperator, sed tantum Decius cesar. Decius eius imperator duobus tantum annis regnauit, et beatus Fabianus papa martirem fecit. Fabiano successit Cornelius quod sub volusiano et gallo passus est. Cornelio successit lucius Lucio stephanus quod sub valeriano et galieno quod annis xv. imperauerunt passus est. Stephanus successit sextus. Hec in cronica illa leguntur. Des croniceta Eusebij quod Bede et ysidori in hoc concordant, quod sextus papa non fuit tempore Decij imperatoris, sed galieni. Legitur tamen in alia quodā cronica quod predictus galienus fuit binominus, dicitur enim galienus et Decius, et sub illo passi sunt sextus et laurentius, circa annum domini, cclvij. Godofridus quod quicquid in libro suo quod dicitur patheon idem asserit, quod galienus vocatus est alio nomine Decius, et quod sub eo passi sunt sextus et laurentius, et si hoc verum sit tunc positio iohannis beletb verum posset esse. Refert Gregorius in libro dialogo, quod in sabina quodā sanctimonialis fuit, quod carnis quodē continentiam habuit, sed lingue peccitatem non declinauit. Hec dum in ecclesia sancti laurentij fuisset sepulta, ante altare martiris a demonibus secata per illesam permanens, altera cremata, ita ut mane visibilis adustio appareret. Gregorius quod turonensis ait, quod dum quodā sacerdos quodā ecclesiam sancti laurentij repararet, et trabes quodā nimium breuis essent, rogauit beatum laurentium ut quod pauperes fouerat sue inopie subveniret. Que subito sic

excreuit, ut per non modica abundaret. Quam partem sacerdos minutatim incidit, et multas in dies infirmitates sanabat. Idem testatur beatus Fortunatus. Factum est autem hoc apud portas castri ytalie, quod quodam dum dolore dentium premere, de illo ligno tangit et primum dolor fugat. Quidam in super presbiter nomine Sanctus ut refert Gregorius in dialogo, sancti Laurentij ecclesiam a longobardis incensam reparare volens artifices multos adduxit. Quodā autem die dum quod eis apponeret non haberet, premissa oratione in cibarium respexit, et ibidem candidissimum panem inuenit. Sed cum vir ad unum prandij esset tribus personis sufficere videret, Laurentius artifices suos nolens deficere, sic predictum panem multiplicari fecit quod in alimentum decem dierum operariis cum cunctis suffecit. In ecclesia sancti laurentij apud mediolanum, ut refert Vincentius in sua cronica, Calix quodā cristallinus mire pulcritudinis habebat, quod cum in quodam solenitate ad altare a diacono portare tur, elapsus e manibus in terram cecidit, et statim comminutus fuit. At diaconus merens fragmenta collegit, et super altare ponens beatum laurentium exorauit, et fractum calicem integrum et solidatum recepit. Legitur quod in libro de miraculis beate virginis, quod quodā iudex Stephanus nomine rome erat, quod mūera libenter accipiens multorum iudicia pervertebat. Hic tres domos ecclesie sancti laurentij, et unum ortum sancte Agnetis violenter abstulit, et ablata iniuste possedit. Elcidit autem ut moreretur et ante dei iudicium duceretur. Quē sanctus Laurentius cernens ad eum cum nimia indignatione accessit, et tribus vicibus brachium eius durissime strinxit, et dolore nimio cruciavit. Sancta vero agnes cum ceteris virginibus eum videre noluit, sed faciem suam ab eo auertit. Tunc iudex super eum sententiam ferens dixit. Quonia aliena subtraxit, et mūera accipiens, veritatem vendidit, in loco iudicis perditionis tradatur. Sanctus autem proiectus quem idem Stephanus in vita sua valde dilexerat, ad beatum Laurentium et ad beatam Agnetem accedens pro eo veniam precabatur. Illis vero et beata virgine orantibus processum est ut eius anima ad corpus rediret, et ibidem triginta diebus penitentiam ageret. Accepit in super a beata virgine in mandatis ut psalmum

De sancto Laurentio

beati immaculati. singulis diebus vite sue diceret. Cūq; ad corpus redisset. brachium eius ita erat luidū et adustū. ac si in corpore passus eēt. Quod signū in eo extitit quod vixit. Adale igit ablata restituēs. et pñiam agēs die. xxx. miguit ad dñm. **L**egit in vita scī Henrici imperatoris quod dū ipse et Hunegūdis vxor eius vīgines in siml' pmanerēt. dyabolo instigante de quādam milite vxorē suspectā hñs ipas sup candētes vomeres. xv. pedū nudis pedibus incedere fecit. Qua ascēdente dixit. Sicut me ab Henrico et omib' intactā nouisti ita adiuua me xpe. Henric' vō verecundia ductus eā in maxillā percussit. Cui vox dixit. vgo maria te vginē libauit. Totā igit cadē tē massā illesa pcurrit. Cū ergo cesar obijisset multitudo maria dmonū añ cellā cuiusdā beremite trāsibat. Qui ap̄ta fenestra introgavit vltimū qui nam eēt. Et ille Legio demonū sumus. q̄ ad mortē cesaris pperam' si forte aliqd' ppiū in eo repire possimus. Adiurat igit vt ad se redeat Qui rediēs dixit. Nihil p̄fecim'. q̄ dū falsa vxoris suspicio et alia mala. at etiā bona in statera fuissent posita. adust' ille lauretius ollā aureā imēsi pōderis attulit. Et dū supasse vidbatur illa tactata p̄ alia statera plūmū pōderauit. Tūc ego iratus vnā aurē olle p̄rupi. Illaz calicē vocabat quē dicit' cesar i bonore scī lauretij ecclie a ystetenli fieri fecerat. quē in speciali deuotōe habuerat. Cui p̄p̄ magnitudinē due aures inerat. Reptumq; est et i peratorē tūc obiisse. et vnā aurē calicis fractam fuisse. **R**efert Gre. in registro quod dū p̄decessor su' quādam ad corpus scī lauretij cuperet meliorare. et vbi nā corpus eēt nescirz. subito corpus eius ignorāter ap̄it. omēs q; q̄ aderāt tā mōachi q; mātionarij q̄ corp' eius viderāt infra. x. dies mortui sūt. **N**otā dū q̄ passio lauretij in ceteras scōz martirū passiones excellētissima vidz eēt in quatuor sic ex dictis scī maximi ep̄i et bī Aug. colligit. **P**rimo in passiois acerbitate. scōdo in effectu siue vilitate. tercio in p̄stantia siue fortitudine. q̄rto in mirabili pugna et mō victorie. **P**rimo igit excellētissima fuit in pene acerbitate. **S**c cui' pene acerbitate sic dicit bñs

Maxim' ep̄s vltim' quōdam libros Ambrosi' Non eiz frēs bñs Laurent' breui vt simplici passioe pati. **N**ā q̄ gladio pcutit semel moritur. qui in flāmarū camio mergit vno impetu liberat. **H**ic autē longa et multiplici pena cruciatur. vt mors ei nō desit ad supplicium et desit ad finē. Legim' bñs pueros in penaz suaz deambulasse flāmis et igneos globos pedib' p̄culcasse. **A**n et bñs lauret' nō miori gloria p̄ferend' ē. Si q̄dē illi in penaz flāmis ambulabāt. h̄ in ip̄o supplicij sui igne discubuit. Illi vestigijs pedū p̄culcauerūt incendia. iste latex suoz diffusionē restrinxit. **I**stantes in pena eleuatis manib' orabāt ad dñm. **I**ste p̄stratus in sua pena toto corpore dñm deprecabāt. **E**t notādū quod bñs lauretius post bñm Stephanū in ceteros martires p̄matū tenere dicit. non q̄ maiorē penam sustinuerit q̄ ceteri martires. cū mlti tantā penā. et aliq̄ etiā maiorē sustinuisse legatur. **S**ed dicit' p̄p̄ sex causas in simul occurrētes. **P**rimo p̄p̄ passiois locū. q̄ rome q̄ est caput mōdi et vbi ē sedes ap̄lica passus est. **S**cōdo p̄p̄ predicatiois officium. q̄ officium p̄dicatiois diligēter impleuit. **T**ercō p̄p̄ laudabilem distributiōem ihesauroz q̄s oēs paup̄ibus sapientē distribuit. **H**as tres rōes poit magister Guilhelm' alsiodorē. **Q**uarto p̄p̄ autenticū et approbatū eius martiriū q̄ et si de aliquib' maiora tormenta legant' tñ hoc autenticū nō habet et aliquū in dubiuz vertitur. **H**uius autē passio in ecclia valde ē solennis et approbata. **U**nde et multi sancti in suis s̄monibus eius passiones approbāt et confirmant. **Q**uinto propter dignitatis gradū. quia fuit archidiaconus sedis apostolice. **P**ost quē vt auit in Romana sede archidiaconus nō surrexit. **S**exto p̄p̄ se uiciam tormentozum. quia grauissima supplicia p̄tulit. vt pote qui sup cratem ferream affatus fuit. **U**nde de eo dicit beat' Aug. **L**aceratos artus et multa verberuz sectioe cōcisos subiecto precepit igne toreri. vt p̄ cratem ferream que iam de feruore continuo vim in se haberet p̄endi. conuersozum alterna mutatione membrorum fieret cruciatus p̄bementior et pena productior.

De sancto Laurentio

Secundo fuit excellentissima in effectu siue
utilitate. *I*pa eius pene acerbitas sicut Augustinus et
maximus. fecit eum glorificatione sublimi opinione
et fama celebri. deuotione laudabile. et imita-
tione insigni. *I*dem igitur glorificatione sublimi
Anselmus dicit. *S*euisti persecutor in martirem
pseuisti et auxisti palmam dum aggeras penas.
*I*tem maximus vel sicut quosdam liberos ambrosius. *Q*ua-
uis in fauillaz membra soluatur. fidei tamen forti-
tudo non soluit. Corpis detrimentum sustinet.
sed lucis salutis acquirit. *I*tem Augustinus. *V*ere beati corpus
quod non a fide christi tormentum immutauit. sed
ad regem sanctam religio coronauit. *S*ecundo
opinionem et fama celebri. *M*aximus vel sicut
quosdam liberos ambrosius. *B*eati martiris lauren-
tium grano sinapis possumus comparare. quod diuersimodum
attritus passionibus per totum orbem gratia sui meru-
it fragrare misterij. *Q*ui antea constitutus in
corpore humilis ignorans et vilis. postea quasi uerax
laceratus. exustus fuit. uniuersum per totum mundum
ecclesiarum odorem sue nobilitatis infudit. *I*dem.
*S*ancium est ac deo placitum. ut natale sancti lau-
rentij precipua deuotione veneremur. cuius ra-
diantibus flammis uictrix in hunc quasi diem toto or-
be christi chorus cetera. *I*dem. *T*anta eius gloria mar-
tirij preclarus extitit in passione sua quod mundum illu-
minauerit uniuersum. *T*ercio deuotione lau-
dabile. *Q*uare autem sit laudandum et cum deuotione susci-
piendum ostendit Augustinus tribus rationibus sic dicens
*B*eati uir laurentium tota demum deuotione susci-
pe. *I*dem quod preciosum sanguinem propter deum tra-
didit. *B*einde quod ei prerogatiua apud deum no-
stra non minima protulit ostendens quibus debet esse
christiana fides. *D*e eius portio existere martires
meruerunt. *T*ercio quod idem tante et tam sancte con-
uersationis fuit ut coronam martiris in pacis
inueniret. *Q*uarto fecit eum imitatione insigni
*A*nselmus dicit. *H*ec totum causa passionis propter quam
morti addictus est uir sanctus ut sui similes cetos esse
hortaretur. *I*n tribus autem se nobis imitabile ex-
hibet. *I*dem in aduersorum fortitudine. *A*n-
selmus Augustinus. *N*on erudiendum dei ipsum nullos est uti-
lior forma quam martiris. *E*loquencia facit ad ex-
hortandum sit ratio efficax ad suadendum. *V*alidiora
tamen sunt exempla quam uerba et plene ope docere quam
uoce. *I*n quo excellentissimo genere doctrine beatus
martir laurentius quam gloriosa polleat dignitate

etiam persecutores ipsius sentire potuerunt quam
illa mirabilis fortitudo animi non solum non ce-
deret. sed etiam alios exemplo sue tolerantie ro-
boraret. *S*ecundo in fidei magnitudine et feruore.
*M*aximus vel ambrosius. *B*um in fide sua per-
secutoris flamas vicit. ostendit nobis per ignem
fidei bene incedia superare et amore christi
diem iudicij non timere. *T*ercio in ardenti de-
uotione. *I*dem vel Ambrosius. *I*lluminavit
mundum plane Laurentius eolumie quo ipse
succensus est. et flammis quasi ipse protulit omnium
christianorum corda calefecit. *D*e his tribus et sic
dicit maximus vel Ambrosius. *B*eati laurentij
exemplo puocamur ad martirium. ac-
cendimur ad fidem. incalescimus ad deuotionem.
*I*dem. *T*ercio fuit excellentissima in con-
stantia seu fortitudine. *D*e cuius constantia et for-
titudine sic dicit beatus Augustinus. *B*eatus laurentius
mansit in christo usque ad temptaciones. usque ad ti-
rannicam interrogationem. usque ad acerrimam
cominationem. usque ad peremptores. *I*n
quam longa morte. quod bene manducauerat et bene bi-
berat tamquam illa esca saginat et illo calice ebi-
us factus. tormentum non sensit. non cessit et in regnum
successit. *A*deo autem fuit constantis et firmus. quod non
solum tormentis non succubuit. sed etiam ex ipsis tor-
mentis. ut beatus dicit beatus Maximus. factus
est perfectior in timore. feruentior in amore. et
iocundior in ardore. *D*e primo sic dicit. *E*xten-
ditur super flammarum ignitos globos et sepi-
us versatur in latera. sed quanto plus pena-
rum patitur. tanto amplius christus domi-
num pertimescit. *Q*uantum ad secundum sic
ait Maximus. vel sicut quosdam liberos am-
brosius. *G*ranum sinapis cuius attritur accen-
ditur. Laurentius cuius patitur inflamatur.
*I*dem. *N*ouo admirationis genere alius il-
lum torquet. et alij seuiantes tormenta per-
ficiunt. sed deuotione Laurentius saluatori
supplicia atrociora fecerunt. *Q*uantum ad
tercium sic dicit. *C*or eius tanta fide in christi
magnanimitate concaluit ut despectis
proprij corporis cruciatibus insuaissimo
tormenti suo et triumphans eius ignibus letus
illuderet. *Q*uarto fuit excellentissi-
ma in mirabili pugna et modo victoriae.
*B*eatus namque Laurentius sicut ex uerbis

ba maximi et augustini colligit. quoniam ignes exteriores quodammodo sunt quoniam omnes superavit fortiter et extinxit. **I**dem fuit ignis gebene. scilicet ignis materialis flammæ. tercius carnalis concupiscentie. quartus ardētis auaricie. quintus furētis insanie. **D**e extinctōe primi ignis scilicet gebene sic dicit maximus. Nunquid cedere poterat momentanee corporis vitioni. cuius fides eternum gebene extinguebat ardorem. Item transiit per ignem momentaneum atque terrenum. scilicet flammam gebenne perpetuo exurētis euasit. **D**e extinctōe secundi ignis scilicet materialis flammæ sic ait Maximus Ambrosius secundum quosdam libros. Corporali laborabam incendio. scilicet diuini ardoris materialē restrinxit ardorem. Item Quauis rex improbus ligna subiceret. incendia maiora supponeret. tamen sanctus laurentius has flamas fidei calore accessus non sensit. Item Augustinus. Superari caritas christi flamma non potuit. et segnior fuit ignis qui foris vult quoniam qui intus accendit. **D**e extinctōe tercius ignis. scilicet carnalis concupiscentie sic dicit Maximus. Ecce beatus laurentius transiit per ignem. non quod adustus inborruit sed illuminatus effulsit. arsit ne arderet. et ne videret vultus eius. **D**e extinctōe quarti ignis. scilicet auaricie quod est euauit auaricia illorum qui thesauros cupiebant et frustrata est sic dicit Augustinus. Armat gemina face homo cupidus pecunie. et vitatis inimicus. auaricia ut rapiat auro. impietate ut auferat christum. Nichil obuias. nichil proficis humana crudelitas. Subtrahit tormentis tuis matiam mortalem. et laurentio in celum abeunte tu deficiis flammis tuis. **D**e extinctōe quinti ignis. scilicet furētis insanie. quod est vicis insania plequentius frustrata est et annihilata sic dicit Maximus. Superatis flammis ministris omnem mundane insanie restrinxit incendium. Ad hoc usque diabolicam profecit intentio. ut vir fidelis ad dominum suum gloriosus ascenderet et crudelitas plequentius cum suis ignibus profusa torpeat. Quod est plequentium insania ignis fuerit. ostendit cum ait. Furore gentis accessus craticulam prepat ignitam. ut indignationis sue flamas ignibus vindicaret. **N**ec mirum si bos quoniam ignes exteriores superavit. quoniam ex verbis predicti maximi habentur tria refrigeria quoniam intus sunt et tres ignes in corde portauit. per quoniam omnem ignem exteriorē et refrigerio mitigauit et maiori incendio superavit. **I**dem namque refrigerium fuit desiderium

regni celestis. scilicet meditatio diuine legis. tercius puritas conscientie. **I**dem triplex refrigerium omnem ignem exteriorē extinctum fecit et frigidum reddidit. **D**e primo refrigerio quod est desiderium celestis glorie dicit maximus Ambrosius secundum quosdam libros. Nec eius beatus laurentius ignem sentire tormenta potuit quoniam in sensibus refrigerium paradisi possidebat. Item iaculus ante pedes tyranni exusta caro corpus exarime. nihil tamen dolumen patitur in iris. cuius animus demorat in celum. **D**e secundo refrigerio quod est meditatio legis diuine sic dicit maximus Ambrosius. **D**um christi cogitat precepta frigidum est illi omne quod patitur. **D**e tercio refrigerio quod est puritas conscientie. sic dicit. Ardere profecto totis visceribus fortissimum martir et vult. sed regnum dei practicas refrigerio conscientie victor exultat. **H**abuit nihilominus ut idem maximus ostendit tres ignes interiores. per quos omnes ignes exteriores maiori incendio superavit. **I**dem fuit fidei magnitudo. scilicet cum ardētis dilectio. tercius via dei agnitio quoniam ipsi irradiavit tanquam ignis. **D**e primo igne sic dicit idem vel Ambrosius. In quantum in illo fidei ardor feruet. intantum supplicij flama frigescit. Item Esse saluatoris ignem feruorem fidei legimus in euangelio. Ignem veni mittere in terram. **H**oc igitur igne beatus laurentius accessus flammam non sensit incendium. **D**e secundo igne sic ait idem vel Ambrosius. Ardebat extrinsecus martir laurentius tyranni se uientis incendij. sed maior illum intrinsecus christi amoris flamma torcebat. **D**e tercio igne sic dicit. Fortissimum marure leuissima persecutoris flamma superare non potuit. quoniam longe ardentius vitatis radijs mens eius accessa feruebat. Item Odio perfidie et amore vitatis accessus apposita sibi extrinsecus flammam aut non sensit aut vicit. **H**abz autem inter ceteros martires beatus Laurentius tria privilegia quoniam ad officium. **I**dem est in vigilia. Solus enim inter martires vigilia habz. Sed vigilie sanctorum propter multas deordinationes hodie in ieiunia mutata sunt. **N**os enim fuit olim ut refert Iohannes beletus ut in festiuitatibus sanctorum boies cum proximis et filiabus ad ecclesiam veniret. et ibi cum luminibus procraret. Sed quoniam multa adulteria in his vigilijs fiebant. statutum fuit ut vigilie ieiunia pruerterent. **N**omine tamen antiquum est retentum. quoniam non ieiunia sed vigilie adhuc appellat

De sancto Ypolito

Secundum est in octaua. Ipenanq3 sol9 cuz
Stephano b3 octaua in martires. sic mar
tin9 in pellores. Tercuz e in regressioib9
anupbonaz qd sol9 ipe z paul9 habet. S3
paulus ppter excellentia predicatois. iste p
pter excellentia passionis.

CXIII.

De sancto ypolito

Ypolitus dicitur
ab yper qd sup. z lytos qd est la
pis qi supra lapide. i. xpm fuda
tus. vel ab in z polis qd e ciuitas. Vel ypoli
tus qi valde polit9. Fuit eni sup lapide xps
bn fundat9 pstantia z firmitate. Fuit in ci
uitate supna pdesideriu z audiatem. Fuit
bn politus p tormetoz acerbitate. **A**

Ypolitus postq3 corp9 bti Lauren
tij sepeliuit. venit in domu suam z
dans pacē suis suis z ancillis. oēs
de sacramento altaris qd Justin9 pbi ob
tulerat comunicauerūt. Et appolita mensa
pauisq3 cibū sumeret. venietes milites eū ra
puerūt z ad cesarē duxerūt. Quē vidēs de
cius cesar subadēs dixit ei Nunqd z tu ma
gus effectus es. q corpus laurēij abstulisti
Cui ypolitus. Hoc feci nō qi mag9 s3 quasi
xpian9. Tūc decius furore replet9 pcepit vt
habitu q vt xpianus vtebat expoliaret. z os
eius lapidib9 tūderet. Cui ypolit9. Nō me
expoliasti s3 magis vestisti. Cui deci9. Quō
insipientis effect9 es. vt nuditate tuā non eru
bescas. Nūc ergo sacrificia z viues ne cū lau
rentio pereas. Cui ypolit9. Exemplū mere
ar fieri bti laurēij quē tu ore polluto ausus
es nominare. Tūc deci9 fecit eū fustibus cedi
et pectinib9 ferreis lamari. Ille at se xpianū
esse voce clara ptebatur Et cū tormēta bu
iusmōi derideret. veste militari q antea vte
batur eū vestiri fecit. hortans vt amicitia et
militia pstinā retineret. Cui ypolit9 cum di
ceret se xpo militari. deci9 ira repletus vale
riano pfecto euz tradidit. vt oēs facultates
eius acciperet. et diris tormētis eū inficerz
Inuēto q3 q eius familia xpiana eēt. addu
cti sunt oēs ante pceptū eius. Qui cum ad
sacrificia cogereēt. Concordia nutrix ypo

litu poibus rñdit. Hos cū dño nrō volum9
mori poti9 pudice q3 impudice viuere. Cui
Valerian9. Genus puoz nō nisi cuz suppli
cuis emēdat. Tūc pnte ypolito et gaudente
iussit eā tam diu plūbatis cedi qusq3 emisit
spūm. Dixitq3 ypolitus. Grās tibi ago dñe
qz nutrice meā an pceptū scōz tuoz pmissi
sti. Beinde extra portā aburtinā valerian9
ypolitū cū familia sua duci fecit. Ypolitus
aut oēs pfortās dixit. Fratres nolite metue
re. qz ego z vos vnū deū bēm9. Iussitq3 va
lerianus vt in conspectu ypoliti omnib9 ca
pita amputarent. ypoliti vō pedes ad colla
in domuz equoz fecit ligari. et p carduos
et tribulos trahitādiu donec spūm exalarz
circa annos dñi. cclvi. Eoz corpa Justinus
psbiter rapuit. z iuxta corpus scī Laurentij
sepeliuit. Corpus vō sancte Cōcordie inue
nire nō potuit. qz fuerat in cloacā pietrum
Abiles aut qdā noie Porphirius. credēs
brāz Concordiā aurū aut gēmas i vestimē
tis brē. ad qndā cloacariū noie Yreneū qui
erat occulte xpianus accessit z dixit Secretū
custodi. et extrabe concordia. qz spero q au
rum aut gēmas in vestibus suis b3 Cui ille
Dñe mibi locū z secretū habeo. z quidqd
inuenero nunciabo. Cum ergo corp9 extra
ctum fuisset z nihil inuenissent. miles ille p
tinus fugit. Et yreneus vocatō qdam xpia
no noie Habundo corpus ad scitū m Justi
num detulit. Qd ille deuote suscipiēs iuxta
corpus sancti ypoliti z alioz sepeliuit. Qd
valerian9 audiēs. yreneū et habundū tenu
it. z ambos in cloacā viuos misit Quozum
corpa Justin9 rapuit. z cū alijs sepeliuit.
B Post hoc Decius cuz Valeriano in
currū ascendit aureū. z pgunt ad amphitea
trum vt cruciēt chastianos. Arreptus igit
Decius a dmonio clamabat. O ypolite ca
thenis aspis vinciu me tenes. Valerianus
sitr clamabat. O laurenti igneis cathenis
me ligatū trabis. Et eadez hora Valerian9
expirauit. Decius autē domu reuersus tri
duo a dmonio veratus clamabat. Adiuro
te Laurenti modicū cessa a tormētis. Et sic
miserabilr mortuus est. Qd vxoz eius tri
phonia crudelis videns. dimissis omnib9

De sancto Ypolito.

ad sanctū Iustinū cū filia sua Cyrilla acces-
sit. et ab eo cū multis alijs baptizari se fecit.
Ella vō die cū oraret Tribonia emisit spi-
ritū. Cuius corp⁹ iustinus p̄sbit iuxta corp⁹
sc̄ti ypoliti sepeliuit. Audiētes vō. xlvij. mili-
tes q̄ regina et ei⁹ filia xp̄iane effecte eēnt. ve-
nerūt cū vxorib⁹ suis ad iustinū p̄sbitēz vt
baptisma suscipent. Quos oēs dionisi⁹ qui
sc̄to s̄cto successerat baptizauit. Claudi⁹ at
impator cyrilla cū sacrificare nollet iugula-
ri fecit. et ceteros milites decollari. Quorū
corpa in agro verano cū ceteris sepeliuntur.

¶ Et aduertendū q̄ exp̄sse hētur h̄ q̄ illi de-
cio q̄ laurētū et ypolitū martirizauit succes-
sit claudius. Claudi⁹ at nō successit decō im-
pator. imo decio successit p̄m crōicas volu-
sianus. Volusiano galien⁹. Galien⁹ claudi⁹
oportet ergo dicere vt videt q̄ aut galien⁹
fuerit binomi⁹ et qd̄ dictus sit Galien⁹ et de-
cius. sic dicit Vincētius in crōica sua. et go-
dofridus i libro suo. aut q̄ galien⁹ in sui ad-
iutorū q̄ndā noīe decii fecerit cesarē nō tñ
impatorē. sic dicit Richard⁹ i cronica sua.

¶ De hoc martire sic dicit Amb. in p̄fatiōe
B̄n̄is martir ypolitus xp̄m v̄x ducē cōsi-
derans miles eius eē maluit. q̄z dux militūz
p̄probari. B̄n̄m q̄z laurētū sue custodie
mancipatū nō p̄secutus ē s̄z subsecut⁹. Qui
cū thesauros ecclie discuteret. inueit thesau-
rū quē nō tirān⁹ eripet. s̄z quē pietas possi-
deret. iuenit thesaurū vñ vere diuitie peterē-
tur. spreuit fauorē tirāni vt cū regis p̄petui-
gna p̄probaret. mēbris diuidi nō refugit ne
nexibus diuelleret eternis. ¶ Bubulcus q̄
dam noīe Petr⁹ cū in festo sc̄e Marie ma-
gdalene plaustrū iunxisset. et boues seq̄ns ip-
sos maledictis v̄geret. p̄tinus boues et ara-
trū a fulmie absumūt. et ipse petr⁹ q̄ h̄ imp̄ca-
tus fuerat supplicio atrociori torq̄bat. Itaq̄
ignis eū arripuit adeo q̄ carnib⁹ et neruis ti-
bie et cruris p̄sumptis ossa paterēt. et ip̄a tā-
dem tibia a sua p̄page penit⁹ solueret. Tūc
ille ad q̄ndam eccliam b̄te virginis accedēs ti-
biam ip̄az in q̄dā foramine ip̄ius ecclie ab-
scondit. et b̄ram v̄ginē lacrimis et p̄cibus p̄
sua liberatōe rogauit. Et ecce nocte q̄dā be-
ata v̄go cū b̄to ypolito ei in visione affuit. et

eidem ypolito vt Petr⁹ p̄stine sanitati resti-
tueret ioperauit. Statim q̄z sc̄tus ypolit⁹ tu-
biam de foramine accipiēs. loco suo q̄i surcu-
lū arbori in momēto inseruit In q̄ insitōne
tantos dolores sensit. vt suis clamorib⁹ to-
tam familiā excitaret. Qui surgētes et lumē
accendentes. petr⁹ duo crura et duas tibias
brē aspiciūt. S̄z se deludi putātes. ip̄m itez
atq̄ itez p̄directabāt. et mēbra vera ip̄m brē
aspiciebant. Qui vix eū excitātes vñ h̄ sibi
acciderit sciscitātur. S̄z ille eos ludere existi-
mās tandē vict⁹ rē vidit et extupuit. Sed tñ
cora noua mollior q̄z vetusta. ad sustinētiā
corpis nō poterat exeq̄ri. Vñ ad publicatō-
nē miracli p̄ annū claudicauit. Et tūc iterū
b̄tā v̄go eidē apparēs sc̄o ypolito dixit vt qd̄
quid curatōi deesset. supplere deberet Cui gi-
lans igit⁹ et se plene sanatiū inueniēs recluso-
riū introiuit. cui diabolus in sp̄e nude mu-
lieris frequētissime apparebat. et nudā ei se in-
gerēs q̄nto ille forti⁹ resistebat. tāto illa im-
pudētius incubebat. Cū ergo illa eū plimū
vexaret. tandē ille stolā sacerdotalē accipiēs
collū eius cunxit. et mox diabolo abscedente
cadauer putridū ibidem remāsit. Tant⁹ q̄z
feto inde exalauit. vt nullus q̄ hoc vidit am-
bigeret. quin corpus alicui⁹ mulieris mor-
tue fuisset et q̄ dyabolus assumpsisset.

CXIII.

¶ De assumptōe b̄te marie virginis

Assumptio beate

Marie v̄ginis q̄liē facta sit ex q̄-
dā libello apocripho q̄ Jobi euāge-
liste ascribit edocet. Aplis nanq̄z ob p̄dica-
tōis grām diuersas m̄di sb̄euntib⁹ regiōes
v̄go b̄tā in domo iuxta montē syō posita d̄z
remāsisse Omnia q̄z loca filij sui. s̄. locū bap-
tismi. ieiunij. orōnis. passiōis. sepulture. resur-
rectōis et ascensōis. q̄ad vixit deuotōe sedu-
la visitauit. Et p̄m q̄ ait Epiphanius. xxiiij.
ānis post ascēsiōnē filij sui sup̄uixit. Refert
ergo q̄ b̄tā virgo q̄n xp̄m p̄cepit erat annoz
xiiij. et in. xv. ip̄m peperit. et vixit cū eo annis
xxiiij. et post mortē xp̄i sup̄uixit. xxiiij. annis.
Et p̄m h̄ q̄n obiit erat ānoz. lxxij. Probabi-
li⁹ tñ vid̄ qd̄ alibi legit. vt. xij. ānis filio sup̄

De assumptione beate marie uirgis.

meum dñe patum cor meuz. Tunc oēs qui cum Ihu uenerāt dulciter in tonauerūt dicētes. Hec est q̄ nesciuit t̄boz in delictis. habebit fructū in refectōne animaz sanctarum. Ipa autē de semetipa cecinit dicēs. Beataz me dicēt omnes generatiōes. Q̄ fecit mihi maḡ q̄ potēs est. et sc̄tūm nomē eius. Tunc cantor cantozū oībus in tonauit excellenti⁹. Veni de libano sponsa. ueni corōaberis. Et illa. Ecce uenio. q̄ in capite libri scriptus est de me ut facerē uoluntatē tuā deus. q̄ erulauit spūs me⁹ i te salutarī meo. Sicq̄ maria aīma de corpe egrediē. et in uīnas filij ad uolauit. Fuitq̄ tam a dolore carnis extranea q̄ a corruptiōe extiterat aliēa. Dixitq̄ aplis dñs. Corpus uirginis matris. in uallē iosaphat deferte. et in monumēto nouo qd̄ ibidē inuenietis illud recondite. et me ibidēz triduo donec ad uos redeā expectate. Statimq̄ circūdederūt eā flores rosaz. sc̄z cet⁹ martiz et lilia puallū. agmīa. s. angeloz cōfessoroz et uirginū. Post eam apli clamitant dicentes. Virgo prudentissima q̄ p̄grederis. Esto nostri memor o dñā. Tūc ad uentuz ascendentiū cet⁹ qui remāserāt admirati cōcite obuiampcesserūt. Uidentesq̄z regē suū femie aīam in uīnis p̄prijz baiulantē. illāq̄z sup illū inixā. obstupefacti clamare ceperūt dicētes. Que est ista q̄ ascendit de deserto delictis affluens in nira sup dilectū suū. Quibus concomitātes dixerunt. Ista est speciosa in filiis iherlm. sicut uidistis eam plenāz charitate et dilectiōe. Sicq̄z in celū gaudēs suscipit. et a dextris filij in throno glie collocatur. Apli autē uiderūt ei⁹ animā tantū esse candoris. ut nulla mortaliuz lingua possit effari. Tres autē uirgines q̄ ibidē erāt cū corpus eius lauādi grā expoliassent. tanta statū corp⁹ eius claritate resplēdit. ut tāgi quidē ad lauandū posset. uideri autē n̄ possz. Tandiu autē lux illa ibidē replēdit. donec corpus a uirginib⁹ lotū fuit. Apli autē corp⁹ ei⁹ reuerēter ceperūt et sup feretiz posuerūt. Dixitq̄z iohes petro. Hāc palmā a n̄ feretiz petre portabis. q̄ dñs nobis te p̄tulit. et suarum ouīū pastorē et principē ordinauit Cui petrus. Hāc potius portare te p̄uenit. quia

uirgo a dño es elect⁹. et dignū est ut palmā uirginis uirgo ferat. Tu sup pectus dñi recūbere meruisti. et exinde sapientie ac gr̄ie pl⁹ ceteris fluenta potasti. Et iustus uidet ut q̄ a filio recepisti pl⁹ muneris impēdas uirgini plus bonozis. Tu igit portare debes hāc palmā lumis ad ereq̄as sc̄tūtas. q̄ potatus es poculo lucis de fonte p̄petue claritatis. Ego aut portabo cū feretro sc̄tūm corpus. Ceteri aut apli fr̄es nr̄i circūdātes feretrū referāt laudes dō. Paulus aut dixit ei. Et ego qui mīm⁹ oīm uestiz sum portabo tecū. Eleuātes itaq̄z petr⁹ et paulus feretrū. Petrus incepit cantare ac dicere. Exiit israel de egipto alla. Ceteri aut apli cantū dulciter p̄sequūtur. Dñs aut feretiz et aplos nube p̄terxit. ita qd̄ ipi nō uidebant. s̄z tantū eozū uox audiebat. Affuerūt et āgeli cū aplis p̄cinentes. et totā terrā sonitu mire suauitatis replētes. Excitati oēs ad tā dulcē sonū et melodiā de ciuitate uelocius exeūt. et qd̄ nam s̄ sit diligenti sc̄sclatant. Tunc extitit q̄ diceret. Maria illā discipuli ihu efferūt mortuā. circa illā hanc quā auditis concinūt melodiam. Tunc ad arma oēs concurrerunt. et se mutuo hortabānt dicētes. Venite oēs discipulos occidamus. ac corpus illud qd̄ seductorem illum portauit ignib⁹ p̄buram⁹. Princeps aut sacerdotū s̄ uidēs obtupuit. et ira repletus ait. Ecce tabernacū illius qui nos et genus nostrū p̄turbauit. q̄lem gl̄iam nūc accipit. Et s̄ dicēs man⁹ ad feretiz misit uolens illud euertere ac ad terras deducere. Tunc man⁹ eius subito ambe aruerunt et lectulo adheserūt. ita ut ad lectulū manib⁹ p̄deret et nimio cruciatu uexat⁹ lamētabiliter eiularer. Reliquus aut popul⁹ ab angelis q̄ erāt in nubib⁹ cecitate p̄cussus ē. Princeps aut sacerdotū clamabat dicēs. Sācte petre in hac tribulatiōe me n̄ despicias. sed p̄ me obsecro ad dñm p̄ces fundas. Nemo enim debes eē q̄liter aliq̄n tibi astiti et q̄liter te accusante ancilla ostiaria excusauit. Cui petr⁹ In obsequijs dñe nostre impediti sum⁹. et curationi tue intēdere nō ualem⁹. Uerūtū si in dñm nostrū Ihm et in hanc q̄ ipm genuit et portauit credideris. Spero qd̄ p̄tinuo sani

De assumptione beate marie uirgis.

tatis bñficō potieris. Qui rñdit. Credo do-
minū Ihm cūctū uerē filiū dei. et banc sa-
cratissimā mēz ei⁹. Statimq; a feretro ma-
nus ei⁹ solute sūt. s; rñ in brachijs ad huc ari-
ditas remāsit. et dolor uehemēs n̄ recesserat
Dixit ei petrus. Oculare feret; et dic. Cre-
do in deū ihm xp̄s quē ista in uō portauit
et post p̄tū uōgo p̄māsit. Qd̄ cū feciss; conti-
nuo p̄stine est redditus sanitati. Dixitq; ei
petr⁹. Accipe banc palmā de manu fratris
nostri ioh̄is. et pones eam sup populū exce-
catum. et quicūq; credere uoluerit recipiet
uisum. qui autē credere noluerit. uidere n̄ po-
terit in eternū. Mariā autē portantes apli
in monumēto posuerūt. et iuxta illud ut do-
minus iusserat p̄sederunt. Tercia autē die
ueniēs Ihs cū multitudine angeloz ipsos
salutauit dicens. Pax uob. Qui rñderunt
Gloria tibi deus q̄ facis mirabilia maḡ sol⁹.
Et dixit aplis domi⁹. Quid gr̄ie et bonoris
uobis uidet ut mee nunc conferam genitri-
ci. Et illi. Iustus uidet dñe p̄uis tuis ut sic tu
de uicta morte regnas in seclā. sic tue resusci-
tes matris corpusculū. et a dextris tuis col-
loces in eternū. Quo annuēte Michael an-
gelus cōtinuo affuit. et marie aiām corā do-
mino p̄sentauit. Tūc saluator locutus ē di.
Surge prima mea. colūba mea. tabernacu-
lum gl̄ie. uasculū uite. templū celeste. ut sic
p̄ coitum labē nō sensisti criminis. sic in sepul-
cro solutiōem corpis m̄ime patiaris. Stati-
q; aiām ad marie accessit corpusculū. et de
tumulo p̄dijt gl̄iosum. Sicq; ad ethereum
assumitur thalamū. comitāte secū multitudi-
ne angeloz. Thomas autē cū abisset. et redi-
ens credere recusaret. subito zonā q̄ corpus-
culū eius p̄cinctū fuerat ab aere recepit illesam.
ut uel sic intelligeret q̄ totali fuisse assūpta.
B **H**oc autē totū qd̄ p̄dictū est uidetur
eē illud apocrifus. de q̄ Hieronim⁹ in eplā
siue sermōe ad Paulā et eustochiū sic ait.
Ille sane libellus uere apocrif⁹ ē censend⁹.
nisi quo ad aliq̄ fide digna q̄ uident a sc̄tis
approbata. q̄ sūt nouē sc; q̄ p̄missa sit et exhi-
bita uirgini omnimoda p̄solatō. aplōz om-
niū p̄gregatō. sine dolore p̄sumatō. sepultu-
re in ualle iosaphat p̄patō exequialis deuo-

tio. cūcti et totius curie celestis obuiatio.
iudoz p̄secutō. miracloz in omni causa de-
cente coruscātō in aiām siml et corpe assūm-
ptio. Iudoro alia mltā sūt ibi posita potius
ad simulatiōem q̄ ad uitatē. ut q̄ thomas
nō affuerit. et ueniēs dubitauerit. et h̄is silia
q̄ p̄ se patēt q̄ sūt relinq̄nda pot⁹ q̄ asserē-
da. **V**estimēta autē ipius ad consolatiōes
fidelū dicitur in tumulto remansisse. Uñ
de q̄dam pte ipaz uestū tale miraculū cō-
tigisse narrat. Cū dur normānoz urbez car-
notensiū obsediss; ep̄us illius ur̄b tunicam
beate Marie q̄ ibidem suabat moze uexilli
baste imposuit. et subseq̄nte ip̄lo secur⁹ ad
hostes exiuit. Statimq; ois hostilis exerci-
tus amētia et cecitate p̄cussus est. Stabatq;
totus corde tremul⁹. et totus aiāo stupefa-
ctus. Qd̄ illi de ciuitate uidētes. diuino iu-
dicio sup addūt. et atrociter hostes cedunt.
Qd̄ biē marie plurimū displicuisse p̄batur
ex eo q̄ p̄tinus tunica illa disparuit et uisū
cōtinuo hostis recepit. **I**n reuelatiōib⁹
sancte elyzaeth legit. q̄ dū ip̄a elyzaeth q̄-
dam uice in spū rapta eēt. uidit in loco ualē
remoto q̄ddā sepulcrū multo lumie circū-
fusum. et q̄i spēs mlieris in eo. et circūstabat
multitudo angeloz. et post pusillū de sepul-
cro erepta est. et in sublime cū illa astantiū
multitudine eleuata. Et ecce in ei⁹ occurū
uir q̄daz de celis admirabilis et gl̄iosus ad-
uenit. portās in dextera crucis uexillū. et cū
eo infinita milia angeloz. Sicq; eā alacriē
suscipiēt. cū magno p̄centu eā in celos de-
durerūt. Post modicū uō ip̄is Elyzaeth
angelū cū quo sepe loq̄batur de p̄dicta uisi-
one in̄rogauit. Qui rñdens ait. Ostensus
est tibi in hac uisione quō rāz in carne q̄z in
spū dñe nr̄a in celū assumpta est. Sic autē
in eisde reuelatiōibus sibi reuelatus eē. q̄ p̄
xl. die s sui trāsitus in corpe sit assūpta. Ihs
br̄a Maria secū colloq̄ns ait. Post ascen-
sionē dñi anno integro et tot dieb⁹ q̄t sunt a
die ascensionis usq; ad diē mee assūptiōis
supuixi. Quē autē apli dormitōi mee in̄tue-
runt. et corpus meū reuerēter sepulture de-
derunt. Sed. xl. die post modū resurrexi. Cū
autē elyzaeth eam in̄rogasset p̄trum hoc

De assumptione beate marie uirgis.

manifestare vel celare deberet dixit. Nec carnalibus et incredulis reuelanda. n^c deuotis et fidelibus abscondenda. Et Notandum est ergo quod gloriosus uirgo maria assumpta et exaltata est integraliter honorabiliter letanter et excellenti.

Assumpta est eorum integre in anima et corpore sic pie credit ecclesia. Quod quidem multi sanctorum non solum asserunt. sed etiam habere aptas rationibus moliuntur. Bernardi eorum ratio est Quoniam sanctorum corpora deus preciosa sublimauit. ut puta petri et iacobi. tam gloriose venerabilia reddidit et honore tam mirifico sublimauit. ut et ipsis de parte locorum uenerationi congruere. et ad ipsam mundus properet uniuersus. Si igitur marie corpus super terram esse dicatur. et nec tamen diuota frequentate uisitatione fidelium. nec eisdem locis deputetur honoris. nimium uidebitur christi honores matris corporis pretermississe. cum tamen super terram aliorum sanctorum corpora sic honoretur. Hieronimus etiam dicit quod. xviii. Kal. septembris Maria ad celos ascendit. Quod uero dicitur marie corporali assumptione ecclesia potius elegit pie dubitare. quam aliquid temere diffinire in sequentibus credendum esse sic probat. Si non desunt qui dicunt in his qui cum christo surrexerunt perpetua resurrectio. iam esse completa et nonnulli credant custodere uirgis Iohannem et glorificata carne gaudere cum christo. cur id non magis est credendum de matre saluatoris. Qui enim dixit. honora patrem et matrem. et non ueni soluere legem. sed adimplere. perfecto matris suae super omnes honorauit. Nec nos de beata maria modo factum ambigimus. Augustinus autem non solum hoc affirmat. sed et tribus rationibus hoc probat. Et prima quidem est carnis christi et uirginis unitas. Aut enim sic. Putredo namque et uermis humane est opprobrium conditoris a quo opprobrium cum ipso alieno sit marie nata excipit quam Iesus de ea assumpsisse probatur. Secunda ratio est corporis eius dignitas. An autem. Thronum dei. tabernaculum domini. tabernaculum christi dignum est ibi esse ubi ipse est. Tam preciosum thesaurum dignius est celo seruari quam terra. Tercia est uirginalis carnis perfecta integritas. Aut enim sic Letare maria leticia inenarrabili. corpore et anima in proprio filio cum proprio filio proprio filium. Nec sequi debet corruptio erumna quam nulla secuta est tantum filium pariendo inte-

gritatis corruptio. ut sit sepe incorrupta quae tanta profudit gratia. sit integre uiuens quam omnimoda integra perfectam quae genuit uitam. sit cum illo quem in suo gessit utero. sit apud illum illa quae genuit fouit et aluit illum. maria dei genitrix dei matris et uirginis. De qua. quia aliter sentire non audeo. aliud dicere non presumo. Ad hoc facit quod ille egregius uersificator ait Scandit ad eibera uirgo puerpera. uirgula uelle. Non sine corpore sed sine tempore tendit ad esse. Secundo letant. De hoc dicit Gerardus episcopus et martyr in suis omeliis. Hodie uirginem beatam celi susceperunt letant. angeli gaudent. archangeli iubilando. throni exultando. dominiones psallendo. principatus armonisando. potestates cytharizando. cherubim et seraphim hymnisando. atque ad supremum diuine maiestatis tribunal ducendo. Tertio honorabiliter. quia ipse Iesus et totus militie celestis exercitus eisdem obuias uenit. Unde Hieronimus. Quis illud cogitare sufficiat quam gloriose hodie regina mundi processit. quanto deuotius affectu tota in eius occursum celestium legionum prodierit multitudo quantis ad thronum canticis sit deducta. quam placito uultu quam serena facie quam diuinitus amplexibus a filio sit suscepta. et super omnem creaturam exaltata. Idem. Hodierna die credendum est militiam celorum festiue genitrici dei obuiam aduenisse eamque in genitricis circumfulsisse. et usque ad dei thronum cum laudibus et canticis spiritualibus produxisse. celestem quoque militiam hierusalensem tunc ineffabili leticia exulasse et iocundam tam ineffabili charitate et omni gratulatione iubilasse quam festiuitas hec que nobis hodie reuoluit annua. illis omnibus facta est continua. Creditur quoque quod ipse saluator per se totus festiuus occurrerit. et cum gaudio eam secum in throno collocauerit. alias quam non impleretur quod in lege ipse mandauit honora patrem tuum et matrem tuam. Nec hieo. Quarto excellenti. Hieronimus. Hec est dies in qua usque ad thronum celsitudinem intemerata mater et uirgo processit. atque in regni solio sublimata post christum gloriosa reledit. Qualiter autem in celesti gloria sublimata et honorificata sit ostendit Gerardus in suis omeliis dicens. Solus dominus ihesus christus

De assumptione beate marie uirgis.

pōt banc magnificare quēadmodū fec. ut
ab ipa maiestate laudem p̄tinue accipiat ⁊
honorē. angelicis stipata choris. archāgeli
cis vallata turmis. thronoz bic inde posses
sa iubilatiōib⁹. dñationū. circūcincta tripu
dijs p̄ncipatuuz circūsepta obsequijs. pote
statū āplexata plausib⁹. v̄rutū girata bono
rib⁹. cherubin circūstannata bymnificatōi
bus. seraphin v̄ndiqz possessa ineffabilibus
cantatōib⁹. Ip̄a q̄z ineffabilissima trinitas
penni tripudio sibi applaudit atz sua grā in
ea tota redūdante omēs eidē attēdere facit.
Spl̄oz splēdidissimus ordo incessabililau
de eam extollit. Martiuz mltitudo oimode
supplicat tate dñe. Cōfessor̄ exercit⁹ inume
rabilis p̄tinuū sibi p̄sonat cantū. Virginiū
candidissima concio iugē choreā ad suā ce
lebrat gl̄iam. Inuite etiā infern⁹ sibi plulat.
et p̄caissimi demones p̄clamāt. ¶ Quidaz
clericus v̄gini marie deuot⁹. p̄ dolorē q̄nqz
v̄lnez x̄pi eā q̄tidie p̄bec v̄ba q̄si p̄solari stu
debat dicēs. Gaude dei genitrix v̄go ima
culata. gaude q̄ ab āgelo gaudiū suscepisti
gaude q̄ genuisti et̄ni lumis claritatē. gaud
mat. gaude sc̄ra dei genitrix virgo. Tu sola
mat̄ innupta. te laudat ois creatura et fa
ctura. genitrix lucis. sis p̄ nobis q̄sumus p̄
petua inuentrix. Hic cuz nimio languore
correptus ad extrema venissz. pauore p̄tur
bari cepit. Cui v̄go apparēs dixit. Cur fili tā
to timore trepidas. q̄ toties michi gaudiū
nūciasti. Gaude etiā tu ⁊ vt et̄nalr gaudeas
veni mecum. ¶ Miles q̄dam potens
vald⁹ ⁊ diues dū oia bōa sua indiscreta libe
ralitate dispgerz. ad tātā deueit inopiā vt q̄
p̄sueuerat maḡ tribuere iā inciperz mimis
indigere. Hēbat aut̄ q̄ndā vxorem pudicissi
mā ⁊ brē marie valde deuotā. Appropinq̄n
te aut̄ q̄dam solēnitate in q̄ p̄dictus miles
multa donaria p̄sueuerat elargiri. cum iaz
q̄d tribueret nō h̄ret. nimia p̄fusione ⁊ vere
cundia ductus q̄usqz p̄dicta trāsisset solen
nitas destum locū meroris amicū experijt
vt fortune sue incōmoda plangeret. ⁊ vere
cundiā euitaret. Et ecce subito q̄dam equ⁹
palde terribilis. terribiliozē h̄ns sessorz ad
eum accessit. Cuius sessor̄ eū alloquit. ⁊ cau

lam tante tristicie sciscitat. Cui cuz omnia
q̄ sibi p̄tigerant p̄ ordinē enarrasset. Ille ait
si mibi in modico obtēperare volueris ma
gis q̄z antea gl̄ia ⁊ diuitijs abūdabis. Sp̄o
det ille p̄ncipi tenebrar̄ se q̄d quid iusserit li
benter facturū dūmodo ip̄e sibi impleat q̄
p̄mittit. Et ille. Ecce p̄gens in domū tuā in
tali loco req̄ras. ⁊ ibid⁹ tot auri ⁊ argenti p̄o
dera. tot lapides p̄ciosos inuenies. ¶ Hicbi
aut̄ hoc facias ut tali die vxorez tuā buc ad
me adducas. Sub tali p̄missione miles ad
domū reuertit. ⁊ in loco de q̄ sibi dixerat q̄
rens omia reperit que p̄dixit. Que inueni
ens. mox emit palatia. largit̄ dona. redimit
sūdos. p̄parat suos. Appropinq̄nte v̄o die
statuta vxorē suā vocauit ⁊ dixit. Equuz cō
scēdite. q̄ aliq̄ longi⁹ mecū p̄gere vos optz
¶ Illa tremēs ac pauens. ⁊ viri impio p̄di
cere nō p̄sumēs brē. ¶ Hic se deuote p̄mē
dauit. ⁊ post vix abire cepit. Cum aut̄ longi
us p̄cessissent ⁊ in via q̄ndā eccliam inuenis
sent. illa de equo descendēs eccliaz intrauit.
viro exterius expectāte. Buz v̄o brē marie
se deuote cōmendaret. illa subito obdormi
uit. ⁊ v̄go gl̄iosa p̄dicte matrone in bitū ⁊ q̄
litate p̄ oia silis de altari p̄cessit. et foras exi
ens equū p̄scēdit. matrōa illa i ecclia dormi
ente ⁊ remanēte. Vir aut̄ suā eē vxorē arbi
trans p̄fect⁹ est. Cū aut̄ ad locū statutū ve
nissz. Ecce p̄nceps tenebrarū cū nimio impe
tu veniebat. ⁊ ad locū festinabat. Et cū app
pinq̄isset statū ille infremuit. ⁊ tremēs ac pa
uēs accedere nō p̄sūpsit. Dixitqz militi In
fidelissime boim cur me talr illusisti. ⁊ p̄tā
tis b̄nificijs mibi talia p̄tulisti. Ego eni tibi
dixerā vt ad me deduceres tuā vxorez. ⁊ tu
adduxisti dñi genitricē. Volebā vxorē tuāz
⁊ tu adduxisti mibi mariā. Hāc cū vxor tua
mibi mltas inferat iniurias d̄ ea volebam
expetere v̄tionē. Et tu ad me istā adduxisti
vt me torqueat ⁊ ad infernū mittat. Audiē
hoc vir rebemeni stupebat. ⁊ p̄ timore ⁊ ad
miratōne nimia loq̄ nō poterat. Beata aut̄
¶ Hic dixit. Qua temeritate neq̄m sp̄us
deuote mee nocere p̄sumpsisti. Non sibi
impune cedit. Et nūc te bac p̄lector sentētia
vt in infernum descendas. ⁊ alicui me cum

De assumptione beate marie uirgis.

Deuotione inuocati nocere de cetero non potest
sumas Ille autem cum multo eiulatu recessit. Et
vir de equo exiit se ad eius pedes prosternit
Que uirgo increpans ad suam uxorem que adhuc in
ecclesia dormiuit iubet redire et omnes diuitias
demonis abijcere. Rediit igitur cum adhuc uxorem
suam dormientem inueniret eam excitauit. et sibi
quod acciderat enarrauit. Cum autem domus re-
dissent et omnes demonis diuitias abiiecissent.
in laude uirgis deuotissime permanserunt. et mul-
tas postmodum diuitias ipsa largiente uirgine
receperunt. **A**d iudicium dei quodam
in uisione rapitur. que peccatorum sarcina grauabatur.
Et ecce sathan affuit et dixit. In nihil in hoc aia
bonis proprii. sed mei potius extat dominij
Habeo enim in publicum instrumentum. Cui dixit
dominus. Ubi est tuum instrumentum. Et ille. Instru-
mentum habeo quod ore proprio ipse dictasti. et prope-
tuo duraturum sanxisti. Dixisti enim quantumcunque ho-
ra comederitis morte moriemini. Cum igitur ille
sit de progenie illorum que cibum uentum comederunt
iure instrumenti publici mecum in iudicio des-
mon. Dixit autem dominus. Permittit tibi ob hoc pro-
te loqui. Ille autem obmutuit. Dixit itez demon
Quia est itez prescriptio. que eam iam xxx. annis
possedi. et mihi tanquam suus proprius obediuit.
Et adhuc ille obmutuit. Demoni iterum dixit.
Quia est etiam. que et si aliquid bona fecerit. et tamen
mala incorpabiliter vincunt bona. Dominus autem no-
lens se eum cito proferre in iudicium eidem terminum con-
cessit octo diebus. ut octauo die coram se appare-
ret. et de his omnibus rationem redderet. Cum igitur
a facie domini timens ac merens abiret. quodam ei
obuiauit. et eam tante tristitie requisit. Cui
cum ille omnia per ordinem retulisset. Ille ei
meas. nec formides. que de primo uirum te iu-
uabo Cum autem ab eo interrogaretur quo nomine uo-
cetur. ait. Veritas est nomen meum. Inuenit
igitur secundum que promisit eum iuuare efficaciter de scilicet
Interrogatus autem que nomine uocaretur respondit.
Iusticia uocor. Die autem octauo ante iudicium
uenit. et demoni eum primo obiecit. Ad quod respondens
veritas ait. Duplicem mortem esse nouimus cor-
poris. scilicet et gehene. Illud ergo instrumentum
quod pro te demon allegas non loquitur de morte
gehene sed corporis. Quod quidem ex hoc manifestum
est quia cum omnes in illa sententia includantur. scilicet

et corpore moriantur. non tamen omnes gehene igitur
nibus moriuntur. quantum enim ad mortem corporis
est spiritus duratur. quantum uero ad mortem anime
est proprii sanguinem reuocatum. Tunc demon ui-
dens que in primo succubuit. secundum sibi obijce-
re cepit. Sed iusticia affuit et pro eo taliter respondit
Licet enim multis annis suum possederis. tamen ratio
semper dixit. semper enim ratio murmurabat
quod tam crudeli domino fuit. Ad tercium obie-
ctum neminem fuit adiutor. Dixitque dominus
Effera sit statera. et bona et mala omnia ponderentur.
Veritas autem et iusticia peccatori dixerunt
Ad misericordie que iuxta dominum sedet to-
ta mente recurre. et eam in tui adiutorium inuo-
care stude. Quod cum ille fecisset. beata maria in
eius adiutorium uenit et super stateram ex illa parte
ubi erant pauca bona manu apposuit. Dya-
bolus autem ex alia parte trahere conabatur. Sed
matris misericordie preualuit. et peccatorem liberauit.
Ille igitur ad se rediens in meliorem uitam mutauit.
In ciuitate bituricensi circa annos domini
d. xxvij. cum christiani in die pasce communicarent
cum pueris christianorum quidam puer iudeorum ad al-
tare accedens corpus domini cum eis dicitur precepit. Re-
uersus domum cum a patre unde uenisset interro-
garetur. respondit se cum pueris christianis cum quibus ad
scolas ibat ad ecclesiam iuisse et cum eis communi-
casse. Tunc pater eius furore repletus puerum
apprehendit. et continuo in fornacem ardentes que
ibidem erat proiecit. Statim autem dei genitrix in
specie imaginis quam puer super altare uiderat
eidem affuit. et eum illesum ab igne seruauit. Ma-
ter uero pueri multos iudeorum et christianorum suis
clamoribus congregauit. Qui uidentes
puerum in fornace nil lesionis habentem. ipsum in-
de extraxerunt. et quomodo potuisset euadere in-
terrogauerunt. Qui respondit. Quonia illa reue-
renda domina que super altare stabat mihi auxilium
prebuit. et omnia a me incendium pullauit. Tunc christi-
iani intelligentes esse imaginem beate marie. pa-
trem pueri acceperunt. et ipsum in fornacem proie-
cerunt. Qui continuo robustus et penitus sanus
fuit. **Q**uidam monachi ante diem iuxta flu-
uium stabant et ibidem se fabulis et ociosis ser-
monibus resoluabant. Et ecce audiunt remiges
per flumen impetu nimio nauigantes. Quibus
monachi dixerunt. Qui estis vos. Et illi De

De assumptione

mones sumus qui aiazebroini ppositi do-
mus regis francoꝝ. q̄ a mōasterio sc̄i galli
apostatauit in īfernū deferim⁹. Q̄d audie-
tes monachi uehemētissime timuerūt. ⁊ for-
titer exclamauerūt. Sancta Maria ora p̄
nob̄. Quib⁹ demōes dixerūt. Bene mariā
inuocastis. uos enī discerpe ⁊ submergere
uolebam⁹. q̄ uos dissolute ⁊ extra horā cō-
fabulātes inuenim⁹. Tūc monachi redeūt
ad cenobiū. ⁊ demōes p̄perāt ad infernū.
¶ Erat q̄dam mōach⁹ ualde lubac⁹. s̄ in be-
atā mariā ualde deuot⁹. Quadā nocte ad
scelus assuetū p̄gens ⁊ corā altari trāsiens
brām uirginis salutauit. ⁊ sic de ecclia exiens
dum q̄ndā fluuiū uellet trāsire in aq̄m deci-
dens expirauit. Cui⁹ animā cū demōes ra-
puissent. affuerūt āgeli ut eā liberarēt. Qui-
bus demōes dixerunt. Ut quid huc adue-
nistis. nichil in hac anima bētis. Statimq̄
brā Maria affuit. ⁊ cur eius animā rape p̄-
sumpserāt increpauit. Illi autē dixerūt. q̄ eū
fuisse uitā in mal' opib⁹ inuenerūt. At illa
Falsa sunt q̄ pfertis. Scio eiz q̄ aliq̄ p̄gens
me p̄mo salutabat. ⁊ rediēs similr faciebat.
¶ Q̄ si dicitis uobis uim fieri ponam⁹ i iu-
dicō summi regis. Cū de hoc coram domi-
no disceptarēt. placuit ei ut aīma ad corp⁹
rediret ⁊ de suis actibus peniteret. Interea
fratres uidētes matutinas differri sacristā
q̄runt. ⁊ usq̄ ad fluuiū p̄gentes submersus
in aq̄ reperūt. Cūq̄ extracto corpe secū q̄d
factū fuerat mirarent. ille repente ad uitaz
rediit. ⁊ rē gestam referēs uitā in bonis opi-
bus p̄sumauit. ¶ Quedā mulier a demone
sibi uisibilr in forma boīs apparente mltas
molestias sustiebat. multa q̄ remedia nūc
aque bñ dicte asp̄sionē. nunc b̄. nūc illd ad
bibebat. s̄ nec sic ille cessabat. Quidā āt uir
sc̄is sibi consuluit. ut cū ad eā accederet. illa
elevationē māib⁹. sancta Maria adiuua me
p̄tinus exclamaret. Q̄d cū illa feciss̄. Diabo-
lus q̄ si lapide pcussus territus stetit. ⁊ post
modū dixit. Malus diabol⁹ intret in buc-
cam illius q̄ te istud docuit. ⁊ statim euanuit
nec ad eam postmodū accessit.

¶

Dubus sacratissime assumptionis
Marie tradit in q̄dam sermone ex
diuersis dictis sc̄toꝝ pilato. qui in
pluribus ecclis solēniē legit. Ubi sic bētur.
Que in sanctorū patꝝ narratōibus in toto
orbe de uenerāda migratiōe dei genitricis
inuenire potui ad ipius laudē p̄memorare
curauit. Sanct⁹ Cosmas cognomēro uesti-
tor ea q̄ ab eoz posteris qui interfuerunt se-
didicisse certa relatōe p̄memorat obmittē-
dum nō est. Aut enim. Quoniā enī xp̄c ad
se uite genitricē disposuit adducere. p̄ ange-
lum p̄suetū ei p̄nunciat dormitiōis exitum
nemoris inopinate ueniēs turbatōem ipsi
afferret. Obsecrauerat illa facie ad facie cū
adhuc in terra p̄uersaret filiū. ne uideret q̄n-
q̄ spiritū malignoz p̄remittit igū āgelū
ad eam cū b̄mōi uobis. Temp⁹ est te assumē-
di ad me m̄rēm meā. Sicut enī terraz gau-
dio replesti. ita fac celestia gratulari. patris
mei māliones iocūdas redde. sanctorū meo-
rum sp̄s consolare. Ne turberis deserens
corumpendū cū suis p̄cupiscentijs mun-
dū. adeptura celeste palatiū. Nec o mater
terreat te carnis sequestratio. que ad uitaz
uocari p̄petuā. ad gaudiū indeficiēs. ad pa-
cis requiē. ad p̄uersatōz securā. ad refectōz
inimiable. ad lucē inaccessibleē. ad diē n̄ ue-
sperascētē. ad gl̄iam inenarrabilez. ad me-
ipm tuū filiū uniuersitatis factorē. Ego eiz
sum uita eterna. dilectio incōpabilis. babi-
tatio ineffabilis. lumē nesciens tenebras. in-
estimabilis bonitas. Ba sine trepidatione
terre quod suum est. Non te quisq̄ de ma-
nu mea rapiet. quoniam in manu mea sunt
omnes fines terre. Depone michi corpus
tuum. quia in utero tuo posui diuinitatem
meā. Non gloriabit sup te mors. q̄ uitam
genuisti. Non obfuscabit te caligis umbra.
q̄ lumē pepisti. Non p̄sidiōis p̄ritio te attu-
get. q̄ meū uas fieri meruisti. Veni iaz ad
eū qui ex te nat⁹ ē receptura maini uteri p̄-
gnora. educatōis mercedē. lactis ⁊ esce u-
cissitudinē. habita cū unigenito. festina ad-
berere filio. Non enī q̄ alterius affectu fi-
lij nō angustieris. Qui te uirginē m̄rēm ex-
bibui. tot⁹ mūdi exhibeo te muz. archā sal-

beate marie uirgis.

uādoꝝ, pontē fluctuātiū. baculū imbecillū
scalam ad celos ascēdentiū. ppiciatricē pec
cantiū. Adducā autē ap̄los ad te q̄z ac si me
is sepeliaris māib⁹. **B**ec3 nāq3 ut spūales
mee lucis filij q̄b⁹ sanctū tradidi spūm. tuū
corpus sepeliant. ⁊ ip̄i in tuo admirabili fu
nere meā p̄sonā impleāt. **I**post boꝝ narra
tionē dat angel⁹ v̄gini brauiū palme missuz
ex paradisi ppagine. ad certitudinē aduer
sus corruptōem mortis victorie ⁊ vestimē
ta funebria. **E**lc celū quo venerat repetit.

I. **B**eata maria puocans amicos et co
gnatos dixit. **N**otū vob̄ facio me a tempa
li vita fore trāsiturā. **D**pt3 ergo vigilare. qz
vnoquoq3 trāseunte diuina v̄tus angeloz
et maligni spūs ad moriētis lectū veniūt.
His dictis oēs flere ceperūt ac dicere. **T**u
times facies spiritū que autoris oīm maē
effici meruisti. q̄ p̄donē inferni genuisti. q̄
sup cherubin ⁊ seraphin p̄patū brē solum
meruisti. **Q**uid igit nos faciem⁹. aut qualr
fugiemus. **A**derat mltitudo muliez flentiū
⁊ dicentium ne se orphanas derelinqueret
Beata autē v̄go eas consolans ait. **S**i vos
corruptibiliū natoꝝ matres n̄ toleratis ab
eis modicū separi. quō ego mat̄ ⁊ v̄go desi
drare n̄ v̄beo ad meū p̄gere filiū dei p̄is v̄
nigenitū. **S**i q̄libet vestrū aliq̄ orbabit filio
solabit sup̄stite v̄l nascituro. ego autē q̄ vni
cū possideo ⁊ incorrupta maneo. quō ad eū
nō p̄perē anxia q̄ oīm est vita. **B**ū autē bec
agerent. b̄s **J**ohes adueniēs quō res se ba
beat p̄cunctatur. **C**ui cū virgo suā celestem
migratōem annūciassz. ille in terra p̄strat⁹
cuz lacrimis clamabat. **Q**uid sumus nos
domine quoniā sup nos tantastribulatō
nes inducis. **U**t quid potius de corpe me
non eduxisti. vt magis sepult⁹ fuissez a do
mini mei matre q̄z eius funeri interessem.
Quē virgo flentē in thalamū introducens
palmas ⁊ vestimenta oñdit. **E**t post hoc in
lecto sibi ad sepulturaꝝ strato requieuit. **E**t
ecce validissimus tonitruū sonus audir̄. tur
bo quasi nubes candida generatur. et apo
stoli ante ianuam domus virginis instar
imbrium collocant. **Q**ui cum de hoc pluri
mum mirarētur. **J**ohannes ad eos progre

diens reuelat que beate v̄gini per angelum
nunciata erant. **Q**ui cum omnes flerēt. **J**o
hannes eos cōsolatus est. **B**eteris igitur
lacrimis introierunt. ⁊ beataꝝ virginē reue
reter salutes eam adorauerunt. **E**t illa
Auete filij vnigeniti mei. **E**t dum modum
aduentus eorum ab eis audiisset. illa eis
omnia manifestat. **C**ui apostoli. **I**n te cele
berrima virgo q̄i ip̄m dominū ⁊ magistꝝ
nostꝝ aspicientes cōsolabamur. **H**oc solū
refrigerium habemus. q̄ te mediaticē ap̄
deum nos habere speramus. **Q**ue cū pau
lum nominatim salutasset. ille ait. **A**ue impe
ratrix mei solaminis. licz eniz in carne chꝝ
stuz nō viderim. cū tamē te in carne video
ac si ip̄m videā conolor. **U**sq3 ad hunc diē
deū te genuisse gentib⁹ predicabas. amodo
te ad ip̄m translata esse docebo. **I**post hoc
ea q̄ angel⁹ attulit ei. v̄go oñdit. ⁊ v̄ lucernis
vsq3 ad obitū nō extinguendis admonuit.
Aderat. cxx. v̄gines in eius obsequiuz occu
pate. **B**einde vestimēta funebria induens
et omib⁹ valedicens. corpus ad exituz in le
cto cōponit. petro ad caput posito. iohāne
ad pedes locato. ceteris ap̄lis lectū ambien
tibus ⁊ dei genitricē laudantib⁹. **I**post igit
inchoans dixit. **G**aude celestium thalamo
rum sponsa ⁊ trifidum ardui luminis can
delabrum per quam est eterna claritas ma
nifestata. **H**oc autē. scilicet apostolos
ad dormitōem sacratissime virginis conue
nisse testatur beatus **G**ermanus constan
tinopolitan⁹ archiep̄s dicēs. **L**icz in euitabi
lem mortē o di genitrix b̄uane nature susce
peris. nō tñ dormitabit neq3 dormiet q̄ nos
custodit ocul⁹ tu⁹. **N**ō eniz sū testimonio
transmigratio tua. nec mēdax dormitio. **C**e
lū enarrat gliaz eoz q̄ sup te cecinerunt. tra
de illis exhibz veritatē. nubes vociferant bo
norē q̄ ex eis tibi admittat⁹ ē. angeli factuz
in te obsequiū predicāt. q̄ videlicet ap̄li ad
te in iherl̄m p̄ueniūt. **M**agn⁹ q3 **B**yo
nilius ariopagita h̄ idem testat dicēs. **N**os
vt nosti ⁊ ip̄e ⁊ multi ex fr̄ib⁹ nr̄is ad visio
nē corpis q̄ dū suscepit p̄uenim⁹. **I**post
autē erat **J**acob⁹ frater dñi ⁊ **I**post eximia
et maxima theologoz summitas. **B**einde

De assumptione beate Marie uirgis.

placuit quod per visionem uniuersi summi sacerdotes hymnifarent put unusquisque esset sufficiens et immensa virtutis bonitatem uiuifice infirmitatis. **¶** Subsecutus autem sanctus Cosmas suam narrationem ait. Postquam habuit tonitruum magnum totam domum percussit. et spiritus fragrans domum tanta suauitate repleuit. ut cunctos qui aderant exceptis apostolis et tribus uirginibus lucernas gestantibus. in gressu sopor opprimeret. Dominus enim cum multitudo angelorum descendens a matris sue assumpsit. Tanta autem eius anima claritate resplenduit. ut nullus apostolorum in eam respicere posset. Dixitque dominus petro. Corpus matris mee cum omni reuerentia sepelire. et tribus diebus illud cum diligentia custodite. Ego quippe tunc veniam et illud ad incorruptionem transferam. et simili mecum claritate induam. ut id quod acceptum est. et id quod accepit pietate ueniatur et recordetur. **¶** Refert quoque et idem sanctus Cosmas terribile et mirabile misterium quod non indiget naturalis discussione. nisi curiosa inuestigatione cum omnia que de dei genitrice dicuntur sicut superna talia. et admiranda et tremenda potentia que inuestiganda. Egressa ut ait de corpore eius anima habuit protulit corpus. Gratias tibi ago domine que tua sum digna gloria. **¶** Memoro mei quoniam tuum sum figmentum et tuum suauiter depositum. Exprefacti igitur ut ait ceteri uidentes uirginis corpus exanime contristari plurimum ac gemere ceperunt. Tollentes igitur apostoli corpus ad monumentum ferebant. incipiente petro psalmum In exitu israel de egipto. Chori quoque angelorum uirginem laudant. ita quod ibidem ad tantam gloriam est concussa. Tunc summi sacerdotes cum gladiis et fustibus multitudinem mittunt. **¶** An autem impetum faciens ad grabatum accessit. cupiens ad terram trahere corpus genitricis dei marie. Qui quod indignum tangere nititur. eius tactu manibus merito percutitur. **¶** Atraque namque manus cubitis euulsa absciditur. Illis quoque ad grabatum pendens dolore horribili cruciatur. Implorat autem veniam. et promittit emendam. Cui petrus nullatenus veniam sequi poteris. nisi corpus perpetue uirginis osculeris. et christum ex ea propagatum dei filium esse profitearis. **¶** Quod cum fecisset manus uniuersa uulsa fuerat cubitis sunt adiuncte. Accipiens quoque petrus unum dactylum ex palma dedit illi dicens **¶** Uade ingredere ciuitatem et pone super infir-

mos. et omnes qui crediderint recipiant sanitatem **¶** Peruenientes igitur apostoli ad preidium Getsemani. inuenerunt ibi sepulchrum simile christi sepulchro mirifico. ubi corpus cum multa reuerentia posuerunt. illud sublimissimum dei uas tangere non audentes. sed hinc inde apprehensa sindone deponentes. Quo munito duos apostoli et discipuli domini iuxta mandatum domini circa sepulchrum staret tertia die nubes splendidissima sepulchrum circumdedit. uoces angelice resonant. ineffabilis odor sentitur. Fit omnibus stupor imensus. dum dominus illuc cerneretur descendisse. et corpus uirginis cum gloria tam imensa transferre. **¶** Disculantes igitur apostoli sepulchrum. domum euangeliste et theologi sancti iohannis reuerli sunt. tante uirginis custodiam laudantes. **¶** An autem ex apostolis tantis solennijs defuit. Qui tanta mirabilia audientes et admirantes. sepulchrum sibi aperire instantius postulabat. ut horum omnium agnosceret ueritatem. **¶** Quod cum apostoli reuerterentur. sufficere sibi tantorum testimonia asserentes. ne forte sit infideles intelligerent corpus furto sublatum esse predicarent. ille tristatus dicebat. Cur me simile uobis communis nostri thesauri portio fraudatus. Tandem sepulchrum aperientes. corpus inueniunt. sed tantum uestimeta et sindonem reppererunt. **¶** **¶** In eutychimata quoque hystoria libro. iij. c. xl. sanctus Germanus constantinopolitanus archiepiscopus se repisse dicit. quod et magnus damascenus sicut attestat. quod sancte memorie pulcherrima augusta cum apud constantinopolim multas ecclesias erexisset. inter ceteras apud balthernas admirabilem ecclesiam ipse martiniani imperatoris ad honorem sacre uirginis edificauit. Et conuocans iuuenalem archiepiscopum hierosolimitanum. et alios palestine episcopos. qui tunc in urbe regia morabantur propter synodum que facta est calcedonie dixit eis. **¶** Audiuimus corpus sanctissime uirginis in preidio Getsemani tumulatum. **¶** Uolumus igitur ad custodiam huius urbis corpus illud cum debita reuerentia huc transferre. Cui cum iuuenalis respondisset corpus illud sicut ex antiquis hystorijs conperit in gloriam esse translatum et sola uestimeta in monumento cum sindone remansisse. ipsa uestimeta dicitur iuuenalis constantinopoli misisse. et in dicta ecclesia honorifice collocant. **¶** Nec me quisquam proprio hoc arbitrii sensu finxisse. sed ea posui

De assumptione beate Marie uirgis.

que p doctrinā ⁊ studiū lectiōis eoz didici
qui verissima traditōe a pōrib⁹ acceperūt.
Hucusq; sūt v̄ba q̄ in p̄dicto s̄mōe habent.
Euziohes damascen⁹ q̄ ⁊ ip̄e grec⁹ extitit
plā mirāda de hac sacratissima v̄gis assūp-
tōe p̄secut⁹ ē. Sūt ei in s̄mōib⁹ suis. Hodie
sacratissima v̄go celesti thalamo inuebitur
Hodie sacra ⁊ animata archa q̄ intra se su-
um tulit artificē in tēplo nō manufacto re-
ponit. Hodie sacratissima colūba inocēs et
simplex euolūsa ex archa. i. ex corpe. qd̄ deus
suscepit pedib⁹ suis req̄em adinuenit. Ho-
die immaculata v̄go t̄renarū passionū nescia
imo celestib⁹ intellectib⁹ erudita nō in terrā
ab it. s; v̄z celuz animatū appellata in celesti
bus tabernacul⁹ bitat. Licet enī naturalr sa-
cerima btāq; anima tua a glioso tuo cor-
pore sepetur. ⁊ sepulture corpus tradat. v̄z
tū nō manet in morte nec dissoluit in corru-
ptōe. Cuius enī p̄sentis v̄ginitas inuolata
p̄māsit. bui⁹ ⁊ migrātis corp⁹ irrefolutum
p̄omia p̄seuerat. ⁊ ad meliorē sanctiōemq;
vitā traducit. nō morte dissolutū. sed etiaz
in eterna secula p̄mansit. Sicut eiz sol iste
splendidus ac lucifluus sub lunari corpe la-
tens ad breuē horā videt q̄dā mō deficere
tamē ip̄e suo non p̄uabit lumie b̄ns in se p̄-
ennē fontē lumis. Sic ⁊ tu fons veri lumi-
nis. incōsumptus vite thesaurus. licet q̄dā
breui intervallo tēpis corpa tr̄ mortis sis ad-
dicta tū copiose nobis infūdis indeficiētis
lumis claritatē. Hinc sacra tua obdormitō
non est mors appellāda. sed transmigratio
siue recessus seu magis pp̄rie aduent⁹. Di-
scēdes enī a corpe aduenis celo. Tibi obui-
ant angeli ⁊ archangeli. ascensum tuū hor-
rent spūs imundi. Non iuisti virgo beata
in celū vt Helias. neq; vt paul⁹ vsq; ad ter-
cium celū ascēdisti. s; vsq; ad regalē thronū
filiij tui aruigisti. Mors alioz sc̄oꝝ b̄ndicit
eo q̄ ip̄os btōs exhibet. in te aut̄ hoc locuz n̄
habz. Mors enī tua n̄c b̄tudo tua. n̄c trā-
migratio tua. nec p̄fectio tua. sed nec reces-
sus largitur tibi b̄tutinis securitatē. Om-
niū enī bonoz q̄ b̄uanā mentē excedunt. tu
p̄ncipiū mediū ⁊ finis. Tua securitas ⁊ v̄a
p̄fectio ⁊ sine semine conceptio. diuina inba-

bitatio. An̄ v̄z re dixisti nō a morte s; ab ip̄a
p̄ceptione ab oibus generatiōib⁹ te beatifi-
cari. Hic te mors nō beavit. s; tu mortez cla-
rificasti. soluens ei⁹ mesticiā. mortēq; p̄uer-
tēs in gaudiū. Si ei de⁹ dixit. ne forte p̄tbo-
plast⁹ extēdat manū suā ⁊ arripiat d̄ ligno
⁊ uiuat in eternū. quō q̄ ip̄am vitā portauit
vitā sine p̄ncipio. vitā sū sine. nō uiuet in se-
culū sempitēnū. Q̄l; de⁹ p̄ntes b̄uanū gene-
ris in morte peccati dormiētes. inobediē-
tie p̄cipitio iā sepultos. peccati crapula iaz
fetentes. exules d̄ paradiso expulit. Hunc aut̄
banc q̄ toti b̄uano generi vitā attulit dei ac-
patris obedientiā exhibuit. totius passiōis
immissiōē excussit. quō paradus non susci-
pet. celū gaudēs ianuas n̄ patefaciet. Eua
sp̄enti aurē exhibuit. pestifex virus hausit
voluptianib⁹ alliciē p̄tus dolori subijciē. ⁊ tū
Adam p̄denatur. Hāc aut̄ v̄z btām. que
aurē inclinauit deo quā spūs sc̄tus repleuit
que painā miscdiā in vtero baiulauit. que
sine viri p̄tactu p̄cepit. sū dolore pepit. quō
mors absorbet. quō corruptio audet aliqd̄
in corpus quod ip̄am vitā portauit. **¶**
Hodit q̄z idē damascen⁹ in eisdē s̄mōib⁹
dicēs. V̄z ap̄los qui vbiq; terraz dispersi
boim piscationi vacabāt. sagena v̄bi boies
d̄ p̄fundis tenebris ad celestē mēsam curie
seu solennes patris nuptias educētes diui-
num p̄ceptū quasi sagena q̄dam v̄l nubes
e finibus terre ib̄lm contulit v̄tra quas dā
aqual p̄gregans ⁊ colligens. Tūc quidem
Adam ⁊ eua p̄mi p̄ntes exclamauere. Ve-
ni ad nos o sacz ⁊ saluzifex cellarium tu no-
strum implesti desiderū. Contra sc̄oꝝ ca-
terua que corpalit̄ aderat dicebat. Hanc
nobiscū consolatio nostra. ne derelinquas
nos orphanos. quā b̄emus laboz solatium
sudoz refrigerium. tibi viuenti conuiuere.
tibi morienti cōmori gliosū. Hōb̄ enī s; vi-
ta quō vita. tua destitutus p̄ntia. Hec ⁊ bis
similia vt arbitroz apli cū relq; plenitudine
ecc̄ie crebris singultib⁹ q̄relas interrumpē-
tibus proponēbant. Illa ad filium conuer-
sa ait. Tu dilectis filiis quos fratres appella-
re placuit de meo discessu dolentibus fias
consolator. ⁊ impositioni manū mearum

De assumptione beate Marie uirgis.

apponere benedictionem super benedictionem eorum.
Deinde extendens manus, fidelium collegium
benedixit, et addidit In manus tuas Domine commendo
spiritum meum. Fili suscipe animam meam tibi dilectam
quam inculpata seruasti Tibi et non terre commendo
corpus meum, custodi illud integre, quod tibi
inbitare placuit. Transfer me ad te, ut ubi
tu es viscera meorum prius, sum et ego tibi cohabitans.
Illic itaque talia sunt audita. Surge itaque
quia ueni dilecta mea, o pulchra in mulieribus
pulchra es amica mea, et macula non est in te
Hec beatissima uirgo audiens, commendat in ma-
nus filii spiritum suum. Profusus autem lacrimis
aperta figunt oscula tabernaculo Domini benedictione
et acritate ex tactu sacri corporis adimple-
ti. Tunc morbi et demones fugant, aer et celum
sanctificat, spiritus ascensionem, terra corporis dispo-
sitione, aqua uero corporis ablutione. Abluit enim
sacrum corpus aqua mundissima, non ab ipsa mu-
datum, sed ab ipso sanctificatum. Deinde sacrum
corpus munda sindone inuolutum lecto suppo-
nitur, lapides choruscant, unguenta redolent,
hymni angelici resonant. Angelis autem alijs quibus
sanctis qui aderant diuinas odas modulantibus
archa Domini e monte syon sacris apostolorum ceruici-
bus imposita, ad sacratissimam uillam Bethse-
mani adducit, angelis antecedentibus et subsequen-
tibus alijsque sacrum corpus uelantibus tota ec-
clesie plenitudine comitate. Assuerunt et quidam
iudeorum, fermamento ueteris consuetudinis obstina-
ti. Referunt etiam cum iam e monte syon descen-
derent sacrum corpus dei genitricis ferentes, be-
breum quendam organum dyaboli temerario
actum impetu, dyaboli quoque impulsu incur-
su, ad sacrum corpus accessisse, ad quod angeli tre-
pidabant accedere, ac utraque manu furibundum
delectum arripientem ad terram traxisse. Ferit tamen
manus illi tanquam ligna arida decidisse Erat
quoque videre tanquam truncum inutilem donec fides
mentem alterauit, sui quoque sceleris penituit in-
gemitum. Hi autem qui portabant feretrum steterunt donec
miser imponens manum sacratissimo corpori
ad tactum eius in statum pristinum reuocatur.
Inde igitur adit Bethsemani, ubi oscula, com-
plexus, hymni sacri, lacrimae, sudoris gutte
fluentes, et sic sacrum corpus venerabili in sepul-
cro ponit. Sed non est derelicta anima tua in

inferno, nec corpus tuum uidit corruptionem.
Decebat autem dei sacrarium, fontem indefessus
agrum in aratum, uenam non irrigatam, oliuam fructi-
feram terre gremio non teneri. Decebat matrem
a filio sublimari, ut ad ipsum ascenderet sic ad
ipsum descenderet, ut quae in partu seruauit uirginitatem
post mortem corpus non uideat corruptionem, et
quae creatorum portauit in sinu, in diuinis taberna-
culis promoretur, et quam pater desponsauit in spon-
sam, in celestibus thalamis conseruetur a matre
quae sunt filii possideant. Hec Damascene. **¶**
¶ Sanctus quoque Augustinus in quodam sermone eius sacra-
tissimam assumptionem multipliciter ostendit di. Beatis-
simo corpore perpetue uirginis eius quae sacre
anime assumptione loquuntur suscipientes. **¶** primum
dicimus, quod in scripturis postquam eam dominus in cru-
ce discipulo commendauit, nichil de ea reperit
propter quod Lucas commemorat in Actibus dicens,
Hi omnes erant pseuerantes unanimiter in oratione
cum Maria matre Iesu. Quid ergo de morte
quid de eius assumptione dicendum est. **¶** An scri-
ptura nil commemorat nisi querendum ratione quod con-
sentiat ueritati. Fiat ergo ipsa uitas auctoritas
sine qua nec ualens auctoritas. **¶** Demores igitur
additionis humane mortem illam subisse temporalis
dicere non metuemus. **¶** Sed si dicimus eam re-
solutam in communem putredinem uermem ac cinerem
deliberandum est si tante conueniat sanctitati
tante aule dei prerogative. **¶** Scimus enim dictum
primo peniti, quod puluis es et in puluerem ibis.
Hanc additionem caro christi euasit, quae corruptionem
non sustinuit. Excipit ergo ab illa generali
sententia de uirgine sumpta natura. **¶** Mulieri
quoque dominus dixit. **¶** Multiplicabo erunas tuas.
In dolore paries. Erunas maria sustinuit,
cuius animam gladius pertransiuit. **¶** Sed sine
dolore genuit. **¶** Maria ergo et si communicat
erunis eue, non tamen communicat putredine cum
dolore. Excipit ergo a quibusdam generali-
bus quam tanta attollit dignitatis prerogativa
Si ergo dicimus mortem eam subisse, nec in
vinculis eius retineri, nunquid impius erit
si uoluit dominus integre matris uirginitatis sua-
re pudorem, cur non uelit incorruptam a putre-
dinis suare fetore. **¶** Nunquid non pertinet ad be-
nignitatem domini matris suare bonorem, quae
legem soluere non uenerat, sed adimplere.

De assumptione beate Marie uirgis.

Qui enim in vita peccatis illam gratiam sui concessit honorauit. primum est credere eam in morte singulari saluatione et speciali gratia honorasse. Putredo et vermis humane est opprobrium condicio. Ab hoc opprobrio cum Iesus sit alienus. natura Marie excipit. quam Iesus de ea assumpsit probat. Caro enim Iesu caro est Marie. quam supra trassuerit. honorans omnem humanam naturam. et multo magis maternam. Si natura matris est filii. conueniens est ut sit et filii mater. non quantum ad unitatem persone. sed quantum ad unitatem corporalis nature. Si enim unitatem facere potest gratia secundum proprietatem specialis nature. quanto magis gratie unitas et corporalis specialis natiuitas. Unitas gratie est ut discipulorum in Christo de quibus dicit. Et sint unum sicut et nos. Et postea Mater uolo ut ubi sum ego et illi sint mecum. Si igitur secum habere uult eos qui hic sua fide unum unum cum eo esse iudicant. quod estimandum est de matre ubi digna sit haberi nisi in presentia filii quantum igitur intelligo. quantum credo Marie anima excellentiori quodammodo prerogatiua a filio honoratur. possidens in Christo corpus suum quod genuit glorificatum. et quare non suum pro quod genuit. Si non obuiauerit nisi dum respecta autoritas uere credo et pro quod genuit. Quia tanta sanctificatio dignior est celo quam terra. Thronum dei. thalamum sponsi. domum domini. atque tabernaculum Christi. dignum est ibi esse ubi ipse est. Tam preciosum thesaurum dignum est celum quam terram seruari. Tantam integritatem merito incorruptibilitas. non putredinis ulla resolutio sequitur. Illud sacratissimum corpus in escam uermibus traditum. quod sentire non ualeo. dicere pro timeo. Quam existimationem procul pellit incompatibilis gratie munus. Quod me dicere multarum scripturarum consideratio inuitat. Sicut aliquando ministris uitas ait. Ubi ego sum illic et minister meus erit. Si hec est generalis sententia omnium pro fide et operationem Christo ministrantium. quanto magis quodammodo specialiter Marie que absque dubio omni opere ministratrix extitit. quam hunc in utero gessit. pro quo profusum aluit et fouit. et in presepio reclinauit. et fugiens in egiptum abscondit. et omnem infantiam eius persecuta usque ad crucem ab eius non recessit sectatu. Non potuit autem eius diuinitatis non esse

credula que se nouerat hunc non virili semine sed diuino spiramine percipisse. Unde de filii potestate tanquam de dei uirtute non nutanda deficiente uino dixit. Uinum non habet. sciens enim hoc potuisse quod eum mox contigit miraculo percipuisse. Ecce igitur maria fide et opere Christi ministratrix. si ibi non fuerit ubi Christus ministros suos uult esse. ubi ergo erit. et si ibi fuerit. nunquam equali gratia. et si equali gratia ubi equalis dei censura qui reddit unicuique secundum merita. Si merito pro omnibus marie uiuenti tanta est gratia donata. et gratia mortue erit minuenda ablit. Si enim omnium sanctorum mors est preciosa. Marie sane est preciosissima. Confidendum igitur censeo Mariam ad eternitatis gaudium assumptam benignitate Christi. et honorabilius susceptam ceteris. quam gratia honorauit pro ceteris. Atque ad communem humanitatem non esse abductam post mortem putredinis uide licet uermis et pulueris que suum et omnium genuit saluatore. Si elegit diuina uoluntas inter ignium flamas puerozum uestimeta suare illesa. cur abnuat in matre propria quod elegit in ueste aliena. Jonam suare in ventre ceti incorruptum uoluit sola misericordia Mariam incorruptam non suabit gratia. Seruatus est Daniel in desperatissima fame leonum. non seruanda est maria tantis donata etiam meritis dignitatum. Hec ergo cum cetera que diximus. quia naturam non seruasse cognoscimus. in integritate quoque Mariam plus gratiam quam naturam potuisse non dubitamus. Existens ergo letari facit Mariam anima et corpore in se proprio filio. nec ullam sequi corruptionis erunam quam nulla secuta est in pariendo filium integritatis corruptio. ut sit semper incorrupta quam tanta profudit gratia. sit ita integrum uiuentem. quam omnem integram genuit uitam. Si ergo dixi ut debui approbare pro te et tui. Si uero non ut debui. ignosce obsecro tu et tui.

CXV

De sancto Bernardo.

Bernardus dicitur
aber quod est puteus uel fons. et nardus. quod ut dicit Glosa super Cantica

De sancto Bernardo.

berba est bñlis ⁊ calide nature ⁊ odorifera
Fuit enī calidus in feruētī amore. bñlis in
puerfatōne. fons in doctrine emanatōe. pu
teus in scīe pfunditate. ⁊ odorifer⁹ in fame
suauitate. Eius vitā Guilhelm⁹ abbas scī
Theodorici socius bñi Bernardi. ⁊ bernar
dus abbas boneuallis scripserūt. **A**

Bernardus in burgūdia castro fō
tanis ex nobilib⁹ valde ac religioſ⁹
penub⁹ ortus ē Cui⁹ pat̄ decelinus
milis seculo strenu⁹. n̄ minus deo religio
sus. mat̄ vō Maletb nūcupata ē. Hec septē
filios genuit. sex mares ⁊ feminā vnā. Ma
res aut̄ oēs mōachos futuros. feminā aut̄
scīmonialē pmiserat. Mox at̄ vt filiū ptu
ediderat. manib⁹ pprijs ip̄m deo offerebat
Alienis vberib⁹ ip̄os nutrirī refugiebat. q̄i
cū lacte mat̄no. materni q̄dāmodo boni in
fundēs eis naturā. Cū aut̄ creuissent q̄z diu
sub manu ei⁹ erāt. beremo magis q̄z curie
nutriebat. cibis grossiorib⁹ ⁊ pmunibus pa
scens eos q̄i p̄tinuo ad beremū trāsmitten
dos. Cū igit̄ terciū filiū. s. Bernardū ad huc
gestaret in vtero. vidit somniū p̄sagiū futu
roz. catellū sc̄z totū candidū. totūz in dorso
subrufum. ⁊ latrantē in vtero se hē. Qd̄ cuz
cuidā viro dei exposuiss̄. ille p̄phetica voce
r̄ndit. Optimi catelli mat̄ eris. q̄ dom⁹ dei
custos futur⁹ magnos p̄inimicos dabit la
tratus. Erit ei p̄dicator egregi⁹. ⁊ milios me
dicinalis ligue ḡra curatur⁹ **C**ū aut̄ bis
Bern̄. ad huc puerulus eēt. ⁊ ḡui dolore ca
pitis egrotaret. venientē ad se mulierculaz
vt dolorē suis carmib⁹ mitigar̄. cū idiḡno
ne nimia exclamans repulit ⁊ abiecit **I**due
ruli aut̄ bono zelo misericōdia dei nō defuit. sed
tūc p̄tinuo surgēs liberatū se eē cognouit.

In sacratissima dñice natiuitatis nocte cū
puer Bernard⁹ matutinalē officiū in eccl̄a
expectaret. ⁊ q̄ hora nocuus xp̄c nat⁹ fuiss̄ scī
recupet. apparuit ei puerul⁹ **I**būs q̄i iteruz
añ oculos suos nascēs ex vtero mris. **A**n̄ q̄z
diu vixit hāc fuisse horā natiuitatis dñice sp̄
putauit. **A** b illa ergo hora in bis q̄ ad illud
p̄tinēt sacramētū. ⁊ sensus ei pfundior ⁊ ser
mo copiosior dat⁹ ē **A**n̄ ⁊ postmodū in lau
dem genitricis ⁊ genui. in ipsa suoꝝ tracta

tuū initia. insigne opusculū edidit. in q̄ illa
lectōem euangelicā **A** d̄issus ē gabriel āge
lus. explanatur. **V**idēs antiqu⁹ hostiis po
situm pueri taz salubre. ei⁹ castitatis p̄posi
to inuidit. multos q̄z sibi laq̄os temptatōis
apposuit. Cū enī aliq̄n in q̄ndā feminā ocu
los defixos aliq̄z diu tenuiss̄. p̄tinuo de seip
so erubescēs in semetip̄m seuerissim⁹ ultorū
surgit. ac in stagnū gelidaz aq̄ruz insiliens
tā diu ibidē pmāsit. don⁹ pene exaimis effe
ctus p̄ grām dei a calore carnal̄ cupiscētie
tot⁹ refriguit. **C**irca idē ip̄us instinctu
demonis puella q̄dā in lectū dormientis se
nudā iniecit. Quā ille sentiēs cū oī pace ⁊ si
lennio partē lectuli quaz occupauerat dere
linq̄ns ei cessit. ⁊ in latus altex se conuertēs
dormiuit. **M**isera vō illa aliq̄z diu sustinēs
⁊ expectās. deinde palpans ⁊ stimulās. no
uissime cū immobil̄ ip̄e p̄sisteret. illa lic̄ im
pudētissima eēt erubuit. ⁊ horrore ingēni at
q̄z admiratōe pfusa surgēs aufugit. **C**uz
iterum in domo cuiusdā matrone hospita
retur. illa adolescētē aspectu decoꝝ cōside
rans. uebement̄ in cupiscētiam ei⁹ exarsit.
Cū aut̄ seorsū lectū sibi sterni feciss̄. ip̄a im
pudent̄ et silent̄ de nocte surgēs ad eum aci
cessit. Quam ille sentiēs p̄tinuo exclamauit
Latrones latrones. **S**ed quaz vocem mulis
er fugit. familia surgit. lucerna accēditur. la
tro queritur. s̄z m̄ime inuenitur. **S**ed lectus
los singuli redeunt. Quiescunt ceteri s̄z nō
illa misera requiescit. **I**am denuo exurgit.
bernardi lectulū petit. **S**ed ille latrones la
trones denuo exclamauit **L**atro itez queri
tur. sed nequa q̄m ab eo qui solus nouerat
publicatur. **A**s q̄z tercō improba mulier sic
repulsa. vix tandē metu vt desperatōe victa
cessauit. Cum aut̄ sequēti die iter ageret. ar
guentes eum socij q̄totiens latrones som
niauerit pquirebāt. Quibus ille ait. **V**era
citer hac nocte insidias p̄pessus sum latro
nis. quia hospita michi nitebat auferre ibe
saurum irrecupabilē castitatis. **I**nderpē
dens igitur non eē iutū cobabitare serpen
ti fugā meditare cepit. ⁊ ordinē cisterciēsiuz
extunc ingredi deliberauit. **Q**d cuz fratres
ei⁹ cognoscerent. ⁊ eū ab h̄ p̄posito modis

De sancto Bernardo.

omib⁹ pbiberet. tantā ei grām dñs cōtulit
vt non solū ip̄e a p̄uersione nō pbiberet. s̄
oēs fr̄es suos & multos alios ad religionē
dñi lucraret. Gerard⁹ tñ fr̄at ei⁹ miles stre
nuus bec fr̄is v̄ba vana putabat. & ei⁹ oīno
monita repellēbat. Tūc bern̄. fide iaz igne⁹
& fr̄atno c̄baritatis zelo mirūm modū exas
perat⁹. scio inq̄t fr̄at mi scio. sola veratio ītel
lectuz dabit auditui. Digitū q̄z lateri ei⁹ ap
ponēs. veniet inq̄t dies & cito veniet qñ lan
cea latus hoc p̄forabit & ad cor tuū p̄silio qđ
abijcis viā dabit. p̄d⁹ paucos dies gerard⁹
ab inimicis capit⁹ & in loco cui fr̄at digitum
imposuerat infixā lanceā gestās trahit et in
custodia vincit. Ad quē bernard⁹ veniēs
cū sibi loq̄ non p̄mitteret ad eū exclamauit.
Scito fr̄at gerarde. qz in primo ituri sum⁹
et mōasteriū intraturi. Eadē nocte p̄pedes
de eius pedib⁹ ceciderunt. & ostio p̄ se ap̄to
letus aufugit. Indicauit q̄z fr̄atri se mutasse
p̄positū & fieri velle monachū. **B** In
no ab incarnatōe dñi. M. d. cxij. a p̄stitutōe
dom⁹ cisterciēsiū. xv. suus dei Bernardus
annos nact⁹ circit̄ viginti duos cū socijs am
plius q̄z. xxx. ordinē cisterciēn. ingressus est
Cū aut̄ bernard⁹ cū fr̄ib⁹ suis domū pater
nam egredere Guido p̄mogenitus vidēs
Hyuardū fr̄em suū minimū puer ludētes
in platea cū pueris. eya inq̄t fr̄at Hyuarde
ad te solū respicit omis t̄ra possessiōis nr̄e.
Cui nō puerit̄ puer r̄ndit. Vos ergo celum
bēbitis. & mibi solū terrā relinquitis. Itō ex
equo diuisio facta est bec. Admodico igit̄ tē
pore cum patre remansit. sed fr̄es postmo
dum secutus ē. Ingressus igit̄ ordinē suus
dei Bernard⁹ ita totus in sp̄m absorptus
est. & deo totalit̄ occupat⁹. vt iā nllis sensib⁹
corpis vteret. Jam q̄p̄z annū in cella noui
ciōz exegerat. & adhuc an dom⁹ br̄et testudi
nem ignorabat. Multo t̄pe eccliam intrāf
& exiēs in capite vbi tres erāt vnā tantū pu
tabat eē fenestrā. **A**bbas aut̄ cisterciēns
fr̄es ad edificandū domū clareuallēsem mi
sit. & eis sc̄tūz Bern̄. in abbatē p̄fecit. Qui
multo ibidē t̄pe in nimia paup̄tate degebāt
et pulmenta sepius ex folijs fagi p̄ficiēbant
Vigilabat aut̄ p̄a⁹ dei vltra possibilitatem

humanā. nullum enī tempus se magis per
dere cōqueri solebat q̄z quo dormiuit ydo
neam satis reputans comparatōnē somni
et mortis vt sic dormiētes videantur mor
tui apud homines. quomō apud deū mo
tui dormiētes. Unde enā si quem forte du
rius stertētem audiret. seu minus compo
site videret iacentem. patienter ferre vix po
tuit & carnalit̄ seu secularit̄ eū dormire cau
sabatur. Ad comedendūz vix aliqua volup
tate trabebatur appetit⁹. sed solo timore de
fectus. sic accedebat ad sumendū cibum q̄si
ad tormentū. p̄d⁹ cibū quātum comede
rit semper cogitare solitus erat. Si quādo
vel ad modicū mēsuram solitam excessisse
se deprehendit impune abire non pattebat.
Sic gula illecebras edomuerat. vt ip̄am q̄z
saporūz discretōem ex maḡ parte p̄diderit
Itam & oleum perrorem sibi aliquādo pro
pinatū bibit. & penitus ignorauit. nec prius
id est cognitum donec quidē labia eius mi
raretur inuncta. Sagimen insup crudū p̄
errore sibi oblatum probuturo multis die
bus noscitur comedisse. Solam autē aqm
sibi sapere dicebat. eo q̄ dum sumeret fan
ces et guttur ei refrigeraret. Quidquid in
scriptis didicerat. marie in siluis & in agris
meditando & orando se p̄stebat accepisse. &
nullos se aliqñ magistros habuisse. nisi q̄r
cus & fagos. inē amicos dicere solebat. Be
ni q̄z p̄fessus ē aliqñ meditati v̄l orati sacra
omnē velut suppositā vel expositam sibi ap
paruisse scripturā. **Q**uodā tempe sic ip
se in canticis refert. cum interloquēdum ex
bis que suggerēbat spiritus. & si non infide
li. minus tamen fidenti animo reseruarz vt
baberet quid dicerz denuo tractatur⁹. ecce
vox ad eum venit dicens. Donec istud te
nueris aliud non accipies. **E** In vesti
bus ei semper paup̄tas placuit. sordes nun
q̄z. nimirū animi fore indices atebat. aut ne
gligentis aut apud se inaniter gloriantis.
aut foris humanā gloriā affectantis p̄pro
uerbium illud in ore eius frequenter sem
per ī corde erat. Qui h̄ facit qđ nemo. mirā
tur oēs. Vñ & cilicū plurib⁹ ānis portauit.
q̄z diu occultum esse potuit. Sed vbi hoc

De sancto Bernardo.

cognitū eē sensit. continuo illud abiiciens ad
p̄munia se p̄uertit. nūq̄ sic risit vt nō poti⁹
ad ridendū q̄ ad rep̄mendū vim sibi facere
oportet. ⁊ risui suo magis stimulū adhibe
re q̄ frenū. Cū autē patiēte gen⁹ solit⁹ erat
dicere tripitiū. vic⁹ ad verborū iniurias. ad
dāna rez. ad corpis lesionē. hāc ip̄e b̄ijs exē
plis se h̄re p̄bauit. Cū enīz cū dā ep̄o amica
biliē eū admonēs q̄ndā scripsiss̄ epistolam
ille vehementer exacerbatus amarissimā ei
scripsit eplam in p̄ncipio ita dicēs. Salutē
⁊ nō sp̄m blasphemie. tanq̄ ex sp̄u blasphemie
illa scripsisset. Ad q̄d ille. Ego spiritū blasse
mie me habere nō credo. n̄ maledixisse cui
q̄z. aut maledicere me velle scio p̄p̄tim p̄nci
pi populi mei. ¶ Quidā abbas p̄ vno cen
bio p̄struēdo sexcentas marcas eidez misit
argenti. S; tota pecunia dū deferret a p̄do
nibus sublata est. Quo audito nihil aliud
dixit nisi b̄ndictus deus qui nobis pepcit
ab onere. Sed ⁊ illis inq̄t qui tulerunt. leui
us est ferēdū. tum q̄ hoc h̄iana cupiditas
sustulit. tū q̄ maḡ pecunia magnā eis tem
ptatōis occasiōem ingessit. ¶ Quidam in
super canonicus regularis ad eum venit ⁊
vt in monachūz recipetur instāte rogauit.
Cui cum ille nō acquiesceret. s; ad suā eccliam
redire psuaderet. ait ille. At q̄d ergo in libris
tuis perfectiōnem tantopere p̄mendasti. si
eam non exhibēs cupiēti. vtināz illos tuos
haberē libros. vt eos penitus lacerarē. Cui
ille. In nullo eorū legisti non posse te in tuo
claustro eē perfectū. Adorūm correctiōem
non locoꝝ mutatiōem in libris oib⁹ p̄men
dauit. Ille v̄o insanus in eum impetū faciēs
tam ḡuiter maxillam eius percussit. vt suc
cederet rubor ictui ⁊ tumor rubori. Itaq̄ qui
aderant in sacrilegū insurgēbant. Sed pre
uenit eos suus dei clamās et adiurans per
nomē christi vt nullatenus tangeretur. nec
sibi quicq̄z iniurie inferretur. ¶ Nouicijs
autē intrare volentibus dicere consueuerat.
Si ad ea que int⁹ sunt festinatis. hic foras
dimittite corpa q̄ de seculo attulistis. Soli
spiritus ingrediantur. caro autē non p̄dest
quicq̄z. ¶ Pater eius qui solus domi re
manserat. ad monasteriū iuit. et ibidez post

aliquod tempus in senectute bona decessit.

¶ **S**oror autē eius seculo nupta. cum
in diuitijs ⁊ delicijs seculi piclaretur q̄daz
vice fratres suos ad monasteriū visitatura
accessit. Cūq̄z venisset cum comitatu ⁊ apti
paratu superbo. ille eam tanq̄m retbe dya
boli ad animas capiendas abhorruit. nec
ad vidēdum eam exire aliquatenus acquie
uit. Videns illa q̄ nullus fratrum suorum
occurreret. sed ab vno eorum qui tunc por
tarius erat. stercus inuolutus diceretur. to
ta in lacrimis resoluta. ⁊ si peccatrix sum in
quit pro talibus christus mortu⁹ est Quia
enim peccatricē me sentio. idcirco consiliū
et colloquiū bonorū requiro. Et si despiciat
frater meus carnem meā. ne despiciat su⁹
dei animā meam. Veniat ⁊ p̄cipiat. ⁊ quid
quid p̄ceperit adimplebo. Hanc ergo pro
missionē tenens exiit ad eam cum fratrib⁹
et quia eaz a viro separare non poterat. pri
mo ei omnē mundi gloriaz interdixit. ⁊ for
mam matris imitandā eidem indicēs illaz
dimisit. Illa vero rediens. ita repente muta
ta est. vt in medio seculi vitam duceret here
miticā ⁊ omni seculo prosus se faceret alie
nam. Tandem precibus multis virum suū
vicit. et ab ipso absoluta monasterium in
trauit. ¶ Infirmat⁹ aliquādo vir dei cum
extremū taz sp̄m trahere videret in excessu
mentis sue aūtribunal dei visus ē p̄ntari.
Fuit autē ⁊ satbā ex aduerso improbis eū
accusatōibus pulsans. Vbi v̄o ille oīa fue
rat prosecutus. ⁊ viro dei pro sua fuit parte
dicendū. nichil territ⁹ aut turbatus ait. Fa
teor non sum dignus ego. nec proprijs pos
sum meritis regnum obtinere celorum. Ce
terum duplici iure illud obtinens domin⁹
meus. hereditate. s. patris ⁊ merito passiōis
altero ip̄e p̄tentus. aliter mibi donat. Exc⁹
dono iure illud mibi vendicans nō confun
do. Confusus in hoc verbo inimicus. p̄ue
tus ille solut⁹ ē. ⁊ vir dei i se reuersus ē Tan
ta autē abstinentia labore ⁊ vigilijs corp⁹ suū
attriuit. q̄ ⁊ ḡuissima ⁊ fere cōtinua egritu
dine languēs p̄uentum vix sequi posset.

¶ Quadam vice dum grauissime infirma
retur. fratrib⁹ pro eo instanter orantibus

De sancto Bernardo.

aliquantulum qualuisse se sensit. Congregatis autem fratribus dixit. Quid tenetis miserum hominem. Fortiores estis et inualuistis. Parcite queso parcite et sinite me abire. ¶ Et multis autem ciuitatibus vir Dei in episcopum electus. precipue a ciuitate ianuensi et ciuitate mediolanensi. petentibus se nec annuens nec improbe reuens dicebat se non esse suum. sed aliorum fuitio deputatum. Fratres autem ex consilio viri Dei sibi prouiderant. et summi pontificis auctoritate muniti erant. ne quibus gaudium suum ab eis tollere posset. ¶ Quodam tempore cum fratres cartusienenses uisitasset. et ipsi ab eo in omnibus plurimum edificati fuissent. unum fuit quod predicti loci preterea aliquantulum mouit. scilicet quod sella cui equitando insidebat minus neglecta erat et parum preferens paupertatem. Quod cum dicitur per unum ex fratribus et ille viro Dei retulisset. non minus ipse miratus qualis esset sella querebat. Nam a clara valle usque cartusiam uenerat. et tamen qualis esset sella penitus ignorabat. ¶ Iuxta lacum lausanensem totum diem itinere perges. penitus eum non uidit. aut se uideri non uidit. Cum enim sero facto de eodem lacu socii loquerentur. interrogauit eos ubi nam lacus ille esset. Quod illi audientes plurimum admirati sunt. ¶ **G**aucebat sane in eo sublimitatem uocis humilitas cordis. Nec tam poterat uniuersus eum erigere mundus quam se ipse deicere solus. Summus reputabatur ab omnibus. infimus ipse se reputans. et quem sibi omnes ipse se nemini preferabat. Beneque sic sepe fatebatur in summos quam bonos et fauores propter alios sibi mutuo bonos uidebat. seque potius reputabat absentem uelut quoddam somnium suspicatum. Ubi uero inter simpliciores fratres erat. et amica semper licebat humilitate frui. ibi se inuenisse gaudebat. et in propria redisse personam. ¶ Semp autem inueniebat aut orans aut legens aut scribens aut meditans aut fratres uerbo edificans. ¶ Quadam uice cum populo predicaret. et omnes uerba eius attente ac deuote susciperent. eius animo quedam talis irrepsit temptatio. Vere nunc optime predicas. et ab omnibus libenter audiris. et sapiens ab omnibus reputaris. At uir diuini temptacione pulsari se sentiens. parumper substituit. et an procederet uel finire faceret cogitare cepit. Statimque diuino confortatus auxilio

temptatori silenter rident. Nec per te incepti. nec parte dimittam. Sicque securus predicacionis usque ad finem persecutus est. ¶ Monachus quidam qui in seculo ribaldus fuerat atque lusus maligno stimulat spiritu ad seculum redire uoluit. Cum autem beatus bernardus eum retinere non posset interrogauit eum unde victurus esset. Qui respondit ad taxillos ludere scio et inde uiuere potero. Et ille. Si tibi capitale commiseris uis singulis annis ad me redire et lucrum mecum diuidere. Quod ille audiens gauisus est. et se libenter sic acturum promisit. Viginti igitur solidos ei dari precepit. Et ille cum illis abiit. Hoc autem faciebat uir sanctus ut eum iterum reuocare possit sicut et postmodum factum est. Ille igitur abiens totum perdidit. et ad portam reuersus rediit. Quo audito uir Dei ad eum letus exiit. extenditque gremium ut simul diuiderent lucrum. Cui ille. Nichil pater lucratus sum. sed etiam capitali nostro nudatus sum. Si uolueris pro nostro capitali recipite me. Cui bernardus benigne respondit. Si ita inquit est melius est ut recipiam quam simul utrumque perdam. ¶ Quadam uice dum beatus bernardus iumento insidens aliquando pergeret. cuidam rustico materia sic se offerente de cordis in stabilitate in oratione est conquestus. Quod ille audiens mox eum desperit. et in orationibus suis cor firmum et stabile habere se dixit. Uolens autem bernardus eum conuincere et a sua temeritate coercere dixit. Sequestrare paulisper a nobis. et tota qua poteris intentione orationem dominicam inchoato. Quam si absque aliquo cordis digressionem et uagationem finire poteris iumentum cui insideo tuum procul dubio mox habebis. Tu autem mihi in fide tua spondeas. quod si aliud ibidem cogitaueris. Mihi aliquatenus non celabis. Retulit ille. et tanquam iumentum iam lucratum se reputans audacter secedit. et seipsum recolligens orationem dominicam dicere inchoauit. Uix orationis expleuit dimidium. et ecce importuna cogitatio de sella cordis suo se ingerit utrumque eam habere debeat cum iumento. Quod ille aduertens. perit ad bernardum rediit. et quod in ipsa oratione solite cogitauerit indicauit et de se postea temere non presumpsit. ¶ Frater robertus eius monachus et secundum seculum propinquus. in adolescentia sua quondam

De sancto Bernardo.

psuasione deceptus duniacum se protulerat. Venerabilis autem pater postquam aliquandiu dissimulauit, eundem statuit per epistolam reuocare. Quam cum sub diuo dictaret, et alius monachus eam ex ore suo describeret, subito inopinatus imber erupit, et hic quod scribebat cartam complicare voluit. Cui bernardus. Opus dei est, scribe ne formides. Scripsit ergo epistolam in medio imbre sine imbre. Cum enim vndique plueret, ibidem tamen molestiam imbris virtus expulit caritatis. Cum quoddam monasterium quod vir dei destruxerat occupasset muscarum incredibilis multitudo, ita ut omnibus grauem molestiam generaret, ille dixit Ego excoico eas. Adhuc autem omnes pariter mortuas inuenerunt. **C**um a summo pontifice mediolanum missus fuisset ut ipse cum ecclesia reconciliaret, et iam papiam redisset, quodam uxorem suam demoniacam ad eum adduxit. Adhuc per os misere mulieris diabolus in contumelias eius prorupit dicens. Non me de anicula mea hic porculos edens et brassicas deuorans pellet. At vir dei ipsam ad ecclesiam beati syri remisit. Vir autem syrus hospiti suo deferre voluit, nec eidem aliquod curacionis impedit. Sicque iterum ad beatum bernardum adducta est. Tunc diabolus per os eius garrere cepit ac dicere. Non me expellet syrus, nec eiciet bernardus. Ad hec seruus dei respondit. Nec syrus nec bernardus te eiciet, sed dominus ihesus christus. Adhuc ut ille orationem effudit, spiritus nequam dixit. Quam libenter egrederer ab hac anicula grauiter molestus in ea. Quam libenter egrederer, sed non possum, quia non vult magnus dominus. Cui sanctus. Et quis est magnus dominus. Cui ille. Iesus nazarenus. Ad quem vir dei. Vidisti ne videris eum. Quo respondente etiam ait. Ubi eum vidisti. Et ille. In gloria. Et sanctus. Et tu in gloria fuisti. Quo respondente utique ait. Quo inde existi. Et ille. Cum lucifero multi cecidimus. Hec autem omnia voce lugubri per os vetule omnibus audientibus loquebatur. Dixitque ei vir dei. Numquid in illa gloria redire velles. At ille miro modo cachinnans ait. Adhuc do tardatum est. Tunc orante viro dei demon de muliere exiit. Sed cum vir dei recessisset, diabolus iterum ipsam inuasit. Vir autem eius post eum accurrens quod acciderat indicauit. Ille autem collo eius alligari cartulam continentem hec verba precepit.

In nomine domini nostri ihesu christi principio tibi demon ne hanc mulierem amodo contingere permittas. Quod cum factum fuisset, ad eam postea non est ausus accedere. **A**lud aquitania quidam mulier miserabilis erat, quia quodam demone petulante et incubo vexabatur. Sex enim annis abusus est ea, et incredibili vexauit libidine. Adueniente autem illuc viro dei, demon mulierum ne ad eum accederet vehementer minatur, quia nil ei prodesse posset, et recedente eo ipse qui eius fuerat amator, crudelissimum fieret persecutor. At illa secure ad virum dei accessit, et quod patere cum multo gemitu enarrauit. Cui ille. Tolle hunc meum baculum, et in tuo lectulo pone, et si quod agere potest agat. Quod cum fecisset, et in lectulo suo recuberet, adest ille continuo. Sed nec ad consuetum opus, nec ad ipsum cubile presumit accedere. Sacerrime minatur quod illo recedente se de ea atrociter vindicabit. Quod cum illa bernardo retulisset, ille populum conuocauit, et omnes candelas in manu accensas habere precepit. Demonemque cum vniuerso quod aderat cetui excommunicauit, ac ne ad illam vel aliam deinceps accessus habeat interdixit. Sicque illa a tali illusionem penitus liberata est. **C**um in eadem provincia vir sanctus legatione fungeret, ut ducem aquitaniae ecclesie reconciliaret, et ille modis omnibus reconciliari renueret, vir dei ad altare celebraturus accessit, ipso duce tanquam excommunicato per foras expectante. Cum autem pariter domini dixit, cor per dominicum super patenam ponit, et secum tollit, atque ignea facie, et flammis oculis foras egreditur, et vobis terribilibus comitem aggreditur. Rogauimus te inquit, et spreuisti nos. Ecce ad te processit virginis filius, qui est dominus ecclesie quam tu persequeris. Adest iudex tuus in cuius nomine omne genu curuat. Adest iudex tuus in cuius manibus illa anima tua deueniet, nunquid et ipsum sicut seruos eius premis. Resiste ei si vales. Statimque dux totus irriguit, et membris omnibus dissolutis, ad pedes eius peritus prostravit. Quae vir sanctus calce pulsas surgere iubet, et dei audire sententiam. Ille autem tremebundus surrexit, et quicquid vir sanctus precipiebat protinus adimpleuit. **C**um regnum germanie per quadam magna sedanda discor-

dia seruus dei intrasset. archiep̄s mogunti-
nensis venerabilē quendā clericū obuius ei
misit. Cui dū cleric⁹ se sibi obuiū a suo dño
missū fuisse diceret. vir dei r̄ndit. Alius dñs
misit te. Miratus ille. se nō nisi a suo dño ar-
chiep̄o missū fuisse affirmabat. Ecōtra sū⁹
xp̄i dicebat. Falleris fili falleris. Maior dñs
est q̄ misit te xp̄s. Quod clericus intelligēs
ait. Putas q̄ monach⁹ velim fieri. Absit h̄
a me. Non cogitavi nec ascēdit sup̄ cor meū
Quid plura. In eodē itinere seculo valefē.
et a viro dei habitū suscepit. Cū quendā
milite valde nobile ad ordinē recepisset. et vi-
rū dei q̄dam tpe sequerē. grauissima cepit
temptatōne pulsari. Cū autē eū quidaz d̄ fra-
tribus tam tristem videret. causam tante tri-
sticie requisit. Cui ille r̄ndit. Scio inquit
scio q̄ nūq̄z amplius letus ero. Qd̄ v̄bū cuz
dictus frater ad seruū d̄i retuliss̄. ille pro eo
attenti⁹ orauit. Statimq̄z ille frater q̄ tā gra-
uiter temptatus et tam tristis erat. tantuz ce-
teris apparuit iocundior. et hilarior q̄ntum-
p̄us ceteris tristior. Cum autē ei dicit⁹ frater
v̄bum mesticie quod locut⁹ fuerat amicabi-
liter improperaret. ille r̄ndit. Et si tunc dixi
nūq̄z ampli⁹ letus ero. sed nunc dico. Nun-
q̄z ampli⁹ tristis ero. **I** Cum sanctus
malachias ep̄s bybernie cui⁹ vitā plenā vir-
tutib⁹ ip̄e desc̄psit ad xp̄m feliciter in mona-
sterio suo migrasset. et vir dei p̄ eo hostiā sa-
lutarē offerret. gloriā eius dño reuelante co-
gnouit. et eodē inspirante post cōmunionē
formā orōis mutauit. leta voce sic dicēs Be-
us q̄ b̄iū malachia sanctoz tuoz meritis
coequasti. tribue quesumus. vt qui preciose
mortis ei⁹ festa agimus vite q̄z imitemur ex-
empla. Cui dū cantoz innueret q̄ erraret ait
Non erro sed noui quod dico. Deinde ac-
cedens sacra ei⁹ vestigia osculatur. Cū
instante quadragesima a multis fuisset tiro-
nib⁹ visitat⁹. rogauit eos vt in illis saltez sa-
cris diebus a suis vanitatib⁹ et lasciujs ab-
stinerent. Quib⁹ nullo modo acquiescenti-
bus. iussit eis ppinari vinū dicens. Bibite
poculū aiarū Quo hausto subito mutati re-
cedūt. Et qui modicū temp⁹ denegauerant
totū temp⁹ vite sue deo dederūt. Tandē

bt̄is bernard⁹ morti feliciter appropinquās
ait fratrib⁹ suis. Tria vobis obseruanda re-
linquo que in stadio p̄ntis vite quo cucurri
memini me p̄ viribus obseruasse. Memini
scandalum facere volui. et si aliq̄n accidit. se-
davi vt potui. Minus semp̄ sensui meo q̄z
alterius credidi. Resus de ledente nūq̄z vin-
dictā expetiij. Ecce caritatē b̄iilitatē et patien-
tiā vobis relinquo. **B**eniq̄z postq̄z m̄ta
miracula perpetrass̄. et centū sexaginta mo-
nasteria cōstruxisset. multosq̄z libros et tra-
ctatus compilasset. consumatis vite sue die-
bus circiter annos sexagintatres. anno dñi
millesimo centesimo. lxxij. inter filioz manus
obdormiuit in dño. **P**ost obitū suū m̄-
tis gloriā suā manifestauit. Cuidam enī ab-
bati in quodaz monasterio apparuit et vt se-
sequerē admonuit. Qui cum sequerē dixit ei
vir dei. Ecce ad montē libani venim⁹. et tu
hic manebis. ego autē illuc ascendā. Interro-
gatus ab eo ad quid vellet ascendere. Discere
inq̄t volo. Miratus ille q̄d inq̄t vis discere
pater cui nullū hodie in scientia credim⁹ eē
sc̄dm̄ Ecille. Nulla hic scientia. nulla veri co-
gnitio. Sursū scientie plenitudo. sursū vera
noticia veritatis. Et in h̄ v̄bo disparuit. Ille
autē diē notauit et tūc viruz dei bernardū de
corpe migrasse inuenit. Multa autē alia et pe-
ne innumerabilia miracula p̄ seruū suū op̄-
eratus est.

CXVI

21

De sancto Timotheo.

Timotheus quasi
timorē tenēs. Vcl a timore et theos
qd̄ est de⁹ q̄i timor dei. Causat autē
iste timor in qlibet viro sācto sicut ait grego-
rius. considerando vbi fuit. vbi erit. vbi est.
vbi nō ē. Vbi fuit q̄niā i p̄ctō. vbi erit i iudi-
cio. vbi ē i miseria. vbi nō ē in glia. **B**
Timothe⁹ sub nerone a p̄fecto v̄bis
rome dum grauiter torqueretur. et
calce viuā ei⁹ plage aspergerentur.
et ip̄e in bis grās ageret. Duo angeli sibi asti-
terūt dicentes. Erige caput in celum et vide.
Aspiciensq̄z vidit celos apertos et iesum co-
ronam gemmatā tenentē et dicentem sibi.

De scō simphoziano

Hanc de manu mea accipies. Quid quidā vir nomine apollinaris vidēs se baptizari fecit. Quia propter preces iussit ambos in confessione domini perseverantes decollari. Circa annos domini. lviij.

CXVII

A

De sancto Simphoziano

Symphozianus dicitur a simphonia. Fuit ei tanquam vas musicum emittens armoniam virtutum. In quo tanquam in vase musico tria fuerunt. Nam ut dicit auerrois. sonatiuum debet esse durum ad resistendum. lene ad continuandum. latum ad implendum. sic et simphozianus tanquam vas musicum fuit durus sibi per austeritatem. lenis alijs per mansuetudinem. latus omnibus per caritatis amplitudinem.

Symphozianus in augustudinesis vrbis ortus. dum adhuc adulescens esset. tanta morum gravitate pollebat quod seniorum vitam anticipare videbatur. Cum igitur pagani festum veneris celebrarent. et statuam anni eradium perfectum deferrerent. simphozianus affuit et nolens eam adorare diu cedit et carceri mancipatus. Et cum eductus de carcere ad sacrificium cogerebatur. et multa ei donaria promitterentur dixit. Deus noster ut novit remunerare merita. ita novit punire peccata. Vitam quam christo soluturi sumus ex debito solvamus ex toto. Vera penitudo est sub iudicis timuisse aspectu. Adunera vitam fucata. mellis permixta dulcedine. male credulis mentibus venena perturbit. Cupiditas vitam omnia habendo nil possidet. quod dyabolicis artibus obligata miserum lucrum detinet compe dibus. et gaudia vitam in similitudinem vitri cum ceperit splendere frangit. Tunc in dextera ira repletur data sententia precepit ut simphozianus occideretur. Qui cum ad locum duceretur. mater eius de muro exclamans ait. Mate nate memeto esse vite. Sursum respice et regnantem in celo intueere. Tibi vita non tollitur. sed in melius commutatur. Ad hoc igitur decollatus est. et a christianis corpus eius sublatum honorifice est sepultum. Ad cuius sepulcrum tanta fiebat miracula. ut et a paganis in honore maxime haberetur. Refert gregorius turonensis quod de loco ubi sanguis eius effusus est quidam christianus

De scō bartholomeo

tres lapillos sanguine resperos sustulit. et in capsula argentea tabulis ligneis circumseptam locavit. Quam cum in quodam castro locasset. et totum castrum incendiis consumpsisset. de medio ignis predicta capsula sana et integra est educta. Passus est circa annos domini. cclxx.

CXVIII

A

De sancto Bartholomeo.

Bartholomeus interpretatur filius suspendentis me. vel filius suspendentis aquas. Dicitur ei a bartholomeo quod est filius. et tholos quod est summitas. et moyses quod est aqua. inde bartholomeus. id est filius suspendentis aquas. id est dei qui mentes doctorum sursum elevat. ut aquas doctrinarum inferius fundat. et est nomen syrum non bebreum. Ipsi per primus vero notatur triplex suspensio quod ipse habuit. Fuit enim suspensus. id est elevatus ab amore mundi. vel suspensus id est intentus amore celesti. vel suspensus id est in iuxta gratiam et auxilio dei. ut non a suis meritis sed a dei adiutorio tota vita sua dependeat. Ipsi secundum vero profunditas sue sapientie. Beatus sapientie profunditate dicitur dionysius in mystica theologia. Divinus bartholomeus dicitur et multam theologiam esse et minimam. et evangelium latum et magnum et rursum pacis. Et vult ostendere bartholomeus secundum intentionem dionysii quod una consideratione possunt omnia affirmari de deo alia consideratione magis proprie negari.

Bartholomeus apertus veniens ab india quae est in fine orbis. templum in quo erat ydolum nomine astarto ibi intravit. et qui peregrinus ibidem manere cepit. In huiusmodi quodam demon habitabat qui se languentes curare dicebat. sed non sanando subveniebat. sed a lesione cessando. Sed cum templum languentibus plenum esset. et quotidie sacrificantibus pro infirmis etiam ex longinquis regionibus adductis nullum ab ydolo responsum habere possent. ad aliam civitatem preterierunt. ubi aliud idolum nomine beruth colebatur. Et interrogantibus cur sibi astarto responsum non daret. respondit beruth. Deus vester cathenis igneis restrictus est nec respirare nec loqui audeat ex illa hora qua apertus dei bartholomeus ingressus est. Dicitur illi. Et quis est iste bartholomeus. Et demon. Amicus est dei

De sancto Bartholomeo

omnipotentis. et ideo venit in ista puinciam
ut oēs deos inde euacuet. Et illi. Dic nobis
signa ei⁹ ut eū inuenire possim⁹. Quibus de
mon ait. Capilli ei⁹ crispī et nigri. caro candi
da. oculi grandes. nares equales et directe.
barba plura. habens paucos canos. statura
equalis. collobio albo clauato. purpura ve
stit⁹. Induit pallio albo. qd̄ p̄ singulos angu
los gemmas habet purpureas. Vigintifex
anni sūt ex q̄ vestes et sandalia eius nec vete
rascūt nec sordidant. Centies flexis genibus
p̄ diē orat. et cēties p̄ noctes. Angeli dei cū eo
ambulāt. q̄ nūq̄ eū fatigari nec esuriri per
mittūt. Semp̄ eodē vultu et animo. letus et
bilaris p̄seuerat. Omnia p̄uidet. omnia nouit
Omniū gentiū linguas nouit et itelligit. Et
qd̄ vobiscū loquor ip̄e iam nouit. Et quādo
queritis eū si vult oñdet se vobis. si aut̄ non
vult. eū non poteritis inuenire. Rogo autē
vos ut cū eū inueneritis. rogetis euz ne buc
peniat. ne angeli sui h̄ mibi faciant qd̄ meo
socio iam fecerūt. **C**ū igit̄ p̄ duos dies so
licite querentes eū minime inuenissent. qua
dā die qd̄az demoniacus exclamauit dicēs.
Apostole dī bartholomee incendūt me ora
tiones tue. Cui ap̄ls. Obmutesce et exi foras
ab eo. Et statim ē liberat⁹. Qd̄ audiens rex
regionis illi⁹ polemi⁹ noīe. cū haberet filiaz
lunaticas. misit ad ap̄lm. rogans ut ad se ve
niret et filiā suā sanaret. Ad quē cū ap̄lus ve
nisset. et eā catenis ligatā videret. qz acceden
tes morsib⁹ lacerabat. iussit eā solui. Et cum
mīstri ad eā accedere nō auderēt dixit. Ego
demoniū quod in ea erat iam ligatū teneo.
et vos timetis. Et soluta statim liberata est
Tūc rex camelos auro et argento et lapidib⁹
p̄ciosis onerauit. et ap̄lm inquiri faciēs nul
latenus inuenire potuit. Adane aut̄ sequenti
apparēs ap̄ls cū solo rege ī cubiculo dixit ei
Et qd̄ me cū auro et argēto et lapidib⁹ p̄cio
sis tota die questisti. Ista munera sūt necessa
ria bis q̄ terrena req̄rūt. Ego nihil terrenū
nihil carnale desidero. Tūc sanctus bartho
lome⁹ cepit eū multa de modo redemptōis
nostre docere. oñdens inī cetera xpm̄ vicisse
dyabolū p̄ mirabilē p̄gruentiā. potentiam.
iusticiā. et sapientiā. Congruū enī fuit ut q̄ si

liū v̄ginis. i. adam factū de terra. duz abhuc
esset v̄go vicerat. a filio v̄ginis vinceret. **I**do
tenter qz ip̄m vicit cū de sua dñatōe potēter
eū elecit quā dyabol⁹ p̄ delectōne p̄mi hoīs
vsurpauit. Et sicut alic⁹ victor tyranni comi
tes suos mittit ut ei⁹ titulos vbiqz erigāt et
tyranni titulos deiiciāt. sic xps̄ victor nuncu
os vbiqz mittit ut dyaboli cultū euacuent et
xpī cultū statuāt. Iuste v̄o. qz iustū est ut q̄
comedēte hoīe vincēs hoīem detinebat. a ie
iunante hoīe vict⁹ hoīez ampli⁹ nō teneret.
Sapienter aut̄ dū ars dyaboli deludīt arte
xpī. Ars dyaboli fuit ut sicut accipiter rapit
auē. ita in desertū raperet xpm̄. ut si ibi ieiu
nās nō famesceret absqz dubio d̄s eēt. si aut̄
esuriret ip̄m ut p̄mū hoīem p̄ cibū deuiceret
Sed cognosci d̄s nō potuit. qz esuriuit. nec
vinci. qz e⁹ tēptatōi nō cessit. Cū ergo eidem
sacramēta fidei p̄dicassz. dixit regi qz si bap
tizi vellet deū suū catenis ligatū sibi ostēde
ret. **S**equenti igit̄ die iuxta regis pa
latiū dum pōnifices ydolo sacrificarēt cepit
clamare demon ac dicere. Cessate miseri sa
crificare mibi. ne peiora me patiamini. q̄ ca
tenis igneis ab angelis ihu xpī quem iudei
crucifixerūt religatus sū putantes eū a mor
te detineri. Ille aut̄ ip̄am mortē q̄ regina no
stra ē captinauit. et ip̄m nostrū p̄ncipē auto
rem mortis vinculis igneis vinxit. Statim
qz oēs miserūt funes ut simulacrū euertēt
sed nō potuerūt. Apostol⁹ aut̄ demoni prece
pit ut inde exiens ydolu⁹ cōminueret. Qui
statim exiens oīa ydola templi p̄ seip̄m con
fregit. Deinde fusa orōne ab apostolo oēs
infirmi p̄tinus curati sūt. Apostolus autē
templū deo dedicauit. et demonē in desertū
abire p̄cepit. Tūc angel⁹ dñi ibidē apparuit.
et templuz circūuolās in q̄ttuor angulos si
gnum crucis digito suo sculpsit dicēs. Hec
dicit dñs. Sicut vos oēs ab infirmitate ve
stra mūdauit. ita et templū hoc ab omī sorde
mundabit et habitatore ei⁹ quē apostolus ī
desertum locū ire p̄cepit. p̄us tñ eum vobis
ostendā quē vidētes ne timeatis. s̄ q̄le signū
in lapidib⁹ his sculpsit tale in vris frontibus
imp̄matis. Tūc oñdit eis ethiopē nigriorez
fuligie. facie acuta. barba plura. crinib⁹ vsqz

De sancto Bartholomeo

ad pedes p̄tēsis. oculis igneis vt ferrus igni
tū scintillas emittētibus. flamas sulphureas
ex ore et oculis spirantes. catenis igneis vin
ctū retro manib⁹. et dixit ei angel⁹ Quoniā
iussione apostoli audisti et de templo exiēs
oīa ydola p̄fregisti soluā te vt vadās in talē
locū vbi nullus homo morat̄. et sis ibidem
vsq; ad diē iudicij. Ille aut̄ solut⁹ cū magno
strepitu et plulatu disparuit. Angelus aut̄
dñi in celū cū ctis videntib⁹ euolauit. Tunc
rex cū vxore ⁊ filiis omniq; p̄p̄o baptizatus
ē ⁊ relicto regno apostoli discipul⁹ ē effect⁹.
B Tunc oēs temploꝝ pontifices cō
gregati ad astragē regē frēm ei⁹ p̄uenerūt ⁊
de deoꝝ suoꝝ amissione et templi subuersio
ne et regis partem magicā deceptioē cōtra
apostolū sūt cōquesti. Astrages igit̄ rex in
dignat⁹ mille viros armatos ad capiendū
apostolū destinauit. Qui cū adduct⁹ fuisset
coraz eo dixit ei rex. Tu ne es ille q̄ euertisti
frēm meū. Cui apostol⁹. Ego illū nō euerti
sed p̄uerti. Cui rex. Sic tu fecisti fratrē meū
deū suū relinquere ⁊ tuo credere. sic ⁊ ego te
faciā deū tuū relinquere ⁊ meo deo sacrificā
re. Cui apostolus. Ego deū quē colebat fra
ter tu⁹ ligauit. et ligatū ostendi. et vt simula
crū frangeret coegi. Si sic poteris facere dō
meo. poteris me ad simulacrū p̄uocare.
Sin aut̄ ego deos tuos cōminuā et tu cre
de deo meo. Hec illo dicente. nūciat̄ regi q̄
deus suus baldach cecidisset et cōminutus
fuisse. Qd̄ rex audiēs purpurā scidit q̄ idu
tus erat ⁊ aplim fustib⁹ cedi iussit. ⁊ cesum vi
uum excoziari mādauit. Xp̄iani aut̄ corp⁹
ei⁹ tulerūt. et honorifice sepelierūt. Rex aut̄
astrages et temploꝝ pontifices a demoib⁹
arrepti mortui sūt. Rex aut̄ polemi⁹ in ep̄m
ordinat̄. et viginti annis officij ep̄atus lau
dabiliter implens plenus virtutib⁹ in pace
quieuit. **B**e genere sue passionis diuersa
est opinio. Nam bt̄us dorothē⁹ dic̄. q̄ cruci
fixus est. Sicut ei sic. Bartholome⁹ indis p̄di
cauit. q̄ et euangelij s̄m mattheum in p̄pa
eoz lingua eis tradidit. Dormiuit ī albana
ciuitate magne armenie. crucifix⁹ deorsum
caput habēs. Bt̄us aut̄ theodor⁹ dic̄. q̄ fuit
excoziat⁹. In multis aut̄ libris legitur q̄ tā

tū fuit decollat⁹. Hec aut̄ p̄trarietas taliter
solui potest. vt dicat̄ q̄ p̄mo cesus. Deinde cru
cifixus fuit. Deinde añq; ibidem moreret̄ de
cruce fuit deposit⁹. et ob maiorē cruciatum
fuit excoziat⁹. postremo capite truncatus.

E Anno dñi. cccxxj. saraceni siciliā in
uadentes. liparitanā insulā vbi corp⁹ sancti
bartholomei quiescebat vastauerūt. ac eius
sepulcrū p̄fringentes ossa ei⁹ disperferunt.
Nam ad banc insulā corpus ei⁹ taliter de
india aduenisse p̄hibet̄. Cū ei pagani p̄pter
signoꝝ freq̄ntiā viderent corp⁹ ei⁹ plurimū
venerari. indignati loculo plūbeo positum
in mare p̄cipitauerūt. qd̄ diuino nutu ad in
sulam p̄dictā deuenit. Cū igit̄ saraceni eius
ossa disperfissent. illis recedentib⁹ apparuit
apostolus cuidam monacho dicens. Sur
ge et collige ossa mea que dispersa sūt. Cui
ille. Qua ratione ossa tua colligere. aut ali
quem tibi honorem exhibere debem⁹. cum
nos deleri p̄miseris. nec auxiliū nobis ipen
deris. Cui ille. P̄der multū tēpis meis meri
tis dñs populo huic pepercit. Sed eozum
peccatis nimis inualescentib⁹. et vsq; ad ce
lum clamantib⁹. iam p̄ eis nō potui veniā
obtinere. Sed cū monach⁹ sibi diceret. quō
inter tot alioꝝ ossa sua qñq; inueire posset.
ait. Nōcte ad ea colligēda ibis ⁊ ea q̄ vt ignē
splendētia videris p̄tinus h̄ leuabis. Qui
oīa vt dixerat inueniens apostoli ossa leua
uit. et sup̄ quendā nauem p̄scendēs beneue
ntum q̄ est metropolis apulie ea transtulit.
Nunc aut̄ d̄ q̄ sint rome. licet beneuentani
se ad huc corp⁹ illud habere affirmēt. **C**ū
q̄dam mulier vas plenū oleo attulisset. vt ī
lampadē beati bartholomei poneret̄. q̄ntū
cūq; vas sup̄ lampadē inclinarent. nil ex eo
exire valebat. cū tñ digitos in vas mitterēt.
et oleū liquidū oīno palparent. Tūc q̄dam
exclamauit. P̄doto q̄ apostolo acceptū nō
est. vt h̄ oleū in suū lampadē infūdat̄. Qua
p̄pter in aliā lampadē infuderūt ⁊ p̄tinus
oleū emanauit. **F** Cum impator fride
ricus beneuentum destrueret. et oēs ecclesi
as que ibidem erant dirui mandassz. ciuitatē
totam ad aliū locū transferre intendēs.
vir quidam q̄dam viros albatos et fulgen

De sancto Bartholomeo.

tes inuenit. q̄ ad inuicem loq̄ & inter se aliq̄ tractare videbant. Qui cū uehemēter admirās q̄ nam essent interrogasset. vn⁹ eorūz respondit. Iste est bartholome⁹ apostol⁹ cum ceteris sanctis q̄z in hac urbe ecclesie habebant. Qui simul uenerūt ut inter se inquirerent et tractarent quali pena esset ille plectendus. qui eos de habitaculis suis eiecit. Et iam inter eos inuolab!i sententia est firmatum. ut ille sine mora ad iudiciū dei accedat. de his omnib⁹ in eius iudicio responsurus. Iste modicum uero tempus dicit⁹ imperator miserabiliter uitam finiuit. **L**egitur in quodam libro de miraculis sanctorum. q̄ quidam magister festum sancti bartholomei omni anno solenniter celebrabat. Cui predicanti dyabolus in specie cuiusdam puelle admodum speciose apparuit. quam inectis in eam oculis ad prandium inuitauit. Qui dum in mensa consisterent illa in amorem suū multum eum allicere nitebat. beatus bartholomeus in specie peregrini p̄foribus affuit. et ut amore sancti bartholomei introduceret obnixius flagitauit. Qua dissuadente panis ei mittitur. Sed ille hūc accipere recusauit. Rogauit tamē magist⁹ p̄nunciū ut sibi diceret. quid magis in hōie p̄prium esse putaret. Cui cum ille diceret risibile. puella respondit. Imo peccatum cum quo homo concipitur nascitur atq; uiuit. Cui bartholomeus respondit. q̄ ille bene intulit. sed uulter profundius indagauit. Secundo dictus pegrinus magistro misit. ut sibi diceret quis loc⁹ unius pedis eēt ubi d̄s in terra maiora miracula ostendissz. Cui cū ille diceret. locus crucis. in quo deus mirabilia operatus est. illa ait. Imo caput hōis in quo q̄i minor mundus existit. Utroq; sententiā apostol⁹ approbauit. Tertio inquisiuit q̄nta distātia eēt a summo celi usq; ad profundū inferni. Cui cum magister se nescire diceret. illa ait. **N**hodo uideo q̄ p̄cipitor. Sed ego s̄ noui quia de altero ad alterum decidi. et oportet q̄ hoc tibi ostendam. Tūc dyabolus cum magno eiulatu se in abissus p̄cipitauit. Et dum quererent pegrinus. minime inuenerūt. Simile v̄o legitur d̄ beato

andrea. **S** Beatus autē ambrosius in p̄fatione quam fecit de illo apostolo eius legenda abbrevians ita dicit. Discipulis christe tuis vnica diuinitate predicantibus trinitatem tuā mundo. mirabiliter dignat⁹ es ostendere maiestatem. Inter quos beatissimū bartholomeū magna virtutum prerogatiua colendū benigna tui p̄spectio ad populum direxit longinquū. quem licz penit⁹ humana conuersatiōe remotum. tibi tamē p̄dicationis augmento meruit consignare vicinum. Q̄ntum p̄conijs apostolum mirabilem celebrandū. cui dum ad semināduz fidem. proximoz corda non sufficerēt populoz. alatis quasi uestigijs extremos terraz fines penetrauit indoꝝ. Cum languentium innūdera caterua templum ingressus demoniacū. effecit ilico ut nullum cultozib⁹ demon p̄beret responsū. Q̄z mira uirtutum ip̄ius insignia dum humana uoce uerbosantem contra se aduersarium solo iussu laceratis diuissime uiris reddidit mutum. **R**eginam diabolica contagione lunaticaz liberauit. puellamq; solutis nexibus patri representauit sanissimā. Q̄z sublime sanctitatis eius miraculum dum antiquū humani generis inimicum. suum fecit in nihilum redigere simulacrum. Q̄z digne exercitui numerandus celesti. cuius. ut miraculis fidem commodaret certissimam. angelus apparuit superna delapsus ab aula. **I**s igitur catenatum demonem cūctis ostentans deformem. salutiferā saxo d̄nicam impresserat crucem. **R**ex reginaq; simul baptizantē euz gente. ubiūq; xij. accole te deum patres corpore sequuntur et mente. **A**d extremum v̄o templozū delatu pontificum neopbici polemij frater tirann⁹ btūm aplm oimode in fide p̄stantem. celum atq; excoꝝatum acerriam fecit suscipere mortem. Qui tāte mortis uiriliter p̄ferēdo discrimen. gloriosi certaminis ad celeste gaudium reportauit triūphū. **H**ucusq; ambrosius. **T**his autē theodorus abbas & doctor p̄cipuus de hoc apostolo inter cetera sic ait. **A**postol⁹ dei bartholomeus p̄mum in licaonia p̄dicauit. postmodum in india. ad plurimum in albana urbe.

De sancto Bartholomeo.

scz maioris armenie. vbi pmo excoziat⁹. tan
de capite plex⁹. ibidē sepult⁹ ē. Qui dū ad p̄
dicandū mitteret a dño vt opinor audiuit.
Vade discipule me⁹ ad p̄dicandū. exi ad pu
gmandū. capax esto piculoꝝ. ego paternum
opus p̄summaui. p̄mus testis fact⁹. Vās qđ
necessariū ē imple. Imitare magistrū tuum
emulare dñm tuū. Sanguinē sanguinibus
pone. carnē carnib⁹ trade. qđ pte passus susti
nui. patere. Arma sint tibi benignitas ī sudo
rib⁹. māsuētudo inter maleficos. patientia
in his qđ perimūt. Nō refutauit apls s; vt fa
mul⁹ fidelis dñico acquiescens p̄cepto p̄git
gaudēs tāq; lux mūdi vt tenebrosos illumi
naret. tāq; sal terre vt gētes insipidas saliret
tāq; agricola vt spūalē agriculturā p̄ficeret
Ips⁹ qđ apls docet natōes. s; bartholome
us p̄sequēter paria iuestigat. Ips⁹ opatur
p̄digia mag⁹ s; bartholome⁹ facit mirabilia
valida. Ips⁹ capite deorsus crucifigū. bar
tholome⁹ postq; viuus excoziatus ē capite
plectū. Ad qđ valet petr⁹ capescēda misteria
ad tot bartholome⁹ sufficit penetranda. eq̄li
ter fecūdat eccia; equa lance habuit ⁊ cetera
diuina carismata. Hic ex diuio duodenario
numero medi⁹ ex vtraq; pte sonū diuie ser
mocinationis dat sicut in cithara armoniā
Omēs apli vniuersitatē sibi dispartietes p̄
tores regis regū p̄stituti sūt. Huc atē fors ⁊
portio armenie. loc⁹ qđ est ab euilath vsq; ad
gabaoth. distributa. Igit̄ vide eū ligūe ara
tro rōnabilia rura sulcantē. fidei verbū in p̄
fundo cordis recondentē p̄dilos ⁊ vineas
dñi plantatē. singulis passionū remedia me
dicinaliter inferentē. spinas inutiles euellen
tē. siluas impietatis secare. sepes dogmati
cas circūponere. Sed quales mercedes cre
atori obtulerunt. Vtiq; p̄ honore in honora
tiam. p̄o benedictione maledictionem. p̄o
munerib⁹ penas. p̄o requiescibili vita ama
rissimā mortem. Nam postq; intolerabilia
tormenta subiit ab eis decoziat⁹ in morē fol
lis fuit. Nec postq; migravit ab hoc mun
do neglexit occisores. sed inuitabat miracul⁹
p̄ditos. et p̄digijs admittebat aduersos. sed
bestialē mentes nil erat qđ cōpesceret. nil qđ
a malo retraheret. Quis de cetero faciunt.

Insaniūt p̄ira illud sacrū opus. Respuunt
egroti medentes. orbati manudentes. ceci
ductore. naufragi gubernatore. mortui viui
ficatore. Et s; quō. Projiciunt nāq; in pelagi
bus corp⁹ sanctū. **M**ota est igitur
cū impetu de regionib⁹ armenie archa cum
q̄ttuoꝝ alioꝝ martyru archis que similiter
dum signa operarent cū ea fuerant in mare
p̄iecte. ⁊ p̄ tantū spaciū maris q̄ttuoꝝ bis p̄
cedentib⁹ ⁊ tanq; mīstris obsequiū quodā
modo ap̄to facientib⁹. venerūt in ptes sic
lie in insulā qđ liparis nuncupāt. sicut episco
po hostiensi qui tunc p̄sens erat reuelatum
fuit. Venit ad paupculas thesaurus ditissi
mus. Venit ad ignobilē p̄ciosissima marga
rita. Venit ad mestam splendissimū lumina
re. Aliis igitur q̄ttuoꝝ ad diuersas terras eū
tibus. sanctū apostolum in dicta insula reli
querūt. Eteī p̄dictos q̄ttuoꝝ martyres apo
stolus relinquēs retro sū. vnū sc; papinū in
ciuitate sicilie milas. aliū vō lucianū noie ī
essinam transmisit. reliq; vō duos in cala
briades terrā direxit. gregoriū qđem in ciui
tatē calumnā. achaciū autē in ciuitatē qđ cha
le vocat. qđ vsq; bodie suffragijs suis splēdēt.
Susceptus est igit̄ cū multis bymnis laudi
bus et candelis et templū sibi magnifice fa
bricat. Mons aute; vulcanus insule conti
guus cum habitatoribus eēt nociuus. eo qđ
ignem emittebat. qđ p̄ stabia septem se inui
sibilit̄ elongauit circa mare suspensus. ita
vt vsq; bodie appareat vidētib⁹ qđ figuratio
fugientis ignis. Hunc igitur aue o b̄tē bea
toꝝ ter beate bartholomee. qui es diuine lu
cis splendor. sancte eccie piscator. rationabi
lium pisciuz periture capture. dulcis fruct⁹
viuidi palmitis. vulnerator dyaboli mūdū
suo latrocinio vulnerātis. Gaudeas soloꝝ
bis terre cuncta illuminans. os dei lingua
ignita sapientiam promens. fons iugiter sa
nitates emanans. qui mare meabilib⁹ gres
sibus sanctificasti. qui terram purpuream
tuo cruore fecisti. qui ad celos commeasti.
vbi in medio diuine aciei refulges. in splen
dore immarcessibilis glorie splendes. in ex
ultatōne iocunditatis insatiabilis gaudes.
Hec theodor⁹.

De sancto Augustino.

CXIX

De sancto Augustino.

Augustinus hoc nomen sortitus est vel propter excellentiam dignitatis. vel propter feruorem dilectionis. vel propter etimologiam nominis. Propter excellentiam dignitatis. quoniam sic imperator augustus precebat omnes reges. sic et iste excellit omnes doctores. secundum quod dicitur remigius. Unde alij doctores comparantur stellis Beati. xii. Qui ad iusticiam erudiunt multos quasi stelle. Hic autem comparatur soli sic patet in epistola quam de eo cantatur. Quasi sol refulgens. sic ipse refulsit in templo dei. Secundo propter feruorem dilectionis. quoniam sic mensis augustus valde feruet estu caloris. sic et ipse valde incaluit igne diuini amoris. Unde ipse in libro. profet. de se sic dicit. Sagittaueras tu cor meum caritate tua. x. Item ibidem. Aliquam inromittis me in affectum multum inuolutatum. introitus nescio ad quam dulcedinem. quam si perficiam me nescio quod erit si vita eterna non erit. Tertio propter etimologiam nominis. Dicitur enim augere ab augeo et astin quod est ciuitas. et ana quod est sursum. Unde augere. quasi augere supernam ciuitatem. Unde de eo cantatur. Qui proualuit amplificare ciuitatem. x. De qua ciuitate ipse dicit in libro. xi. De ciuitate dei. Inest ciuitati dei et origo et informatio et beatitudo. Quoniam si queratur unde sit. deus eam condidit. Si unde sapiens. a deo illuminatur. Si unde felix. deo fruitur. Subsistens modificatur. contemplans illustratur. inherens iocundatur. Videtur et amat. In eternitate dei viget. In veritate dei lucet. In bonitate dei gaudet. Vel ut dicitur in glossario augustinus dicitur magnificus. felix. preclarus. Fuit enim magnificus in vita. preclarus in doctrina. felix in gloria. Eius vitam compilauit possidonius calamentis episcopus ut dicitur cassiodorus in libro. de uiris illustribus.

Augustinus doctore egregio. in puincia affricana ciuitate cartaginensi ortus. ex honestis valde parentibus scilicet patre patricio. matre monica genitus. in liberalibus artibus sufficienter edoctus fuit. adeo ut summus philosophus et rhetor luculentissimus haberetur. Nam libros aristotelis et omnes libros liberalium artium quoscumque legere potuit per

se didicit et intellexit. sic ipse in libro. profet. testatur dicens. Omnes libros artium quos liberales vocant tunc nequissimum malam cupiditatum seruum per meipsum legi et intellexi quoscumque legere potui. Item in eodem. Quicquid est de arte loquendi et differendi. quicquid de dimensionibus figurarum et de musicis. et de numeris. sine magna difficultate nullo hominum tradente intellexi. Scis tu domine deus meus quod celeritas intelligendi et discendi acumen donum tuum est. Sed non inde sacrificabam tibi. Verum quod scientia sine caritate non edificat sed inflat. in errores manicheorum quam christum fantasticum fuisse affirmant. et carnis resurrectionem negant. incidit. et in eo panos nouendum ad huc adulescens esset permansit. Ad has etiam nugas adductus est ut arborem ficum plorare diceret. cum ab ea folium vel ficus tolleretur. Cum igitur esset annorum. xix et quendam librum cuiusdam philosophi scilicet ciceronis in quo vanitas mundi contemenda et philosophia appetenda docebat perlegeret. ex hoc quidem liber plurimum placuit. sed quia nomen ihesu christi quod a matre imbiberat ibi non erat dolere cepit. Mater vero eius pro eo plurimum flebat. et ipsum ad unitatem fidei reducere satagebat. Quadam igitur vice ut legitur in libro tertio profet. vidit se stare in quadam linea lignea licet tristis. et quidam ei iuuenis astitit. et causam tante tristitie requisit. Que cum diceret perditionem filij mei deploro. ille respondit. Esto secuta. quod ubi tu ibi ille. Et ecce continuo filium suum iuxta se stare vidit. Hoc cum augustinus retulisset. ille ait. Falleris mater falleris. nec sic tibi dictum est. Sed ubi ego ibi tu. Et contra illa dicebat. Non fili mihi dictum est ubi ille ibi tu. sed ubi tu ibi ille. Rogabat igitur sedula mater quasi importuna quendam episcopum. sicut in eodem libro professio nuntius augustinus testatur. ut pro suo filio intercedere dignaretur. Qui tanta quodammodo importunitate deuictus prophetica voce respondit. Uade secuta. quod impossibile est ut filij tantarum lacrimarum pereat. Cum autem apud cartaginem multis annis rethoricam docuisset occulte matre nesciente romam venit. et ibidem multos discipulos congregauit. Cum enim mater usque ad portum eius secuta fuisset. ut

De sancto Augustino.

aut eū retraheret. aut secū iret. ipse eā decipiēs nocte latēter recessit. Quō illa mane p̄siderās aures dei clamorib⁹ implebat. Quolibet aut die mane ⁊ vesp̄e ad ecciāz ibat. ⁊ p̄ filio ora- bat. His t̄pib⁹ mediolanēses a simacho p̄fe- cto romanoꝝ petierūt sibi doctorē i retori- ca destinari. Presulabat tūcibi vir dei am- brosi⁹. Et ad p̄ces mediolanensiuꝝ illuc mit- tit̄ augustin⁹. Mater at̄ ei⁹ q̄escere n̄ valēs. cū multa difficultate ad eū veit. ⁊ ipm̄ iā nec vere manicheū nec vere catholicum reperit. Cepit at̄ augustin⁹ btō ambrosio adberere. et ei⁹ p̄dicatōes frēq̄nter audire. Erat autēz valde in p̄dicatōe suspensus. ne q̄d p̄ ipsam manicheoꝝ heresim vel p̄ ip̄a diceret. Qua- dā enī vice p̄ illū errorē ambrosi⁹ diutius di- sputavit. ⁊ ip̄um apertis rōnib⁹ ⁊ autoritati- bus p̄futaui. ita vt error ille a corde augusti- ni penit⁹ pelleret. **B** / Quid at̄ post hoc sibi p̄igerit ip̄e in libro p̄f̄. narrat dicens. Cū te p̄mū cognoui. reuerberasti infirmita- tē aspect⁹ mei. radiās in me vehementer. Et cōtremui amore ⁊ horrore ⁊ inueni me lōge eē a te in regione dissimilitudinis. tanq̄z au- dirē vocē tuā de excelso. Tibus sū grandiuꝝ cresce ⁊ manducabis me. Nec tu me muta- bis in te sicut cibū carnis tue. s; tu mutabe- ris in me. **C** / Cū aut̄ sicut ibidē refert via xp̄i sibi placeret. sed p̄ istā angustam ad huc ire pigeret imisit dñs in mentē ei⁹ vt ad simpli- cianuz in q̄ lucebat lux diuina. s. grā p̄geret. vt sibi act⁹ suos secū p̄ferenti p̄ferret q̄s esset apt⁹ modus viuēdi ad ambulandū i via di- in q̄ ali⁹ sic. ali⁹ sic ibat. Displicebat at̄ ei q̄c- q̄d agebat in sc̄lo p̄ dulcedie dei ⁊ decore do- mus ei⁹ quā dilexit. Simplician⁹ aut̄ cepit eū hortari. ip̄e q̄s cepit seipm̄ hortari et dice- re. Quot pueri ⁊ puelle intra ecciāz deo ser- uiūt. et tu nō poteris q̄d isti ⁊ iste. An vō isti et iste in seip̄is possūt ⁊ nō in deo suo. Quid in te stas et nō stas. proice te in eū ⁊ excipi- et te ⁊ saluabit te. **I** / Inter hoꝝ colloq̄a me- moria victorini in mediū veit. Unde exbila- ratus simplician⁹ narrat qualiter idem ad- huc gentilis ob sui sapientiam rome q̄d ma- ximū tunc erat statuam in foro meruisset. et qualiter se sepi⁹ xp̄ianū dicebat. Cui cū sim-

plicianus diceret. non credo nisi te in ecclesia videro. ille iocando dicebat. Nunq̄d parietes faciūt hominē christianū. Tandēz dum ad ecciāz venisset. et ei tanq̄z verecūdo occul- te liber vbi erat simbolū fidei ad legendū ⁊ et pronūciandum vt tunc moris erat dat⁹ iu- iisset. ille in altum ascendit. et alta voce p̄nun- ciauit. mirante roma. gaudēte ecclesia. Om- nes aut̄ subito p̄strepuerunt. victorinus vi- ctorinus. cito sonuerūt et cito siluerūt. Tūc etiā ab africa quidā amic⁹ augustini noie pontian⁹ supuenit. ⁊ vitaz ⁊ miracula illius magni antonii q̄ nup̄ in egipto sub constan- tino imperatore defunctus fuerat recitauit. Hoꝝ exemplis auḡ. vehementer exarsit. ita q̄ locū suū alipiū tam vultu q̄z mēte turba- tus inuasit. et fortiter exclamauit. Quid pa- timur q̄d audim⁹. Surgūt indocti ⁊ celum rapiunt. et nos cū doctrinis nostris in infer- num demergimur. An quia precesserūt pu- det sequi. et nō pudet nec saltem sequi. Et ac- currens in quendā ortū sub quadā ficu se p- iecit. vt in eodem libro confes. cōmemorat et amarissime flens lamētābiles voces dabat dicens. Quādiu q̄z diu cras et cras. sine mō sine paululū. Nōdo non habebat modū. et sine paululū prodibat in longinquū. Be- bac sui tarditate plurimū cōquerebat. sicut postmodū in eodem libro sc̄psit. Neui mibi q̄z excelsus es in excelsis. et q̄z p̄fund⁹ in pro- fundis. et nusq̄z recedis ⁊ vix redimus ad te. Age dñe et fac et excita ⁊ reuoca nos. Acce- de et rape et fragra ⁊ dulcesce. Impedimen- tis omnib⁹ sic timebam expediri quē admo- dū impediri timendum est. Sero te amaui pulcritudo tam antiqua ⁊ tam noua. sero te amaui. Intus eras et ego foris. ⁊ ibi te que- rebam. et in ista formosa q̄ fecisti deformis irruebam. Nō secū eras et tecum non eram. Vocasti ⁊ clamasti. ⁊ rupisti surditatē meā. Coruscasti et splenduidisti. et fugasti cecitates meā. Fragrasti ⁊ duxisti sp̄m̄ meū et anbe- lonbi. Gustavi et esurio et sitio te. Tentasti me et exarsi in pacē tuā. Cū aut̄ amarissime fleret. audiuit vocē dicētē sibi. Tolle lege. tol- le lege. Elperuitq̄z statū codiceꝝ aplicū ⁊ cōie- ctis oculis ad p̄mū capitulūz legit. Induimi

De sancto Augustino.

dñm ihm xpm. Et statim oēs ab eo dubieta-
tis tenebre diffugerūt. **E** Interim aut
tam uehementissimo dentium dolore torque-
ri cepit. ut fere sic ipse ait ad credendum opinio-
ne cornelij pbi duceret. q̄ sumū bonū aie ī sa-
pientia. summū vō bonū corpis in nullum
sentiendo dolorē posuerat. Tam uehemens
autē ille dolor fuit. q̄ etiā loquelam amisit.
Quocirca ut in libro cōfess. refert. in tabulis
cereis sc̄psit. ut oēs p̄ eo orarēt. ut dñs dolo-
rē illū mitigaret. Ipse igit̄ cum alijs genua fle-
xit. et subito sanū se sensit. **I**nsinuauit ergo
pl̄as sc̄to vizo ambrosio suū votū ut mone-
ret qd̄ sibi de libris sanctis legendū eēt quo
ap̄tior fieret fidei xp̄iane. Et ipse iussit esayā
pp̄ham eo q̄ euāgelij et vocatōis gentiū pre-
nūciator ap̄tior videat̄. Cui⁹ p̄ncipiū cum au-
gustin⁹ nō intelligeret. totū aliud tale eē ar-
bitrans distulit ut illud relegeret cū ī sc̄ptu-
ris sanctis magis exercitat⁹ eēt. **A**d ueni-
ente vō paschali tpe augustin⁹ cū eēt ānoꝝ
xxx. cū filio suo adeodato puero valde inge-
nioso. quē augustin⁹ in sua adolescentia dū
adhuc gentilis et ph̄us eēt genuerat. nec non
et cū alipio amico suo meritis matris et pre-
dicatione ambrosij sacrum baptisma suscepit
Tunc sicut fert̄. ambrosi⁹. te deū laudamus
inqt̄. et augusti⁹. te dñm p̄itemur. respōdit.
et sic tunc ip̄i duo hunc hymnū alternatim
cōposuerunt. et vsq̄ in finem decantauerūt
Sicut etiam testatur bonoz⁹ in libro suo q̄
dicunt̄ speculum ecc̄ie. In aliquib⁹ autem li-
bris antiquis titulus talis p̄ponit̄. Canticū
ab ambrosio et augustino cōpilatū. **P**ro-
nus at̄ in fide catholica mirabiliter p̄firmat̄
spem omnē quā habebat in sc̄to dereliquit.
et scolis q̄s regebat abrenūciauit. **Q**uāta
at̄ dulcedine diuini amoris extūc frueretur.
ipse h̄ in li. p̄fess. aperit dicens. **S**agittaueras
tu cor meū caritate tua. et gestabā v̄ba tua
transfixa in viscerib⁹ meis. et exempla suozū
tuoz quos de nigris lucidos et de mortuis
vivos feceras congesta in sinū cogitatōis
mece v̄bebant et consumebant grauem torpo-
rem et ascendenti a conualle ploratōis et cā-
tanti canticū graduū dederas sagittas acu-
tas et carbones pastatores. nec satiabar in

illis diebus dulcedine mirabili considerare
alitudinē diuini consilij. sup salutē generis
humani. Quantū fleui in hymnis et canticis
tuis. suauē sonantis ecc̄ie vocib⁹ cōmōtus
acriter voces ille influebāt aurib⁹ meis et eli-
quabatur veritas tua in cor meū. et currebāt
lacrimę. et bñ mibi erat cum eis. Tunc enim
in ecc̄ia mediolanensi hec cantica instituta
sūt. Et clamabam clamore alto cordis mei.
D in pace. **D** in idipm. **D** qui dixit dormiā
et requiescā et somnū capiā. Tu es eī ī idipm
q̄ nō mutaris. et ī te requies obliuiscēs labo-
rū oīm. **R**egēbā totū psalmū illū et ardebā q̄
fuerā latrator amar⁹ et cecus aduers⁹ irās d̄
melle celi melleas et de lumine tuo lumiofas
et sup sc̄pturas hmōi tabescebā. **E**xiste ih̄u
adiutor me⁹ q̄s suauē mibi subito est factus
carere suauitatibus nugarū mearū. et quas
amittere metus fuerat. iā dimittere gaudiū
erat. **E**iciebas enī eas a me vera tu et summa
suauitas. **E**iciebas et intrabas p̄ eis omni
voluptate dulcior. sed non carni et sanguini
omni luce clarioꝝ. sed omni secreto interior.
omni bonore sublimior. sed non sublimib⁹
ī se. **P**ost hoc assumptis nebrodio
et euodio et matre ad affricā remeabat. **S**z
cum eēt apud hostia tiberina. pia mater e⁹
defuncta est. **P**ost cuius mortez reuersus
est augustinus ad agros proprios. vbi cum
his qui sibi adherebant ieiunijs et orationi-
bus deo vacabat. libros scribebat. et indo-
ctos docebat. **F**ama autem eius vbiq̄ dif-
funde batur. et in omnibus libris suis et acti-
bus admirabilis habebatur. **R**efugiebat
autem ad aliquam ciuitatem accedere que
ep̄o careret. ne ip̄m in predicto officio impe-
diri contingeret. **E**odem tempore apud
yponem erat quidam vir magnarū opum
qui augustino misit q̄si ad eum accederet.
et verbum ex ore suo audiret. seculo renūcia-
re posset. **Q**uod augustinus vbi comperit
illuc concitus iuit. **A**udiens autem vale-
rius yponensis episcopus famaz eius. ip̄m
plurimum renitentem in ecclesia sua pre-
sbyterum ordinauit. nonnullis quidem la-
cbrymas suas superbe interpretantibus. et
tanq̄s euz consolantibus et dicentib⁹. quia et

De sancto Augustino.

locus p̄sbyterij licet ip̄e maiori dign⁹ esset ap̄
propinquaret t̄n̄ ep̄iscopatu. Qui statim mo
nasteriū clericorū instituit. et cepit viuere s̄m
regulā a sanctis aptis p̄stitutā. De cui⁹ mo
nasterio fere decē ep̄i sūt electi. Et q̄ p̄dictus
ep̄s erat grecus et minus in latina lingua et
lris doct⁹. augustino potestātē tribuit. ut p̄
morē orientalis eccie corā se i eccia p̄dicaret
Unde cū multi ep̄o derogarent. ille de h̄ nō
curabat. dū modo p̄ eū fieret q̄d p̄ se fieri nō
valebat. Eo tēpe fortunatū p̄sbyterū mani
cbeū et alios hereticos p̄cipue rebaptizato
res donatistas et manicheos cōuicit abstu
lit et p̄fuit. Cepit aut̄ valer⁹ formidare ne
sibi augustin⁹ tollerēt. et ab alia ciuitate in
ep̄iscopū peterēt. Nam sibi aliquando abla
tus fuisset nisi eum ad locū secretū transmi
tere curasset. ita ut inueniri minime potuiss̄
Impetrauit igit̄ ab archiep̄o cartaginensi
ut ip̄e cederet et augustinū yponens eccie in
ep̄m promoueret. Sed cū hoc augustinus
omimode recusaret. cōpulsus t̄n̄ et coactus
succubuit. et ep̄iscopatus curā suscepit. Qd̄
in se fieri nō debuiss̄ ut suo viuente ep̄o or
dinaretur. postea et dixit et sc̄psit. propter con
cilij vniuersalis prohibitionē quā post mo
dum ordinat⁹ didicit. Nec quod sibi factus
eē doluit alijs fieri voluit. An̄ etiā sategit. ut
in p̄cilijs ep̄orū cōstituerēt ut oīa statuta pa
trū ordinandis deberent ab ordinatoribus
intimari. Ip̄e aut̄ de se dixisse postmodū le
git. In nulla re mihi d̄m̄ sentio siciratū sic
in h̄ q̄ cū nō essem dign⁹ poni ad remū po
suit me ad amplustre i apice regim̄s eccie.
Vestimēta ei⁹ et calciamenta et ornamenta
alia nec nitida nimij. nec abiecta plurimū.
Sed ex moderato et cōpetenti habui erant.
Ip̄e enī de se dixisse legit. Fateor de preciosa
veste erubesco. et iō cū dat̄ mihi vendo eam.
ut q̄ vestis nō p̄t eē cōmunis p̄ciū sit cōmu
ne. Ad mensa frugali et parca sp̄ vsus est. et
inter olera et legumina p̄pter infirmos et bo
spites plerūq̄ carnes habebat. In ip̄a autez
mensa magis lectionē vel disputatōnem q̄
epulatōem diligebat. et p̄ pestē detractionis in
ea sic sc̄ptum habebat. Quisq̄s amat dictis
absentū rodere vitā. Hanc mensā indignas

nouerit eē sibi. Nam et aliq̄n̄ cū q̄dam sibi
familiarissimi coep̄i ad detractionē linguas
laxassent. adō dure eos redarguit. ut diceret
q̄ nisi desisterēt aut versus ip̄os deleret. aut
a mensa recederet. Quadā vice cū q̄sdā
suos familiares ad prandiū inuitalset. vnus
illoz curiosior ceteris. coquinā ingressus est
Cūq̄ oīa frigida reperisset. reuersus ad au
gustinū interrogauit. q̄d ciborū ip̄e p̄asur⁹
paterfamilias preparasset. Cui augustinus
nequaq̄z talium epularū curiosus r̄ndit. Et
ego vobiscū nescio. Et tria a b̄to Am
brosio se didicisse ait. Primum est q̄ proxem
cuiq̄z nūq̄z peteret. Secūdo q̄ militare volen
tē ad h̄ nō cōmendaret. Tertium q̄ ad conui
uia inuitat⁹ nō iret. Causa p̄mi est. ne illi in
se nō p̄ueniant et sibi maledicant. Causa sc̄di
est ne militātes calūniam exerceant et i eum
alij culpam refundant. Cā tertij est ne forte
tempantie modū p̄dat. Tanta aut̄ purita
tis et humilitatis fuit. ut ip̄a etiam minima
peccata que apud nos nulla vel minima re
putāt. in li. p̄f. p̄fiteat et de his corā deo hu
militer se accuset. Nam ibidem accusat se d̄
eo q̄ cū puer eēt ludebat ad pilam dū ad sco
las ire deberet. Item de eo q̄ nolebat legere
vel addiscere nisi a parētib⁹ vel magistro ve
gerēt. Item de eo q̄ fabulas poetarū sicut fa
bulam enee cū adhuc eēt puer libenter lege
bat. et didonē mortuā p̄pter amorem plora
bat. Item de h̄ q̄ de cellario parentū vel men
sa aliq̄d furabat. ut pueris ludentib⁹ daret.
Item de eo q̄ in ludo puerorū fraudulentas
victorias exercebat. Item de eo q̄ pira d̄ qua
dam arboze vicina vinee sue cum adhuc eēt
annorū. xvj. furatus fuit. In eodē q̄z libro
accusat se de ip̄a modica delectatōe quā ali
quando in comedendo sentiebat dices Sic
me docuisti ut quēadmodūz medicamenta
sic alimenta sumptur⁹ accedā Sed dum ad
quietem satietatis ex indigētie molestia trā
seo. in ip̄o transitu insidiatur mihi laqueus
concupiscentie. ip̄e enī transitus voluptas ē
et non est alius quo transeat. quo trāfire
coegit necessitas. Et cum salus sit cā edendi
et bibendi. adiūgit se tanq̄z pedissequa peri
culosa iocūditas et plerūq̄z p̄reire conatur

De sancto Augustino.

ut eius causa fiat quod salutis causa me facere
vel dico vel volo. Ebrietas longe est a me. mi-
sereberis ne appropinquet mihi. Crapula
autem non nisi subrepat seruo tuo. misereberis
ut longe fiat a me. Et quod est domine quod non aliquando
rapiatur aliquantulum extra metas necessita-
tis. Quisquis est ille. magnus profecto est. Magna
gnificet nomen tuum Ego non sum. qui homo
peccator sum. Habebat etiam se suspectus de
olfactu dicens. De illecebra odor non sata-
go nimis. cum absunt non requiro. cum assunt
non respicio. Paratus etiam eis semper carere
ita mihi video et forsitan fallo. Nemo enim
securus esse debet in ista vita que tota tempta-
tio noxiatur. Unde quod fieri potuit ex deteriori
melior. non fiat ex meliori deterior. Ieremus de
auditu profiteetur dicens. Voluptates aurium te-
nacios me implicauerant et subiugauerant.
sed resoluiisti et liberaisti me. Cum mihi accidit
ut me amplius cantus quam res que canitur moueat
penaliter me peccare profiteor. et tunc mallem
non audire cantantem. Accusat etiam se de visu.
sicut de eo quod aliquando nimis libenter vidit canem
currentem. et de eo quod per agrum casu transiens ve-
nationem libenter perspexit. et de eo quod domi exi-
stens araneas muscas suis retibus captientes
nimis attente perspexit. Deo autem de his coram
domino profiteretur. ut ibidem dicit. quod aliquando beca bo-
nis meditationibus auertunt. et orationes interrumpunt.
Accusat etiam se de appetitu laudis et mo-
tuumanis glorie dicens. Qui laudari ab ho-
minibus vult vituperate te. non defendetur ab
hominibus iudicante te. nec eripiet damnante te.
Laudat homo propter aliquod donum quod dedisti
ei. et tamen plus gaudet se laudari quam donum.
Temptamur his temptationibus quotidie sine
cessatione. quotidiana fornax nostra est lingua.
Veruntamen nollem ut vel auget
mihi gaudium cuiuslibet boni mei suffragatio-
nis alieni. Sed auget fateor non solum. sed vi-
tuperatio minuit. Contristor autem aliquando lau-
dibus meis cum ea laudantur in me in quibus
mihi ipse displiceo. vel etiam bona minora vel
leuia pluris existimant quam existimanda sunt.
Hereticos vir iste sanctus validissime
percutabat. ita ut ipsi inter se publice predicarent
peccatum non esse interficere augustinum. quem tam

quam lupum occidendum dicebant. et occisoribus
omnia sua peccata a deo dimittenda assererent
Multas ab eis insidias pertulit. ita ut sibi
aliquo pergenti in via insidias ponerent. sed
dei prudentia itineris errore seducunt. ut iue-
nire eum non possent. **C**ompauperum semper
memor erat. eisque ex his que habere poterat li-
beraliter exhibebat. Nam et de vasis domesticis
propter pauperes et captiuos aliquando iubebat
frangi et conflare. et indigentibus dispensari
Bomum vel agrum siue villam nunquam emere
voluit. Multas etiam hereditates sibi dimis-
sas respuit. eo quod mortuorum filijs vel propinquis
potius ipsa deberi dicebat. In his que in ecclesia
possidebat. intentus amore vel implicatus
non erat. sed die ac nocte de scripturis et rebus
diuinis cogitabat. Fabricarum que nouarum nunquam
studium habuit. Deuitans in eis implicati-
onem sui animi quem semper liberum habere vole-
bat ab omni molestia corporali. ut libere vaca-
re posset continue meditationi et assidue lectio-
ni Non tamen illa edificare volentes prohibebat. ni-
si forte imoderate fieri perspexisset. **L**auda-
bat que plurimum illos quibus moriendi deside-
rium inerat. et super hoc trium episcoporum exempla
sepius recitabat. Ambrosius enim cum in extremis
esset. et rogaret ut prolongationem vite sibi precibus
obteneret respondit. Non sic vixi ut me pudeat
inter vos viuere. nec mori timeo. quoniam
bonum habemus dominum. Quod responsum augu-
stinus mirabiliter extollebat. Addebat que de
alio episcopo. cui dum diceret eum ecclesie multum ne-
cessarium fore. et quod ideo ad huc dominus liberatus
ait. Si nunquam bene. si aliquando. quare non modo.
De alio que episcopo aiebat ciprianum referre quod cum
infirmirate graui laboraret adhuc sibi sani-
tatem restitui exorabat. Cui iuuenis speciosus
apparens cum indignatione infremuit et ait.
Idati timeas. exire non vultis. quod faciam vobis.
Feminarum nullam unquam. nec etiam germanam.
sororem. aut fratris sui filias. que deo pariter ser-
uiebant secum habitare permisit. Dicebat enim quod
et si de sorore vel nepotibus nulla mali posset
ori suspitio. tamen quod tales persone sine alijs sibi
necessarijs esse non possent. et ad eas etiam alie
aduentarent ex illis possent infirmiores aut
humanis temptationibus commoueri. aut certe

De sancto Augustino.

malis hominū suspitionibus infamari. **N**ū
q̄z cū muliere solus loqui volebat nisi secre
tum aliq̄d interesset. **C**onsanguineis sic
bene fecit non vt diuitias haberēt. sed vt aut
nō aut minus egerent. **R**aro paliq̄ aut lris
aut v̄bis intercedere volebat. recolēs quen
dam philosophū p̄templatōe fame amicis
nō multa p̄stitisse. Et sepe dicebat. plerūq̄z
potestas que peti p̄mit. Cum autē id facie
bat sic stilum tempabat. vt onerosus nō eēt
s̄z mereret v̄banitate dictaminis exaudiri.
Volebat poti⁹ inter ignotos q̄z in
ter amicos causas audire dicens. q̄a inter
illos poterat libere iniquum cognoscere. et
vnū ex his amicū eē factur⁹. p̄ q̄ sc̄z iusticia
mediante sententiā daret. Ex amicis v̄o eēt
vnū pditur⁹. sc̄z p̄tra quem p̄ferret sententiāz
A multis ecclesijs inuitabatur et ibi ver
bum dñi p̄dicabat. et multos ab errore con
uertebat. Aliquando a p̄posito digressionē
facere p̄sueuerat in p̄dicatōe. et tūc dicebat
deū hoc ad p̄ectū salutis alicui⁹ ordinasse.
sicut in quodā manicheorū negociatore pa
ruit. q̄ in p̄dicatōe quadam augustini vbi
ip̄e digressionē faciens cōtra hunc errorem
p̄dicauerat p̄uersus fuit. **E**o tempe dum
goibi romaz cepissent ydolatre et infideles
xp̄ianis plurimū insultabant. **P**ropter q̄d
augustin⁹ librū de ciuitate dei composuit. i q̄
iustos in hac vita debere premi. impios aut
florere ostendit. **U**bi de duplici ciuitate sc̄z
hierusalem et babilone et earū regib⁹ agit
quia rex hierusalem xp̄s. rex babilonis dya
bolus. **Q**uas duas ciuitates vt ibidez dicit
duo amores sibi fabricant. q̄z ciuitatem dya
boli p̄struit amor sui crescens vsq̄z ad p̄tem
prium dei. ciuitatem dei amor dei crescēs vs
q̄z ad p̄temptū sui. **I**n dieb⁹ autē eius āno sc̄z
dñi. ccccl. vandali totā africe p̄uinciam
occupauerūt vastantes omnia. nec parcētes
sexui ordini vel etati. **P**ost h̄ aut ad yponē
sem ciuitatē p̄uenerūt. et ip̄az manu valida
obsederūt. **S**ub hac tribulatione augusti⁹
p̄ ceteris sue senectutis amarissimā et lugu
brem duxit vitam. **F**uerūtq̄z sibi lacrimę e⁹
panes die ac nocte. cū alios videret occisos
alios effugatos. ecclesias sacerdotib⁹ vidua

tas ciuitates cum accolis dissipatas. **I**nter
tot tñ mala cuiusdam sapientis sententiā se
cōsolabatur dicens. **N**on erit magn⁹ ma
gnuz putans q̄ cadunt ligna vel lapides et
moxuntur mortales. **C**onuocatis autēz fra
trib⁹ dixit eis. **E**cce rogavi dñm vt aut nos
ab his periculis eruat. aut patientiā tribuat
aut me de hac vita suscipiat. ne tot calami
tates videre compellar. **E**t ecce tertiu quod
petiuit obtinuit. et tertio decimo obsidionis
mense febribus laborans lecto decubuit. **I**n
telligens autē dissolutiōem sui corpis immi
nere. vij. psal. penitētiales sibi scribi fec. ip̄os
q̄z in loco p̄parietē positos lecto decubans
legebat. et vbertim ac iugiter lacrimas fūde
bat. **E**t vt deo vacaret liberi⁹ et eius intēto
a nullo impediri posset. ante decem dies sui
exitus nullum ad se ingredi p̄cepit. nisi cum
medicus ingrederet. vel cuz sibi refectio por
taretur. **Q**uidam autē eger ad eum
venit. et vt sibi manum imponeret et ab infir
mitate curaret ip̄m instanter rogauit. **C**ui
augustin⁹ respondit. **Q**uid est hoc fili q̄d lo
queris. **R**eddas q̄ si tale q̄d facere possem.
mibi h̄ ip̄m non cōferrem. **I**lle aut instabat
asserēs sibi in visione p̄ceptum esse vt ad eū
accederet. et sanitatem reciperet. **V**idens autē
fidem eius p̄ ip̄o orauit. et sanitatem recepit
Energuminos multos curauit. et plura alia
miracula fecit. **I**n libro. xxij. de ciuitate di
duo miracula de se tanq̄z de quodam alio
refert dicens. **P**ponensem quandā v̄ginem
scio. que cum se oleo punxisset. et p̄ illa orans
presbyter lacrimas suas instillauerat. mox
demone fuisse sanata. **I**n eodez etiā libro
sic ait. **S**cio etiā ep̄m semel pro adolescente
quē nō vidit orasse. illumq̄z ilico demonio
caruisse. **N**ullum autē dubiū videt q̄n de se
loquat. sed humilitatis causa seip̄m noluit
noiare. **I**n eodem q̄z libro de ciuitate dei sic
ait. q̄ cū q̄dam infirmus incidere deberet. et
eius morte ob incisionē plurimū timeretur
et infirmus multis lacrimis deum exoraret
cū eo et p̄ eo augustin⁹ orauit. et sine incisiōe
aliq̄ integrā sanitatē recepit. **B**eni⁹z dis
solutiōe corpis appropinquante h̄ memoria
le docuit. nullū videlicet boiē q̄ntūcunq̄z

De sancto Augustino.

excellentis meriti sine professione et eucharistia debere transire. Ad extremam autem horam veniens membris omnibus sui corporis incolumis integro aspectu atque auditu. anno etatis sue lxxvij. episcopus vero sui. et coram positus fratribus et orantibus migravit ad dominum. Testamentum nullum fecit. quia unde faceret pauper christi non habuit. Floruit circa annos domini. cccc

Itaque Augustinus sapientie lumen prefulgidum. propugnaculum veritatis. et fidei munimentum. omnes ecclesie doctores tam ingenio quam scientia vicit. incomparabiliter florens tam exemplis virtutum quam affluentia doctrinarum. Unde et beatus Remigius Hieronimum et quosdam alios doctores commemorans sic concludit. Hos omnes doctores Augustinus ingenio et scientia sua vicit. Nam licet Hieronimus sex milia volumina origenis se legisse fateatur. iste tamen tanta scripsit ut non solum diebus ac noctibus scribere libros eius quis non possit sed nec legere quidem occurrat. Volusianus autem cui Augustinus epistolam scripsit. sic de eo dicit. Legi dei deest quicquid Augustinus auerit ignorare. Hieronimus quoque in quadam epistola scribens Augustino ait. Quobus libellis tuis eruditissimis. et omni eloquentie splendore fulgentibus respondere non potui. certe quicquid dici potuit. et assumi ingenio et de scripturarum hauriri fontibus. a te positum atque disertum est. Sed queso reverentiam tuam parumper patiari me tuum laudare ingenium. Hieronimus etiam in libro de. xij. doctoribus sic de eo scribit. Augustinus episcopus volans per montium cacumina quasi aquila. et ea que sunt in montium radicibus non considerans multa celorum spacia. terrarumque situs. et aquarum circulum claro sermone pronunciat. Bene quoque in quanta eius reverentia et dilectione Hieronimus habuit. patet in epistolis quas eidem misit. In quarum una sic dicit. Homo sancto ac beatissimo pape Augustino Hieronimus. Omni quidem tempore beatitudinem tuam eo quo decet bono re veneratus sum. et habitantem in te dilexi dominum salvatorem. Sed nunc si fieri potest cumulo aliquid addimus. et plena complemus ut absque nomine tui mentione una hora

quidem preterire patiamur. Idem in alia epistola ad eundem. Absit autem ut quicquam de libris beatitudinis tue attingere audeam. Sufficit enim mihi mea probare et aliena non rapere. Gregorius quoque in epistola ad Innocentium africe prefectum de eius libris sic ait. Quod expositionem sancti Iob vobis transmitti voluistis vestro studio congaudemus. Sed si delizioso cupitis pabulo saginari. beati Augustini compatriote vestri opuscula legite. et ad comparationem illius similitudinis nostrum fufurum non queretis. Idem quoque in registro sic ait. Legitur quod beatus Augustinus nec cum sorore sua habitare pensit dicens. Que cum sorore mea sunt. sorores mee non sunt. Docti ergo viri cautela. magna nobis debet esse instructio. In prefatione quoque Ambrosiana sic legitur. Magnificentiam tuam in mortificatione Augustini adoramus. tua in omnibus operante virtute. ut nullis promissis blandimentoque fallacium vir tuo ignitus spiritu vinceretur. quia eum ita omni genere pietatis imbueras ut ipse tibi ara et sacrificium et sacerdos esset et templum. Beatus igitur Prosper in tertio libro. de vita contemplativa sic de eo dicit. Sanctus Augustinus episcopus acer ingenio. suaviter eloquio secularis literature peritus. in ecclesiasticis laboribus operosus. in quondianis disputationibus clarus. in omni sua actione compositus. in questionibus solvendis acutus in convincendis hereticis circumspectus. in expositione fidei nostre catholicus. in explanandis scripturis canonicis cautus. Bernardus quoque sic de eo scribit. Augustinus hic est validissimus malleus hereticorum. **I**tem Post hoc autem cum barbara gens terram illam occupasset. et sancta loca prophanaret. fideles corporis Augustini ceperunt. et ipsum in sardiniam transtulerunt. Transactis autem ab eis obitu annis. cclxx. circa annos domini. dcccviij. Liprandus devotus longobardorum rex audiens sardiniam a saracenis depopulatam. solenes illic nuncios misit. ut doctoris sancti reliquias papiam deferrent. Qui magno pretio dato corpus sancti Augustini tulerunt. et ipsum usque ianuam deportaverunt. Quod devotus rex audiens. usque ad predictam civitatem cum magno

De sancto Augustino.

gaudio eidem obuiauit et reuerentē excepit. Cū autē mane vellēt corpus deducere. nullo modo de loco moueri potuit. donec rex uolū emisit. q̄ si se inde duci pmitteret. ibidē in suo noīe ecciam fabricaret. Cū autē uolū fecisset. statim sine difficultate inde deductū ē. Rex autē qd̄ uouerat impleuit. et ibidē in honore sancti augustini ecciam struxit. **¶** Idē miraculū die sequenti in quadā uilla ep̄at̄ terdonensis q̄ d̄ casselle cōniguit. et eodē mō ibidē in honore sancti augustini ecciam fabricauit. In sup̄ uillā ip̄am cū omnib⁹ suis appenditijs pcessit seruentib⁹ eccie sancti auḡ. ppetuo possidendā. Quia uo rex uiderat sācto cōplacere ut in suo noīe eccia fieret ubi cūq̄ mālisset. et timens ne in alio loco q̄ ubi desideraret locū sibi eligeret. in oī loco ubi d̄ nocte cū corpe hospitabat. in honore ip̄ius ecciam struebat. Sicq̄ cū magno gaudio papiā deducit. et in ecclesia sancti petri q̄ celū aureū d̄ bonoafice collocait. **¶** Adolen dinarius q̄dam in beatū augustinū specialem deuotōem habēs. cū q̄ndā infirmitatez q̄ d̄ flegma salsum in tibia pateret. beatum augustinū deuote in sui adiutoriū inuocabat. Cui p̄ uisum sanct⁹ augustin⁹ apparuit. et tibiam manu palpanz integre restituit sanitati. Qui excecatus se liberatū inuenit. et dō et beato augustino grās reddidit. **¶** Quidam puer cū uicio lapidis p̄meret. et de consilio medicorūz incidi deberet. mater pueri mortis sibi timens piculum. beatū augustinū deuote in sui filij subsidiū inuocauit. Statimq̄ fusa orōne puer lapidē cū uina emisit. et plenā sanitatem recepit. **¶** In monasterio qd̄ elemosina d̄ monach⁹ quidāz i uigilia sancti augustini raptus in spū uidit nubem splendidā celitus elapsam. et sup̄ nubem augustinū sedentē pontificalibus insignitū. cui⁹ oculi q̄si duo solis radij. totā illaz ecclesiam illuminabāt. et odor inde nimius exalabat. **¶** Sanct⁹ q̄z bernardus dū quadāz uice in matutinis existens aliquantulū obdormisset. et de quodam tractatu augustini lectiones legerent. uidit quendā pulcerrimūz iuuenem ibi stantē. de cui⁹ ore tantus in undantiū aquarū impet⁹ exibat. q̄ totāz illam

ecclesiam uideret replere. Qui augustinus ad esse non dubitauit. q̄ fonte doctrine totam ecclesiam irrigauit. **¶** Quidā sanctū augustinū valde diligens. monacho custodi corporis sancti augustini pecuniā magnāz dedit. ut sibi sancti augustini digitū unū daret. S; ille accepta pecunia digitū cuiusdā mortui sericis inuolutū sibi tribuit. simulans eē digitū sancti augustini. Quem ille reuerenter accipiens semp̄ deuotissime adorabat. et oī oculisq̄z apponēs crebro pectori astrigebat. Cui⁹ fidē de⁹ inueniens. digito illo p̄iecto unū digitū sancti auḡ. tam mirabiliter q̄z misericorditer sibi dedit. Qui cū repatriasset et mlt̄a ibi miracula fierēt. fama usq̄z papiā delata est. Sed cū p̄dictus monachus assereret. q̄ cuiusdā mortui digitus ille eēt. sepulcrūz aperuerūt. et unum deesse de ei⁹ digitis inuenērūt. Unde abbas re cognita monachum ab officio deposuit. et dire afflixit. **¶** Apud burgundiā in monasterio qd̄ d̄ fontaneū erat quidā monach⁹ bugo noīe sancto auḡ. valde deuotus. q̄ in ei⁹ sc̄ptis m̄zo delidendo pascebat. quē etiā crebra supplicatōe rogauerat. ut ip̄m ex bac luce migrare non sineret. nisi in die sue sacratissime solennitatis. Ip̄e igit. xv. die ante festū eiusdē sic cepit duris febribus estuare. ut i uigilia ip̄ius sup̄ humū tanq̄z moriens poneret. Et ecce plures decori ac fulgentes uiri amicti albis ecciam dicit monasterij pcessionaliter intrauerūt. quos sequebat̄ q̄dam reuerendus pontificalib⁹ insignitus. Quidā autē monach⁹ in ecclesia p̄sistens hoc uidens obstupuit. et quinam essent. uel q̄ pergerent inquisiuit. Cui unus eorū dixit q̄ sanct⁹ augustin⁹ eēt cum suis canonicis. q̄ ad deuotū suū morientēz pgeret. ut ei⁹ aiā a regnū glie deportaret. Post h̄ illa reuerenda pcessio ad infirmariāz ingredit. Tbi cū aliquandiu mālis; sancta illa aiā a carne soluta est. quā dulcis amic⁹ et ab hostiū insidijs securā reddidit. et ad celi gaudia introduxit. **¶** Legit q̄z qd̄ uo ad huc auḡ. in carne uiueret et q̄dam relegeret ante se transire uidit demonē librū bumeris baiulantē. Quia ab eo p̄tinus adiurat. ut q̄ ibi sc̄pta lateant sibi pandat. Qui p̄ciā hoīum ibidē

De sancto Augustino.

esse asserit scripta. que vnde cumq; collegit et in eo reposuit. **A**postolus ei precepit vt si aliqd suoz peccatoz ibi scriptu retineret sibi legens dum continuo manifestet. Ostenso aut loco nihil aug. ibi scriptum reperit. nisi q; quadam vice completoz ex obliuione dimisit. **P**atercipiensq; dyabolo vt suu p'stolaret aduetu. eccliam est ingressus. et completoz deuote dixit. et solitas orones complete pegit. Reuersusq; dixit ei. vt p'dictum locu sibi ostenderet iteru relegendu. Qui dum crebro reuolueret et tandem locu vacuum reperisset. iratus dixit. Turpiter me decepisti. penitet me q; libru meu tibi ostendi. quia peccatu tuum orationu tuaru virtute delesti. Et his dictis confusus euauit. **C**um quedam mulier a quibusdam maliciosis iniuria pateretur. illa ad beatum augustinum accessit vt sup hoc ei consiliu imploraret. Que cum ipm studentem inuenisset. et eum reuerter saluasset. ille nec ad eam respexit. nec quicq; sibi respondit. Cogitans illa ne forte ob nimiam sanctitatem in faciem mulieris nollet intendere. propius accessit et negociu diligenter exposuit. Sed ille nec se ad eam conuertit. nec respouum aliquod sibi dedit. Ideoq; illa cum tristitia magna recessit. Altera autem die cum augustinus missam celebraret. et dicta mulier interesset. post eleuationem corporis rapta in spu vidit se positam ante tribunal sanctissime trinitatis. **A**bi vidit augustinu facie inclinata de trinitatis gla attenissime et sublimissime disputantez. Factaq; est vox ad eam dicens. Cum ad augustinum iuisti. ille sic de trinitatis gloria attenissime disputabat. et ideo q; tibi fueris penitus non aduertit. Sed ad eum secure redeas quia et eum clementem inuenies et consiliu salubre reperies. Quod cum fecisset augustinus benigne eam audiuit et consiliu salubre donauit. **F**ertur quoq; q; dum quidam vir sanctus in spu raptus sanctos in gloria conspexisset. et beatum augustinu minime vidisset. quendam de sanctis vbi nam augustinus eet percunctatus est. Qui r'ndit. Augustinus residet in excelsis. vbi disputat de gla excellentissime trinitatis. **C**um quidam papientes a

marcbione malaspine in carcere detinerentur. ab eis omis potus penitus est interdicitus. vt posset ab eis magna pecunia extorqueri. Unde pleriq; iam spiritu exalabant. quidam vero vinam bibebant. **A**t quidam iuuenis inter eos q; in beatum augustinu magnaz deuotionem habebat. ipm in sui adiutoriu inuocauit. Tunc circa noctis mediu sanctus augustinus p'dicto adolescenti apparuit. et q; manu eius dextram apprehendes vsq; ad flumen graueloni ipm deduxit. ibiq; cum folio vitis in aqua madefacto sic ei lingua refrigerauit. vt qui iam vinam bibere cupierat. de potu nectaris non curaret. **P**aterpositus cuiusdam eccie in beatum augustinu magnam deuotione habens. cum p'tes annos grauem infirmitate incurrisset. ita vt de lecto surgere non valeret. adueniente solenitate sancti augustini cu iam in vigilia ad vespertas pulsaret. ad rogandu sanctum augustinum tota deuotione se contulit. Cui in albis augustinus apparens eidez ter citato proprio noie dixit. Ecce assum totiens ad te inuocatus. Surge cito et celebra mibi officium vespertinu. Qui sanus surgens cum stupefactis eccliam intrauit. et officium deuote pegit. **C**um cuidam pastor seuu vlcus inter scapulas ortum eet adeo morbus inualuit. vt iam totis eet viribus destitutus. Qui dum ad sanctum augustinum preces emitteret. eidez augustinus in visu apparuit et sup locum infirmuz manum apponens perfecte eum sanauit. Idem q; vir pcedete tempore oculoz lumie epuatus. Qui cum sanctum augustinu sedule inuocaret. quadam die circa meridiem eidez apparuit. et oculos manibus suis tergens. pristina sibi sanitate restituit. **C**irca annu dni. dcccxxi. viri quidam grauiter infirmi numero plusq; xl. de germania et gallia romam ibant ad limina apostolorum visitanda. Quoz quidam scamnis in terra curui se vebentes. alij cum baculis se sustentates. alij puati oculis post alios se trabentes. alij tractas man' et pedes habentes pgebant. Qui montes traseutes ad locu qui dicitur carbonaria peruenerunt. Cu aut pene ad locu q; cana dicitur aduenissent.

De decollatione sancti iohannis baptiste.

qui tribus milibus a papia distat. scilicet augustinus. pontificalibus induitur de quadam ecclesia in honore sanctorum cosme et damiani constructa exiens. eisdem apparuit. eosque salutans qui tenderent requisiuit. Qui cum ei qui tenderent respondissent adiecit. Ite papiam. et de cenobio sancti petri quod dicitur celum aureum interrogate. et ibi misericordiam habebitis quam optatis. Qui cum de nomine suo interrogassent ait. Ego sum augustinus quondam yponensis civitatis episcopus. Statimque ab oculis eorum evanuit. Illi autem papiam pergentes. cum ad dictum monasterium pervenissent. et ibi corpus sancti augustini requiescere didicissent. ceperunt omnes voces levare ac unanimiter proclamare. Sancte augustine adiuva nos. Ad quorum clamores ciues et monachi excitati. ad tam grande spectaculum confluabant. Et ecce ex nervorum distensione sanguis multus cepit effluere. ita ut ab introitu cenobii usque ad tumbam sancti augustini tota terra sanguine videretur respersa. Cum autem ad sepulcrum sancti augustini venissent. omnes sanitati sunt integre restituti. ac si nulla in eorum corporibus lesio extitisset. Cepit extunc fama sancti augustini crebrescere. et multitudo laudentium ad eius tumulum aduentare. Qui omnes sanitatis beneficia reportantes. sine salutis pignora relinquebant. Factumque est ut tanta prodigiorum pignorum fuerit multitudo ut inde totum oratorium sancti augustini et porticus plena essent. ita ut eundi et redeundi impedimentum non modicum generaret. Quapropter monachi necessitate compulsi. ea inde remoueri fecerunt. ¶ Notandum quod cum tria sint que a mundanis hominibus appetunt. scilicet diuitie. deliciae. et honores. vir iste sanctus tante perfectionis extitit. quod ipse diuitias contempsit. honores respuit. voluptates abhorruit. Quod enim diuitias contempsit. ipse testatur in libro soliloquiorum. ubi ratio interrogat eum dicens. Diuitias nullas cupis. Et respondet augustinus. Hoc quidem nec nunc primum. Nam cum xxx. annos agam. xiiij. fere anni sunt ex quo ista cupere destitui. nec aliud in his propter necessarium vicium cogitavi. Proorsus vnus ciceronis liber mihi facile persuasit. nullo modo appetendas esse diuitias. Quod autem honores respuerit. in eodem libro testatur. ubi

ratio eum interrogat dicens. Quid honores. Et respondet augustinus. Fateor eos modo ac pene his diebus cupere destitui. Voluptates que et delicias contempsit. et quantum ad concubitum et quantum ad gustum. Quantum ad primum interrogat eum ratio dicens in eodem libro. Quid vxor. Nonne te delectat pulchra. pudica. moderata. diues. presertim si certus sis nihil ex ea te molestie esse passurum. Et respondet augustinus dicens. Quantumlibet velis eam depingere atque cumulare bonis omnibus nihil mihi tam fugiendum esse quam concubitum decreui. Cui ratio. Non ego quero quod decreueris. sed utrum ad hoc alliceris. Et respondet augustinus. Proorsus nihil in bono quero. nihil desidero. etiam cum onere horrore et aspersione talia recordor. Quantum ad secundum interrogat eum ratio dicens. Quid de cibis. Et respondet augustinus. Siue de cibo et potu. siue de balneis. ceteraque corporis voluptate nihil interroges. tantum ab ea peto quantum in salutudinis opem conferri potest.

CXX

De decollatione sancti iohannis baptiste.

Decollatio sancti iohannis baptiste

De iohannis baptiste quatuor de causis instituta fuisse videtur sicut in libro mitrali de officio inuenitur. Primum propter eius decollationem. Secundo propter ossium ipsius cremationem et collectionem. Tertio propter capitis ipsius inuentionem. Quarto propter dignum ipsius translationem et ecclesie dedicationem. Et secundum hunc festum istud a quibusdam diuersimode nominatur. scilicet decollatio. collectio. inuentionio. et dedicatio. ¶ Primum igitur celebratur hunc festum propter ipsius decollationem. que quidem huiusmodi facta est. Nam ut habetur in historia scolastica berodes antipas filius magni berodis romam proficiscens. et per fratrem suum philippum translationem faciens. cum berodiade vxore philippi. et secundum iosephum sorore berodis agrippe. secreto pepigit quod in reditu suo vxorem repudiaret. et ipsam in coniugem duceret. Quod vxorem suam scilicet filiam arethe regis damascenorum minime latuit. et ideo non expectato viri reditu ad patrem quatuordecim festina

De decollatōe scti iohannis bap.

uit. Rediēs autē berodes berodiadē philip
po abstulit. et aretham regē et hōdē agrippā
et philippū in sui inimiciā citauit. Iohēs
autē eū de h̄ arguebat. quoniā p̄m legē quaz
receperat fr̄is sui vxorē ip̄o viuēte sibi m̄ime
habere licebat. Videns berodes q̄ iohānes
tam dīre eum sup̄bocredargueret. et q̄a ob
p̄dicatōem et baptisimū p̄m iosephū magnū
p̄lm̄ congregaret. ip̄um in carcere vinculauit
vxori placere cupiens et ip̄li subsequētis iohā
nez dispendiū p̄timescēs. Ip̄m autē occidere
voluit sed ip̄lm̄ timuit. Considerātes autē be
rodias pariter et berodes occasiōē aliquā
inuenire vt iohannē occidere possent. vidēt
iter se secreto p̄dixisse. vt berodes natalis sui
diē corā p̄mis galilee suisq̄ p̄ncipib⁹ celebra
ret. et puella saltanti filie berodiadis quicquid
petierit se sibi daturum iuramento firmaret.
et ip̄a caput iohannis petente. illud sibi p̄p̄
iuramentū factū eū tribuere oport̄ eret. s̄ de
iuramento facto se p̄tristari simularet. ¶ **Q**
enī banc persutiā et simulationē habuerit.
vidēt innui in bi. sco. vbi sic d̄r. Credibile est
q̄ berodes cū vxore de nece iohannis sub ta
li occasiōe faciendā p̄us secreto tractaue
rit. Itē hieronim⁹ in glo. Ideo forte iurauit
vt occasiōē inueniret occidēdi. Nam si illa
patris aut matris interitū postulasset bero
des nō vtiq̄ p̄sensisset. Ordinato iḡit cōui
uio puella adest. corā omnib⁹ saltat. placet
cunctis. Se sibi quicquid petierit daturus rex
iurat. A matre p̄monita. caput iohānis ex
postulat. Sed persipellis berodes propter
iusiurandū se p̄tristatū simulauit. eo q̄ vt di
citaban⁹ temere iurass̄ q̄d eū facere oport̄
reret. Sed irusticiā p̄ferebat in facie cum leti
ciā haberet in mente. Excusat scel⁹ iuramen
to. vt sub occasiōe pietatis impi⁹ fieret. Igi
tur spiculator mittit. caput ioh̄is p̄ciditur.
puelle dat. et a puella matri adultere p̄senta
tur. Augustin⁹ occasiōē h̄ iuratōnis nar
rat in sermone q̄dam quē fecit in decollatio
ne ioh̄is baptiste tale exemplū ¶ **B** ¶ Fuit
q̄dam homo innocens et fidelis a q̄ audiui
q̄d narro. Cum enī q̄dam sibi negasset q̄d ei
accommodauerat vel q̄d sibi debebat. cōmo
tus ille puocauit eū ad iusiurandū. Ille iḡu

tur iurauit. iste p̄didit. Videbat ergo in ip̄a
nocte se ad iudicē raptū fuisse. et ab eo iūro
gatū fuisse bis verbis. Quare puocasti ho
minē ad iuratōnem quē sciebas falsū esse iu
raturū. Respondit ille. Negauit mibi rē me
am. Et iudex. Adheli⁹ erat vt rem tuā p̄deres
q̄z vt aiām illi⁹ falsa iuratōe p̄meres. Pro
stratus iḡit tam grauiter cedi iussus ē. vt in
dorso euigilantis plagarū vestigia apparerēt
Sed indulgētū est ei postq̄z emendat⁹ ē. Nec
aug⁹. ¶ In hac autē die iohannes decollat⁹ nō
est. sed circa dies azimozū āno p̄cedente pas
sionē x̄pi. Opportuit ergo vt p̄pter dominica
sacramenta minor cederet maior. Hic excla
mat iohēs chrisostomus dicens. Iohēs sca
la virtutum. magisteriū vite. sanctitatis for
ma. norma iusticie. v̄ginitatis speculū. publi
cicie titul⁹. castitatis exemplū. penitētie via.
peccatorū pena. fidei disciplina. Iohannes
maior hoīe. par angelis. legis summa. euan
gelij sanctio. apostolorū vox. silentiū p̄beta
rū. lucerna mūdi. p̄cursor iudicis. totū medi
us trinitatis. Et h̄ tant⁹ datur incestuose. tra
dit adultere. addicit saltatrici. ¶ Berodes
autē impunit⁹ non abiit. s̄ exilio dānatus fuit
Nam sicut habet in bi. sco. alter berodes sc̄z
agrippa cū esset vir strenu⁹ s̄ paup̄. p̄ nimia
paup̄tate desperās. q̄dam turrim intrauit
vt ibidē se fame afficiens moreret. Q̄d cum
berodias soroz sua audisset. viro suo sc̄z be
rodiantipe tetrarche supplicauit. vt eū inde
educeret et sibi necessaria ministraret. Quod
cū fecisset. et ambo inuicē epularent. berodes
tetrarcha vino incaluit. et berodi agrippē be
nificia q̄ sibi p̄tulerat impropere cepit. Ex
h̄ ille rebemēter doluit. et romā p̄fiscēs. in
tantū a gāyo cesare in grām est receptus. vt
ei duas tetrarchias. s̄. lisanie et abiline tribue
ret. et regē in iudeā imposito dyademate de
stinaret. Videns berodias q̄ frater eius ha
beret nomē regis. viro suo molestis p̄cibus
insistebat vt romā p̄geret et sibi nomē regū
compareret. Ille v̄o cū multis diuitijs abun
daret acquiescere nolebat. magis diligens
ociū q̄z honozē laboriosū. Tandē deuictus
vxoris p̄cibus romā cū ip̄a prexit. Q̄d agrip
pa intelligēs. cesari lrās destinauit. q̄ berodes

De decollatione sancti

cū rege pariboz amicitias firmauerit. et romano imperio voluerit rebellare. Et i argu-
mentū hui⁹ rei significauit ei q̄ in ciuitatib⁹
suis habebat arma q̄ sufficerēt. lxx. milib⁹ ar-
matoz. Lecta āt eplā gayus q̄ aliū de incipi-
ens herodē de statu suo interrogauit. et inter
cetera vtrū tanta copia armoz eēt in vrbib⁹
q̄ntuz ip̄e audierat requisit. Qd̄ ille mini-
me negauit. Tūc gayus verū eē credens qd̄
herodes agrippa sc̄psit. ip̄m in exiliuz relega-
uit. Uxorī autē e⁹ qz erat soroz herodis agrip-
pe quē maxime diligebat p̄tatem tribuit vt
in terrā suā rediret. Ip̄a autē virū suū voluit
comitari dicēs. q̄ illū cui cōmunicauerat i
p̄speris nō derelinqueret i aduersis. Augdu-
nū igitē deportati fuerūt. et ibi vitā miserabili-
ter finierūt. Hec in histo. sco. **C** Secūdo
p̄pter ossiū ip̄i⁹ crematōem et collectiōez q̄
ip̄a die s̄m q̄dam fuerūt cremata. et a fide-
lib⁹ ex pte collecta. Vñ q̄i secūdu martiriū
pati q̄ ip̄e in suis ossib⁹ cōcremat. Et ideo
eccia tanq̄s s̄m ei⁹ martiriū festū h̄ celebrat.
Sic enī legit in. xij. libro historie scolastice l'
ecclesiastice. cū discipuli iohannis corp⁹ ei⁹
apud sebasten vrbē palestine inter beliseū et
abdiam sepelissent. et ad ei⁹ tumulu3 multa
miracula fierēt. iubēte iuliano apostata. gē-
tiles e⁹ ossa sparserūt. et cū miracula nō cessa-
rent. post collecta et igne cremata. in pulue-
rē redegerūt. et pagros ventilauerūt. sicut d̄z
in historia scolastica et ecciastica. **B**eda
vō dicit in cronicis. q̄ ip̄a ossa collecta lati⁹
sparserūt. et sic secūdu martiriū q̄dam mō
passus videt. Hoc q̄daz rēp̄sentant nescien-
tes dum in ei⁹ natiuitate ossa vñdecūqz col-
lecta cremant. Dum autē ad cremandu3
colligerent vt habet in hi. sco. et beda testat. q̄
dam monachi a hierosolimis veniētes late-
ter colligentib⁹ se miscuerūt. et magnā eozū
p̄tem tulerūt. Ip̄a qz ossa ad philippū hieroso-
limitanū ep̄m d̄tulerūt. q̄ ea postmodū atba-
nasio alexandrino ep̄o misit. Postmodū vō
theophil⁹ eiusdē vrbis ep̄s ea i tēplo serapis
a sordib⁹ purgato reposuit. et i bonorē facti
ioh̄is basilicā p̄secrauit. Hec beda et hi. sco.
Hūc āt apud ianuā deuote colūt. sic alexan-
der tern⁹. et innocētī. iij. rei vitate cognita

suis p̄uilegijs approbarūt. Sic āt herodes
q̄ ei⁹ caput amputari fecit suoz scelez penā
ptulit. sic et iulianū apostatā q̄ ei⁹ ossa cōbu-
ri iussit vltio diuina pcussit. De cui⁹ pcussio-
ne habet in historia sancti iuliani. q̄ ē post cō-
uersionē sancti pauli. **B** **U** Debui⁹ autē
iuliani apostate origine impio crudelitate et
morte in historia triptita plenius edocetur
Constantius nāqz frater magni cōstantini
ex eodem patre. duos habuit filios. s. gallū et
iulianū. Adortuo āt cōstantino. cōstantius
ei⁹ fili⁹ gallū cesarem fecit. quē tñ postmodū
interfecit. Et iulian⁹ metuens monach⁹ ef-
fectus est. Depitqz magos p̄sulere si posset
adbuc ad imperiū puenire. Post h̄ cōstā-
tius iulianū cesarem fecit. et ad gallias misit.
vbi victorias multas exercuit. Corona autē
laurea inter duas colūnas dependens ru-
pto funiculo sup caput ei⁹ inde transeuntis
decidit. eūqz aptissime coronauit. cūctis cla-
mantib⁹ qz imperij signū eēt. Cūqz a militi-
bus appellaret august⁹. et corona cū qua co-
ronaret ibidem deesset. vnus torquem quez
habebat i collo. iuliani capiti imposuit. et sic
ab eis impator est effectus. Tunc figmentū
christianitatis qd̄ habebat abiecit. et templa
ydoloz aperiens. et eis sacrificans. se paga-
noz pontificē noiabat. et signum crucis vbi-
qz destruebat. Quadam vice ros sup eius
vestimenta ceterozūqz q̄ cum eo erant ceci-
dit. et gutta quelibet se in crucis signaculu3
transformauit. Volens āt cōplacere oibus
mortuo constantio voluit vt vnusqzqz cui
vellet ritui deseruiret. ac de curia sua eunu-
chos tonsores et coq̄s fugauit. Eunuchos q̄
dem. qz vxor ei⁹ obierat post quā aliaz non
duxerat. Coquos qz cibis simpliciorib⁹ vte-
ret. Tonsores autē qz vn⁹ inq̄t sufficit multos
Adultos libros dictauit in quibus omnes
ante se p̄ncipes lacerauit. Et ergo coquos
atqz tonsores expelleret opus p̄hi nō tñ im-
peratoris egit. Ut autē detraberet atqz lau-
daret neqz p̄hi neqz impatoris fuit. Bū ali-
quando iulianus ydolis sacrificaret. i visce-
ribus pecudis immolati signaculu3 crucis
corona circūdatum eidez ostensum est. Qd̄
ministri videntes timuerunt. interpretātes

Jobannis baptiste.

crucis futura; unitatem victoriā et intermi-
nabilitatez. Quos iulian⁹ p̄fortans ait hoc
ēē signum xp̄iani dogmatis coercendi. nec
vltra circulū dilatādi. ¶ **B**um constātinō-
polim fortune iulianus sacrificaret. maris
ep̄us calcedonie q̄ p̄ senectute lumen amise-
rat. ad eum accedens ip̄um impium et apo-
statam appellauit. Cui iulian⁹ ait. Neq; ga-
lileus tuus potuit te curare. Et ille. De hoc
gratias ago deo meo q; ideo lumine me pri-
uauit. ne te videā pietate nudatum. Iulian⁹
aut̄ nil aliud respondens abscessit. ¶ **A**pub
antiochia vasa sancta et pallia colligens ⁊ i
terra proiciens sup ea sedit. et ignominiaz
addidit. Adorq; in locis illis adeo ē p̄cuss⁹
vt inde vermes scaturirent et carnes corro-
derent. a qua passione quousq; vixit libera-
ri non potuit. ¶ **E** Julianus q; p̄fectus
dum ad p̄ceptum impatoris ecclesiarū va-
sa abstulisset. sup ea mingens ait. Ecce i qui-
bus vasis marie filio ministratur. Cui repē-
te os versum est in anū et egestiōis organū
est factum. ¶ **B**um apostata iulianus for-
tune templum intraret. et ministri templi
aqua vt mundarentur ingrediētes asperge-
rent. valentinian⁹ aspersiōnis guttā vidit in
clamide. et indignatus pugno p̄cussit mini-
strum dicens se maculatum poti⁹ q; purga-
tum. Quod videns imperator iussit eum i
custodiam redigi. et ad beremum destinari
Erat ei christian⁹. q; p̄ mercede meruit post-
modū ad imperiū sublimari. In odium q;
xp̄ianoz iulian⁹ templū iudeoz iussit repa-
rari. ip̄is iudeis sumptus largissime submi-
nistrans. Sed dum maximam cimenti co-
piam subministrassent. subito ventus maxi-
mus veniens totā disperlit. Beinde tremo-
tus maxim⁹ est effect⁹. Postmodū ignis a
fundamentis egrediens plurimos p̄crema-
uit. Illa vō die signū crucis i celo apparuit.
et iudeoz vestes nigro colore crucis signa-
culo sūt implete. ¶ **C**ū ad persas vadēs teli
fontē venisset et regem obsideret. rex sue pa-
trie pretem obtulit si ab eo discederet. Ille aut̄
nullatenus acquieuit. putabat enī p̄m pita-
goze platonisq; sniaz ex mutatiōe corporū
alexandri aiā possidere. aut poti⁹ eē in alio

corpore alius alexander. S; iaculū repente
discurrens ei lateri ē infixus. q; vulnere termi-
nū vite suscepit. Qui vō intulit acten⁹ igno-
rat. sed alij q̄ndā inuisibiliū p̄intulisse ferūt.
alij vnū pastorem ysmabelitarū. alij militez
fame et itinere fatigatū. Sed siue bō siue an-
gelus fuerit. palā ē q; diuinis iussionib⁹ mi-
nistravit. Calixt⁹ at̄ ei⁹ familiaris dicit eum
a demōe fuisse p̄cussū. Hec i bistoria triptita
¶ **T**ertio p̄pter ip̄i⁹ capitis inuentōez
Nam hac die vt aiunt caput ei⁹ repertū est.
Sicut enī dicit̄ in libro. xi. bistorie ecciastice.
iobānes in castello arabie dicto macheron-
ta fuit vinctus ⁊ capite truncatus. Herodi-
as aut̄ caput iobannis hierusalē fecit defer-
ri. et iuxta berodis habitaculū caute sepeli-
ri timens ne p̄beta resurgeret si cū corpore
caput sepultū fuisset. ¶ **T**empe vō marcia-
ni p̄ncipis vt habet̄ i bistoria sco. q; cepit an-
no dñi. ccclij. iohes caput suū duob⁹ mona-
chis q; hierosolimā venerāt reuelauit. Qui
ad palaciū qd̄ berodis fuerat p̄perantes ca-
put ei⁹ inuenerūt saccis cilicinis inuolutus.
vestib⁹ estimo quib⁹ in deserto fuerat obuol-
utus. Qui dum cū p̄dicto capite ad p̄pa re-
mearet. q̄dam emissene ciuitatis figul⁹ pau-
pertatē fugiens comitez se eisdem exhibuit.
Hic dum perā sibi creditā cum sacro capite
portaret. admonit⁹ nocte a sancto iobanne
ip̄os fugiens emissenam vrbem cum ip̄o ca-
pite est ingressus. Ibiq; q; diu vixit in q̄dam
specu sanctū caput venerans p̄speritatē nō
modicam assecutus est. Adorians at̄ illud
sorori sue sub fide reuelauit. ⁊ p̄m eundē mo-
dū sibi inuicēz successores. ¶ **P**ost mltum
vero temporis sancto marcello monacho
in eodem specu degenti beat⁹ iobannes ca-
put suū hoc modo reuelauit. Videbat enī
sibi dormienti q; multe turbe psallentes ice-
derent ac dicerent. Ecce sanctus iohes bapti-
sta venit. Beinde vidit beatū iobannē quez
vn⁹ a dextris ali⁹ a sinistris ducebat. Omē-
q; ad eum accedentes ab eo benedicebātur
Ad quem cum marcellus accessisset. et eius
pedibus se prostrauisset. eleuans eum ⁊ per-
mentum apprehendens dedit ei osculum pa-
cis. Tūc marcellus interrogauit eū dicens.

De decol. sancti iohannis bap.

Bñe mi vnde ad nos venisti. Et ille d̄ seba:
tte veni. Cū igit̄ excitat⁹ fuisset. et de hac visi
one plurimū miraret̄. q̄dam alia nocte cum
dormiret q̄dā ad eū veniēs ip̄um excitauit.
Et ecce dū excitat⁹ fuiss̄. vidit stellā fulgētes
in ostio cellule residere. Quā surgēs cū pal
pare vellet subito in aliā p̄tem se transtulit.
Ille at̄ cepit abire post stellā. q̄usq; stella ste
tit in loco vbi erat caput ioh̄is baptiste. Vbi
fodiēs reperit vīnā et in ea sanctū thesaurū.
Quidā at̄ cū nō crederet manū ad ydriam
misit. S; statim man⁹ exaruit ⁊ ydrie adbe
sit. Orantib⁹ at̄ socijs manū extraxit. s; inua
lida remāsit. Apparuit at̄ eidē ioh̄es dicens
Cū caput meū in ecc̄ia b̄ponēs. ydriā p̄tiges
⁊ sanitatē recipies. Qd̄ ⁊ fecit ⁊ sanitatē inte
grā recepit. Hoc at̄ cū marcell⁹ iuliano eius
dē vrb̄is ep̄o indicasset. ab eis ē eleuatum. ⁊ i
vrb̄e delatū. Ex q̄ tpe cepit in eadē vrb̄e decol
latio ioh̄is celebrari ipsa die vtarbitramur
sic d̄ in bi. sco. q̄ caput ē inuētū siue eleuatus
Quod postmodū cōstātinopolim ē trāsla
tū. **G** Nam sic d̄ in historia tripiita.
cū valens impator iussisset sacru caput i ve
biculo poni. et cōstātinopolim trāsserri. cuz
circa calcedoniā venisset. vebiculū nullate
nus trahi poterat q̄ntūcunq; boues stimu
lis vgerent̄. adeoq; ip̄m ibidē deponere sūt
coacti. Sed cū postea theodosi⁹ ip̄m inde
auferre vellet. ⁊ q̄ndā matronā vginē custo
die capitis deputatā reperiss̄. ibidē rogauit
eā vt sibi auferre dimitteret sacru caput. Illa
at̄ p̄sensit. credēs q̄ sic ipe valentis ita etiaz
et nūc nō pmitteret se auferri. Tūc deuotus
impator purpura caput amplectens p̄stan
tinopolim trāstulit. et ibi pulcerrimā ecc̄iaz
edificauit. Hoc i historia tripiita. Et ide gal
lias apud pictauiā regnāte pipino postmo
dū ē trāslatū. vbi ei⁹ meritis multi mortui
sūt resuscitati. **E**t sic punit⁹ est herodes q̄
ioh̄em decollauit. ⁊ iulian⁹ apostata q̄ eius
ossa cōbussit. sic ⁊ herodias punita est. q̄ pu
elle vt caput peteret suggessit. ⁊ ip̄a puella q̄
h̄ petijt. Quidā ei dicūt q̄ herodias i exiliuz
dānata nō ē necibi defūcta. s; cū caput ioh̄a
nis in manib⁹ teneret ⁊ eidē gaudens pluri
mū insultaret. diuino nutu caput ip̄m in e⁹

faciē insufflauit et illa p̄tin⁹ expirauit. Hoc
q̄dem vulgariter d̄. Sed qd̄ superi⁹ dicitur
est q̄ in exilio cū herode miserabiliter p̄sum
pta fuerit. sancti tradūt i cronici. ⁊ sic tenen
dū videt̄. Filia vō ei⁹ cū sup̄ glaciē deambu
laret. sub ea glacies resoluit. ⁊ ipsa in aq̄s cō
tinuo p̄focat. In cronica vō q̄dā d̄ q̄ terra
ip̄am viuā deglunuit. qd̄ p̄t̄ i relligi sicut d̄
egiptijs in mari rubro p̄focatis d̄. Deuora
uit eos terra. **H** Quarto p̄pter digiti
ip̄i⁹ translationē ⁊ ecc̄ie dedicatōez. Digi
tū enī suus q̄ dñm ostendit vt fert̄ cōburi non
potuit. Vñ ip̄e digiti⁹ a p̄dictis monachis ē
reperit⁹. quē postmodū vt habet̄ in bi. scolaf.
sancta tecla inter alpes attulit. et in ecclesia
sancti Maximi collocauit. Hoc etiam te
stat iohannes beletb dicens. q̄ p̄dicta sancta
tecla digiti⁹ q̄ cōburi nō potuit de vltra par
tib⁹ marinis i normaniā attulit. ⁊ ibi in bo
nore sancti ioh̄is ecc̄iaz fabricauit. quā eccle
siā vt ibidē dicit q̄dam hac die dedicatā fuis
se asseruit. Vñ a dño papa statutus fuit. vt h̄
dies p̄ totū mundū celebris haberet. **A**p̄
mariennā vrb̄e gallie matrona q̄dā iohanni
baptiste valde deuota deū instāti⁹ exorabat
vt sibi de reliquijs sc̄i ioh̄is aliqñ aliq̄d do
naret̄. Cū at̄ orando nihil p̄ficere se videret.
sūpta de deo fiducia iuramento se astrinxit
q̄d acten⁹ non comederet donec qd̄ petebat
acciperet. Cū at̄ dieb⁹ aliquib⁹ ieiunass̄. po
licē sup̄ altare miri candoris vidit. et dei do
nū leta suscepit. Tres aut̄ ep̄i illuc accurren
tes. cū quilibet de illo police p̄tem vell̄ acci
pere. tres sanguinis guttas stillare i linteo
supposito stupuer̄. et singuli singulas se me
ruisse letati sūt. **T**heodolina regina lon
gobardoz medoene iuxta mediolanū nobi
lem ecc̄iam in bonore sancti ioh̄is baptiste
p̄struxit ⁊ ditauit. **P**rocedente tpe vt testat̄
paulus in historia longobardoz. constanti
nus qui ⁊ constans impator volens ytaliā
a longobardis eripere. a quodam sancto vi
ro qui spiritum p̄p̄etie habuit de exitu bel
li quesuit. Qui nocte oratōni vacans ma
ne respondit. Iohanni ecclesiam regina cō
struxit. ⁊ ip̄e p̄ lōgobardis p̄tinue intercedit
et ideo supari nō possunt. Veniet in temp⁹

160

De sanctis felice p̄bitero et adaucto.

quo loco ille despiciet. et tunc supabunt. Quod tpe karoli fuit impletum. **U**ir q̄dā magne virtutis ut ait grego. in dyalogo noīe sanctul⁹ cū q̄ndaz dyaconū a longobardis captū in sua custodia tali pditōe recepiss. ut si fugerz ip̄e p̄ eo capitalē snīaz subiret. coegit pdict⁹ sanctul⁹ ip̄m dyaconē ut fugeret et se libera- ret. Quapropter pdict⁹ sanctul⁹ ad decollā dū adducit. et ad h̄ fortissim⁹ spiculator eli- git. d̄ q̄ dubiū nō erat q̄n vno ictu caput ei⁹ abscideret. Extensioq; collo cum carnifex for- ti annulu brachiū cū ense in altū leuasset. ille p̄tinus ait. Sancte iobannes suscipe illum Statimq; brachiū pcussoris irriguit. et ere- cto in celo gladio inflexibile remansit. **I**pre- stitoq; iuramento q̄ de cetero nullū xp̄ianū feriret. vir dei p̄ eo orauit. et brachiu; statim deposuit.

CXXI

A

De sanctis Felice presbyte- ro et Adaucto.

Felix p̄biter et fra-

ter su⁹ s̄lr noīe felix et p̄sbyter dyo- cleciano et maximiano oblati sunt.

Quoz senior cū ad templū serapis ut ibidez sacrificaret adduct⁹ eēt. insufflauit in faciez statue et p̄tinus cecidit. **D**uct⁹ similiē ad sta- tuā mercurij pariter insufflauit et p̄tin⁹ sta- tua cecidit. **D**uct⁹ tertio ad simulacrū dyane similiter fecit. **T**ortus igit̄ i eculeo. duct⁹ est quarto ad arborē sacrilegā ut ibidē imo- laret. **Q**ui flexis genib⁹ orauit. et in arbores insufflans eam a radice subuertit. et simula- crū cū ara et templo arboze corruente cōtri- uit. **Q**d cū p̄fectus audisset. eū ibidē decolla- ri p̄cepit. et corpus e⁹ lupis et canib⁹ dereliq̄t **T**unc q̄dam in mediū repente p̄siliens xp̄ia- nū se libere p̄fessus est. **A**mbō igit̄ se inuicēz osculantes ibidē insimul decollati sūt. **C**hu- stiani vero eius nomen ignorātes eū adau- ctū vocauerunt. eo q̄ sancto felici auctus sit ad coronā martirij **Q**uos cū xp̄iani i fouea quā arbor effecerat sepelissent. pagani eos effodere volentes protinus a dyabolo sunt arrepti. **I**passi sunt circa annos domini. cc. lxxvij.

CXXII

A

De sanctis Sauiniano et Sauina.

Sauinianus et sa-

uina fuerunt filij sauiini viri nobi- lissimi. sed pagani. **Q**ui de prima uxore sauinianū genuit. de secunda sauina; filiā generauit. et ex nomie suo ambos voca- uit. **L**egens aut̄ sauinian⁹ versū illū **A**spere- ges me dñe. zc. q̄d hoc esset querebat. sed itel- ligere nō valebat. **U**nde intrans in cubicu- lum in cinere et cilicio prostratus iacebat di- cens se malle mori q̄z nō intelligere sensum verbi. **C**ui apprensus angel⁹ dixit. **N**oli te vs- q; ad mortē affligere. q̄niam inuenisti grāz apud deū. et cum baptizatus fueris niue cā- didior eris. et tūc intelliges quod nunc que- ris. **R**ecedente angelo letus efficitur. et ydo- la de cetero venerari p̄temnens. a patre plu- rimū obiurgatur. **C**um ergo pater sepius sibi diceret. melius est ut quia deos non ad- oras tu solus moriaris. q̄z nos omēs i mor- te tua insimul inuoluamur. latēter aufugit. et ad urbem trecafinā deuenit. **C**ūq; super fluuiū secane venisset. et ut ibi ex eo baptiza- retur dñm exorasset. ibidem baptizatus est **D**ixitq; ei dñs **I**nūc inuenisti q̄d tādū que- rendo laborasti. **S**tatimq; in terra baculus fixit. **E**t facta orōne baculus ille corā mlis astantibus frondes et flores produxit. ita q̄ **M**.cviij. viri dño crediderunt. **I**mperator aut̄ aurelianus hoc audiens. milites ad eū capiendū plures direxit. **Q**ui eum orantes inuenientes. ad ip̄m accedere timuerūt. **I**m- perator aut̄ plures prioribus misit. **Q**ui ve- nientes cū eo orāte pariter oraueri. **S**urgē- tesq; dixerunt. **I**mperator desiderat te vide- re. **Q**ui cum venisset. et nollet sacrificare. ma- nus eius et pedes fecit ligari et vectibus fer- reis cedi. **C**ui sauinianus. **A**dauge tormen- ta si potes. **T**unc iussit eum in media ciuita- te ligari super scamnum. et suppositis lignis oleo et igne. incēdio p̄remari. **R**ex aut̄ intu- ens vidit eū i media flama stantē pariter et orantē. **S**tupefact⁹ in faciē suā cecidit. et sur- gens ei dixit. **F**era mala nō tibi sufficiūt aīe

De sanctis sauiniano et sauina.

quas decepisti. nisi et nos per magicas artes decipere moliaris. Cui sauinianus et ob hoc multe anime et tu ipse per me sunt domino crediture. Cum autem impator ex his nomine domini blasphemasset. in crastinum iussit eum ad stipitem ligari. et sagittari. Sagitte autem a dextris et sinistris in aere suspense debant. nec aliquid eum lesit. Altera die impator ad eum veniens dixit ei. Et ubi est tu? Veniat nunc et de sagittis istis te liberet. Statimque una de illis sagittis exiens regem in oculo percussit. et venit excecavit. Tunc iratus iussit eum in carcere recipi. et in crastino decollari. Sauinianus autem orans ut ad locum ubi baptizatus fuerat transferretur. fractis catenis et apertis ostiis per medios milites transiens illuc venit. Quod audiens impator iussit eum illuc insequi et capite truncari. Videns autem sauinianus milites insequentes. supra aquam velut supra petram ambulavit. quosque ad locum sui baptismi peruenit. Cum igitur milites transuadassent. et eum percutere formidarent. ait illis. Securi me percutite. et de sanguine meo ad impatorem vestrum deferte. ut lumen recipiat et dei virtutes agnoscat. Percussus igitur caput suum levavit. et passibus xlii. illud portavit. At impator cum de eius sanguine oculum tetigisset. continuo sanatus est dicens. Vere bonus et magnus est deus christianorum. Quod audiens quidam quod annis xl. lumen amiserat. ad locum portari se fecit. et facta oratione primum lumen accepit. Passus est autem circa annos domini. cclxx. ix. kal. feb. Sed hoc inserit ut historie sororis sue cuius festum precipue recolitur quod historie coniungatur. **C**um igitur soror eius sauina fratrem suum quod die fleret. et pro eo ydolis supplicaret. tandem sibi dormienti apparuit angelus dicens Sauina noli flere sed quecumque babes derelinque et inuenies fratrem tuum in honore maris constitutum. Que euigilans collactanee sue dixit Amica mea aliquid ne sensisti. Et illa. Etiam domina. Nam video hominem tecum loquentem. sed nescio quid quod dicentem. Non me inquit accusabis. Et illa. Absit domina. Quecumque vis facias. tantum te non occidas. Sicque in crastino ambe recesserunt. Cum ergo pater diu fecisset eam inquiri. et non inuenisset. eleuans ad celum manibus ait. Si tu es deus potes in celo. ydola mea cominua que natos meos saluare non potuerunt. Tunc dominus intonans

omnia cominuit et confregit. Quod multi videntes crediderunt. **V**erum beata sauina romana perueniens ab eusebio papa baptizata. et duos cecos duosque tractos sanans. quosque annis ibi permansit. Cui dormienti appares angelus dixit. Sauina quod est quod facis ut tuas diuitias deserens nunc in deliciis hic epuleris. Surge et vade in cretas ciuitatem ut fratrem tuum ibidem inuenias. Dixit ergo famule sue. Non oportet nos hic amplius habitare. Et illa. Domina que vis ire. ecce omnes valde te diligunt. et tu perire mori cupis. Et illa. Deus nobis providebit. Et accipiens panem ordeaceum in urbem rauennam deuenit. Veniensque ad domum cuiusdam diuitis cuius filia quod mortua plangebatur. se ibidem a famula hospitio recipi postulabat. Que ait. Domina mea quomodo hic hospitari vales cum filia domine mee moriatur. et omnes se grauer affligant. Non propter me inquit morietur. Intrans igitur domum manu puelle apprehendit. et sanam ipsam erexit. Et cum vellent eam retinere nullatenus acquieuit. Cum ergo iuxta cretas ad militare venisset. dixit famule sue ut pararepaularent. Et ecce vir quidam nobilis nomine licerius de ciuitate veniens dixit eis. An estis Cui sauina. Hinc sum de ista ciuitate. Et ille Cur mentiris. cum loquela tua indicat te esse pegrinam. Et illa. Domine vere pegrina sum. et fratrem meum sauinianum diu perditum quero. Qui ait Vir ille quem queris ante paululum pro christo decollatus est. et in tali loco sepultus. Tunc se prosternens in oratione ait. Domine que me semper in castitate seruasti. non permittas me amplius duris itineribus fatigari. aut corpus meum ulterius de loco isto moueri. Comendo tibi famulas meas. que propter me tanta sustinuit. fratremque meum quem hic videre non potui. fac ut in regno tuo videre merear. Finita oratione migravit ad dominum. Quod videns eius famula cepit flere. quia ad sepeliendum necessaria non habebat. Predictus autem vir preconem per ciuitates misit ut homines ad sepeliendum mulierem pegrinam uenirent. Qui venientes honorifice eam sepelierunt. **H**ac quoque die fit festus sancte sabinę que fuit prope valentinum militis. cum nollet sacrificare sub adriano imperatore decollata est.

CXXIII**A****De sancto Lupo.****L**upus apud au-

relianū ex genere regali ortus. duz
cūctis virtutibus emiteret senonē:
lis archiepiscop⁹ est electus. Qui cū omnia
fere paupibus erogaret. et quadā die pluri
mos ad cōiuiua inuitasset. cum vini ad me
dium non haberet. sic respondit ministro.
Credo qd deus qui volatilia pascit nostram
pficiet caritatem. Et statim nūcius affuit q
centū vini modios adesse p̄ forib⁹ nūciauit.

Cum omēs de curia sibi uehementer de
traherent. qd virginē dei famulā ⁊ filiam pre
decessoris sui nimis imoderate amaret. co
ram detrabentib⁹ ipam virginem apprehen
dens osculatus est eam dicens. Nihil nocēt
homini verba aliena. quem propria nō ma
culat conscientia. Quia enī ipam deū ama
re ardentē cognouerat. eam mente purissi
ma diligebat. Cum rex francoꝝ lotari⁹ bur
gundiā intrans senescalcū suū contra seno
nes direxisset. et ciuitatem obsideret. sanct⁹
lupus ecciam sancti stephani ingress⁹ cāpa
nā pulsare cepit. Quā hostes audietes tan
tus eos terror inuasit ut nisi fugerent mor
tem se euadere nō putarent. Tandē ob
tento regno burgundie. cū rex aliū senescal
cum senonem misisset. et beatus lupus ei cum
muneribus nō occurrisset. indignatus ni
mis a deo eum apud reges infamauit. ut rex
beatū lupū in exilium destinaret. Qui ibi
in doctrina et miraculis valde emicuit. In
terea senonici quendā ep̄m qui locū sancti
lupi inuaserat occidētes. ut sanct⁹ lupus de
exilio rediret a rege impetrauerūt. Quē rex
videns exilio tabefactū ita diuinit⁹ ē muta
tus ut corā illo p̄stratus veniā peteret. mul
tisq; auctū muneribus sue restituit ciuitati
Qui dū p̄ parisiū remearet. ei multa incar
ceratoꝝ turba a pertis hostijs solutisq; vincti
culis obuiavit. Quadā die dñica dū missā
celebraret. lapsa ē celit⁹ gēma in ei⁹ sc̄to calu
ce. quā rex inter suas reliquias collocauit.

Rex clotarius audiēs qd cāpana sancti ste
phani ī sono mirā haberet dulcedinē. misit

ut parisiū deferret. ut ab ip̄o sepi⁹ audiret.
Sed cū sancto lupo displicuisset mox ut dicitur
be senonica delata ē. soni sui dulcedineꝝ p̄di
dit. Qd rex audiēs. statim restitui eaz iussit.
statimq; sono reddito insonuit septimo ab
urbe miliario. Itaq; sanct⁹ lupus obuiā per
rexit. ⁊ qd dolēs p̄diderat cū honore recepit

Illuc qdam cū oraret. instinctu dyaboli
uehementer sitiens iussit sibi aquā frigidā de
portari. Bolos at̄ intelligens inimici. pului
nar suū sup vas posuit. ⁊ ibi dyabolū intus
inclusit. q̄ tota nocte uociferando ululare ce
pit. Facto at̄ mane. q̄ clam tēptare uenerat ī
die. nullus abscellit. Quadā at̄ vice dum
more solito ciuitatis eccias circuisset. rediēs
domū audit clericos suos rixantes. eo qd cū
mulierib⁹ fornicari uellēt. Qui eccias irās
p̄ eis orauit. ⁊ mox ab eis oīs stimul⁹ tēpta
tionis abscellit. veniētēsq; ante illū veniā po
stulauerit. Tandē multis clarus uirtutibus
in pace quieuit. Claruit circa ānos dñi. dxx.
tempe eraclij.

CXXIII**A****De sancto Mamertino.****M**amertinus prius

Mamertinus prius cum ydola quadaꝝ vi
ce coleret vnum oculum perdidit
et vnius manus ariditatem incurrit. Qui
dum se deos offendisse putaret. et ad tēplū
ad adorandum ydola pergeret. obuiabat ei
vir quidam religiosus nomine sauinus.
qui eum vnde sibi tāta acciderit infirmitas
requisiuit. Qui ait. Deos meos offendi. et
ideo eos orare vado. ut que mibi abstulerūt
irati. reddant propicij. Qui ait. Erras frater
erras. si demōes deos putes. Sed vade ad
sanctum germanum antiodorensem epi
scopū. et si eius consilio acquieueris p̄nuo
sanus eris. Qui statim iter arripiens venit
ad sepulcrū sancti amatoꝝ ep̄i ⁊ plurimo
rū ep̄oꝝ sanctoꝝ. Secessitq; p̄pter pluuias
nocte illa ad quandā cellulā super tumbas
sancti cōcordiani collocatam. Cū autem ob
dormisset. apparuit ei visio quedam mirabi
lis. qd quidam sc̄z vir venit ad hostium celle.

vocavitq; sanctū cōcordianū vt veniret ad festū quod sanct⁹ peregrinus ⁊ sanct⁹ amator cum alijs episcopis faciebant. Cui ille de tumulto respondit. Non possum modo venire. quia hospitem quendam me custodire oportet. ne a serpentibus qui hic habitant occidatur. Abiens ille que audierat nunciavit. Reuersusq; ait. Sancte cōcordiane veni et adduc tecum iuuiianū subdiaconem ⁊ iuuiianū acolitum. vt officium suū faciant. Alexander autē hospitem tuū custodiet. Assumq; est igitur mamertino q; sanctus concordianus apprehensa manu duceret eum secum. Cūq; ad eos venisset. dixit ei sc̄tus amator. Quis est iste qui tecū ingressus est? Qui ait. Hospes meus est. Et ille. Expelle eum. quia pollutus est. ⁊ nobiscum non potest eē. Qui cū expelleret. prostratus coram eis. sancti amatoris gratiā impetrauit. Qui iussit eum vt ad sanctum germanū pergere festinaret. Eui gilans igitur ad sanctū germanū venit. et coram eo prostratus veniam postulabat. Qui cum ea que sibi p̄tigerant enarraret. perrexerunt ambo ad tūbam beati concordiani. et remoto lapide viderē plures serpentes qui decem pedū longitudinē excedebant. Cūq; omnes diffugerent. beatus germanus eis imperavit. vt ad talem locum pergant vbi de cetero nemini presument nocere. Sicq; mamertinus baptizatus est et sanatus. factusq; est monachus monasterij sancti germani. vbi post sanctū alodiu abbas factus fuit. **B** **I**huus tempore in eius monasterio sanct⁹ marinus exiit. cuius obedientiam sanct⁹ mamertinus probare volens vilis off. cū monasterij ei commisit. pastorem scilicet eum faciēs bubalorum. Cum igitur in silua quadam boues et vaccas libenter custodiret. tāta sanctitate pollebat q; enā aues siluestres ad se veniētes manu propria nutrebat. **N**ā et aprum qui ad cellas eius confugerat a canibus eripuit. et abire fecit. Latrones q̄dam cum eum expoliassent. et vestem eius secum ferentes abirent. solum ei palliū dimiserunt. Qui statim post eos clamauit dicens. **R**evertimini dñi mei. ecce denarium colligatū

in medio pallio iueni. qui vobis forsitan necessarius erit. Qui pronus reuertētes palliolum cum denario abstulerunt. ⁊ nudum penitus dimiserunt. Sed cum festināter ad suas latebras properarent. tota nocte euntes. in ip̄o crepusculo ad eius cellam sunt reperti. quos ille salutans in cellam suā benigne recepit. pedesq; eorum lauans. necessaria quantum potuit ministravit. Qui stupefacti de eo quod fecerant doluerū. et vnus quisq; eorum ad fidem p̄uersus est. **Q**uadā vice cum quidā iuniores monachi secum manentes v̄se cuidam que ouibus insidiabatur laqueos tetēdissent. illa in laqueos nocte irruens capta tenebatur. **Q**uod sanctus mamertinus prescians d̄ lecto surrexit et eam inueniens dixit illi. Quid facis o misera. Fuge cito ne capiaris. Eāq; dissoluēs dimisit. Verū cū mortuus fuisset. ⁊ corpus eius antiodorum deportarent. et cum fuissent in quadam villa. nullo modo illud inde mouere potuerunt. quoad usq; quidam incarcerat⁹ subito fractis vinculis liber exiit. venit ad corpus. et cū alijs vsq; ad urbē portauit. Ab in ecclesia sancti germani honorifice est sepultus.

CXXV**A****De sancto Egidio.**

Egidius dicitur ab e quod est sine. et geos quod est terra. et dyan quod est clarū siue diuinum. **I**pe namq; fuit sine terra per terrenorū despectionem. clarus per scientie illustrationem. diuinus per amorē qui assimilat amātem amato.

Egidius athenis ex regia stirpe progenitus. ⁊ sacris lris ab infātia eruditus. dū quadā die ad ecclias p̄geret. cuidā egro in platea iacenti ⁊ elemolinā petenti. tunicā suā tribuit. qua indutus sanitatē integrā mox recepit. **P**ost hoc parentibus suis in dño quiescentibus. patrimonij sui christum fecit heredem. Quadā vice dū ab ecclia rediret. q̄dam vir a serpente percuss⁹ eidē obuius exiit. **S**⁹ orōne fusa egidi⁹ prius virus fugauit. **Q**uendā demoniacum

De sancto Egidio.

in ecclia cū ceteris existentē. et fideles clamoribus suis turbantē. egidius demone fugato sanauit. Verū hūani fauoris formidā periculū. clam litus maris petijt. et nauas quōdam in mari piclitate sperxit. et facta orōne tempestatē omnē sedauit. Et applicantib⁹ aut nauis audito quō romā tenderet grās eius meritis egerūt. et quod eū secū gratis ueberēt promiserūt. Cū igit̄ arelate uenisset. et biennio cum sancto cesario eius de ciuitatis epō mansisset. et ibidē quendā triennio febricitantē curasset. beremū cupiens clam discessit. et cū ueredo nio heremita sanctitate aspicio diu mansit ubi sterilitatē terre suis meritis fugauit. Sed dū ubiq; miraculis choruscaret. hūane laudis timēs piculū relicto eo interiorē heremū penetrauit. ubi quōdam antrū et quendam fonticulū replens. quōdam nihilomin⁹ diuinitus ceruā pparatā ibidē habuit in nutrice. quā certis horis lactis alimonia sibi prebebat. Sed cū ibidē regis pueri uenarent. p̄dictas uidētes ceruā ceteris feris p̄ceptis hāc cū canibus insequūt. Et quib⁹ dū uehementē urgeret ad pedes sui p̄fugit alūni. Ille uero admirans cur p̄ter solitū sic mugiret. exiēs et uenatores audiens dñm exorauit. ut quā sibi tribuerat nutrice seruaret. Canū aut null⁹ infra lapidis iactū sibi appropinquare ausus est. sed cum nimio ululatu ad uenatores reuertebant. Nocte igit̄ supueniēte domū rediit. et sequenti die illuc reuertētes casso labore domū iterū rediit. Quod dū rex audisset rem ut erat suspicatus. cū epō et multitudine uenatorū illuc properauit. Sed cū canes ut p̄sus accedere nō p̄sumerēt. s; omēs ululādo redirēt. locū uerū densitate inaccessibile ingirū circū dederūt. Unus at incaute sagittā dirigens ut inde ceruā expelleret. viro dei p̄ ceruo oranti graue uulnus inflixit. Sed milites semitā ferro aperientes ad ipius uenerunt speluncam. Et uidentes senē habitu monachali uestitū. canicie aut etate uenerabile. ceruā quā ad eius genua puolutā solus ep̄s et rex eum pedites adierūt. ceteris retro stare iussis. Et interrogarunt eum quā esset. uel unde uenisset. aut cur tam densam heremi uastitate petisset. seu quā eū uulnerare tā

grauiter p̄sumpisset. Quib⁹ eū ad singula respōdisset. et illi ab eo hūiliter ueniā postulassent. medicos sanando uulneri sponderūt. et multa donaria obtulerūt. Sed ipse nec medicinā adhibere uoluit. et munera contemnēs ad ipā etiā non respexit. quā potius sciens uirtutem in infirmitate p̄fici. dñm exorauit. ne quōdiu uiueret sanitati p̄stine redderetur. Sed cū rex eū frequentē uisitaret. et pabulū salutis ab eo reciperet. imensas diuitias obtulit. sed eas ille recipere recusauit. admonēs ut in demonastrum p̄strueret. ubi monastici ordinis disciplina uigeret. Quod cū rex fecisset. uict⁹ egidius lacrimis et p̄cib⁹ regis postquā plurimū renuisset. alii⁹ monasterij curā suscepit. **H**ui⁹ sancti famā rex karolus ut audiuit ei⁹ impetrato aduentu reuerēter eū suscepit. Inter cetera salutis colloquia rex eū rogauit. ut p̄ eo dignaretur orare quō quōdam facinus enorme cōmiserat. quod nulli unquā nec ipi sancto p̄fiteri auderet. Sequenti igit̄ dñica dū egidius celebrans p̄ rege oraret angel⁹ dñi eidē apparens cedula sup̄ altare posuit in quā scriptum erat p̄ ordinē et regis peccatū. et egidij p̄cib⁹ dimissū. si tū penitens et p̄nitens ab illo deinceps abstineret. Ad uictū quō erat in fine ut quōquā sanctum egidij p̄ quōquā cōmisso inuocaret si tū ab illo delisteret. ei⁹ meritis sibi remissū non dubitaret. Oblata igit̄ regi cedula peccato suo rex agnito ueniā hūiliter postulauit. Egidius aut cum honore rediens apud neumansensem urbem filij p̄ncipis quā tunc obierat suscitauit. **A**post aliq̄ntulum uero tēpus p̄nunciās monasterij suum non longe ab hostib⁹ euertendū. romam adiit. et p̄uilegiū ecclie sue duoque hostia cipressina in quibus sculpte erant imagines apostolorū a papa i petrans. dimittensque ea in tiberim diuino regimini commendauit et ad monasterij rediens cuidam cōtracto apud tiberonē gressum restituit. Cūque ad monasterij redisset p̄dicta hostia in portu iuenit. et grās agēs deo quod inter tot maris picula illesa seruasset. ea in limib⁹ ecclie sue ad dec⁹ ecclie et monimētū pacti romane sedis erexit. Tandē dñs die sui obitus iminere sibi p̄ spiritū reuelauit.

De natiuitate gloriose uirginis marie

Quod ille fratribus indicans et per se orare suades in domino felicitate obdormiuit. ubi choros angelorum eius aiaz in celum ferentium plurimi se audiuisse testati sunt. Claruit circa annos domini septingentesimum.

CXXVI

De natiuitate gloriose uirginis marie.

Natiuitas gloriose uirginis marie ex tribu iuda et regia stirpe dauid duxit originem. Matheus autem et Lucas non generationes marie sed ioseph descriperunt. quod tamen a conceptione christi penitus alienum fuit. quia consuetudo scripture dicitur fuisse ut non mulierum sed uirorum generationis series texeret. Verissime tamen uirgo beata ex progenie dauid descendit. Quod precipue patet ex hoc. Quoniam ut sepe scriptura testatur christus de semine dauid duxit originem. Cum igitur christus de sola uirgine natus sit. manifestum est et ipsam uirginem ex dauid nata esse et hoc ex catena natban. Dauid enim inter ceteros habuit duos filios. scilicet natban et salomonem. Ex catena igitur natban filij dauid ut testatur iohannes damascenus leui genuit melchi et pantherpanther genuit barpanther. barpanther genuit ioachim. ioachim uirginem mariam. Ex catena autem salomonis matban habuit uxorem ex qua genuit iacob. Defuncto autem matban melchi ex tribu natban. qui filius quidem leui frater autem pantheris nupsit uxori matban matri autem iacob et genuit ex ea bely. Facti sunt autem fratres uterini iacob et bely. Iacob quidem ex tribu salomonis. bely ex tribu natban. Defunctus est autem bely ex tribu natban sine liberis. et accepit iacob frater eius qui ex tribu salomonis uxorem eius et suscitauit semen fratris sui et genuit ioseph. Ioseph igitur natura est filius iacob ex descensione salomonis. secundum legem autem bely qui ex natban. Nam filius qui nascebat secundum naturam erat quidem generantis. secundum autem legem defuncti. Hec damascenus. Sicut autem in ecclesiastica historia dicitur zbeda in sua cronica testatur. cum omnes generationes hebreorum et alienigenarum in archiuis templi secretioribus seruarentur. berodes omnes iussit incendi. existimans se nobilem posse uideri si defi-

cientibus probamentis progenies sua ad israhel pertinere crederet. Fuerunt tamen quidam dicti dominici sic dicti ob propinquitatem christi qui et nazarei fuerunt. qui ordinem generationis christi partim ut a patris didicerant. partim ut a quibusdam libris habuerunt quos domini habebant quantum poterant prodecebant. **B**ertholomeus autem accepit uxorem nomine anna. que habuit sororem nomine bismeria. Hec autem bismeria genuit elizabethe et eliud. elizabethe iohannem baptistam. De eliud natus est eminent. De eminent natus est sanctus seruacius. cuius corpus est in opido traieci super fluum mosan in episcopatu leodiensi. Anna autem tres uiros habuisse dicitur. scilicet ioachim. cleopbam. et salome. De primo autem uiro scilicet ioachim unam filiam scilicet mariam matrem domini genuit. quam ioseph nuptui dedit. que christum dominum genuit et peperit. Postquam ioachim accepit cleopbam fratrem ioseph. et genuit ex eo aliam quam similiter maria vocauit. et alpheo postmodum in coniugem sociauit. Hec autem maria ex alpheo uiro suo quattuor filios genuit. scilicet iacobum minorem. ioseph iustum qui et bazabas simonem et iudam. Postquam secundo uiro anne. tertius cepit nomine salome. ex quo aliam filiam genuit quam rursum maria vocauit. et zebedeo in coniugem tradidit. Hec autem maria ex zebedeo uiro suo duos filios genuit. scilicet iacobum maiorem et iohannem euangelistam. Unde et de hoc extant usus. Anna solus dici tres accepisse marias. Quas genuere uiri. ioachim. cleopbas. salomeque. Has duxere uiri. ioseph. alpheus. zebedeus. Prima parit christum. iacobum secunda minorem. Et ioseph iustum. peperit cum simone iudam. Tertia maiorem iacobum. volucrumque iohannem. **S**ed mirum uidetur quomodo beata maria potuit esse cognata elizabethe. ut superius dictum est. Constat enim elizabethe uxorem fuisse zacharie. qui erat de tribu leui. et secundum legem qui liber de sua tribu et familia ducere debebat uxorem et ipsam de filiabus aaron lucas fuisse testatur anna autem fuit secundum hieronimum de bethleem qui erat de tribu iuda. Sed sciendum quippe aaron et ioiada summi sacerdotes ambo de tribu iuda duxerunt uxores. Unde tribus sacerdotalis

De nitate gloriose uirginis marie

et regalis cognatione semp ad inuicē pban
tur fuisse p iuncte. Idotuit aut vt dicit beda
bmōi p iunctio recentiori tpe fieri datis nu
ptui feminis de tribu in tribu3 vt manifeste
beatā mariā q̄ ex tribu regia descendit cum
tribu sacerdotali cognatōez generis habuif
se cōstaret. Et ita btā maria de vtraq3 tribu
erat. Voluit enī dñs vt be trib⁹ p uilegiate
ppter misteriu ad inuicē miscerēt. q̄a de eis
dñs nascitur⁹ erat. q̄ vere rex et sacerdos p
nobis seipm offerret. et fideles suos in mili
tia bui⁹ vite pugnantes regeret. et post victo
riā coronaret. Quod etiā ex noīe xp̄i. i. in un
cti inuif. qz soli sacerdotes et reges et pphe i
lege veteri vngebant. Vñ et nos a xpo xp̄ia
ni dicimur. et genus electū et regale sacerdo
tū appellamur. Sed et qd dicebat q mulie
res tantū sue trib⁹ boibus iūgerent dictum
fuisse pstat ne distributio sortiu pfunderet.
qz vō leuitica trib⁹ sorte iter ceteras nō babe
bat. mulieres de illa tribu nubere poterant
cui volebāt. **H**istoriā aut natiuitatis
biē vginis btūs biero. vt i plogo refert ado
lescentulus in qdam libello legit. Sed post
multū tēpis vt se ibidē legisse recoluit. pmo
rogatus trāscpsit. Joachim nāq3 ex galilea
et ciuitate nazareth sanctā annā ex betbleez
duxit vxorē. Ambo aut iusti erāt. et abo sine
repbensione in omnib⁹ mādati dñi icede
bant. omnēq3 suā substantiā triparie diui
debāt. Vñā ptem templo et templi seruitori
bus impendebāt. Aliā pegrinis et paupib⁹
erogabāt. Tertiā sibi et familie sue vsibus re
seruabant. Et ita p annos. xx. prolem ex con
iugio nō habētes. vouerūt dño q si eis sobo
lem pcederet eam seruitio dñi manciparent
Cuius rei grā cū singulis annis in tribus fe
stis p̄cipuis hierusalem frequentarēt. i festo
encenoz ioachim cū p̄tribulib⁹ suis hieru
salez ascendit. et cū ceteris ad altare accedēs
oblationē suā offerre voluit. Quem videns
sacerdos. cū indignatōne nimia repulit. Et
cur ad altare dei accedere p̄sumeret increpa
uit. asserens nō eē pueniens maledicto legis
obnoxii oblatōem dño legis offerre. nec inē
fecūdos infecundū. et q̄ ip̄m dei non auxit
astare. Joachim igit sic pfusum se videns. p

pudore domū redire noluit. ne similiē a con
tribulibus suis q̄ hoc audierāt tantū oppro
brium sustineret. Secedēs igit ad pastores
suos cū ibi aliq3 diu fuisset. qdam die ei soli
angelus cū magna claritate apparuit. et de
p̄sione turbatū ne timeret admonuit dicēs
Ego sum angelus dñi missus ad te vt annū
ciem tibi p̄ces tuas exauditas eē. et elemosi
nas tuas in p̄spectu dñi ascendisse. Vidi eī
pudorē tuū. et audiui sterilitatis opprobriū
nō recte tibi obiectū. Peccati q̄ppe nō natu
re vltor est deus. Et ideo cū alicui⁹ vterum
claudit. ad h̄ facit vt mirabilius denuo ape
riat. et nō libidinis eē qd nascit. s3 diuini fore
muneris cognoscat. Iduma gentis vrē ma
ter sara nōne vsq3 ad nonagesimū annū ste
rilitatis opprobrium ptulit. et in ysaac cui re
promissa erat oim gentiū b̄ndictio genera
uit. Rachel etiā nōne diu sterilis fuit. et in io
seph genuit q̄ totius egipti dominiū habuit
Quis fortior sampsonē vel sāctior samuele.
et in hi ambo matres steriles habuere. Ra
tione igit et exemplis crede dilatos diu con
ceptus et steriles p̄tus mirabiliores eē sole
re. Idcirco de anna vxor tua pariet tibi filiaz.
et vocabis nomen e⁹ mariā. Hec vt vouisti
erit ab infātia dño p̄secrata. et adhuc ex vte
ro matris sue spū sancto plena. nec forinsec⁹
inter populares. sed in templo dñi semp mo
rabit ne qd sinistrū de ea aliq3 suspicet. Et
sicut ip̄a ex sterili matre nascet. ita mirabili
ter ex ea altissimi fili⁹ generabit. cui⁹ nomen
erit iesus. et p̄ eum oibus gentib⁹ erit salus.
Et hoc tibi signū. Cū pueneris hierosolimū
ad auream portā. annā vxorem tuā obuiā
babebis. que de tua tardatōe modo sollicita
tunc in p̄spectu tuo gaudebit. His dictis an
gelus ab eo discessit. Anna aut cū amare fle
ret et qnam vir suus iuisset ignoraret. idem
angelus eidem apparuit. et sibi eadez q̄ viro
annūciauerat patefecit. addens vt p̄ signo
hierusalē ad aureā portā p̄geret. et ibidē vi
ro suo redeūti obuiaret. Igitur iuxta angeli
p̄ceptum ambo sibi inuicē obuiātes. de mu
tua visione letati. et de prole promissa securi
adorato dño domū redierūt. diuinū p̄missū
bilariter expectātes. Anna igit p̄cepit. et filiā

De natiuitate gloriose uirginis marie.

peperit. et nomē ei⁹ mariā vocauit. Completo igit̄ p̄ triennū ablactatōis t̄pe. ad templū dñi uirginē cū oblatōib⁹ adduxerūt. Erāt at̄ circa templū iuxta. xv. graduū psalmos. xv. a scensionis gradus. Nam q̄ templū in mōte erat cōstitutū. altare olocasti qđ forinsecus erat adiri nisi p̄ gradus nō poterat. In hoz itaq; nouissimo uirgo cōstituta. cunctos sine alicui⁹ adiutorio ita cōscendit. ac si iam etatis p̄fecte eēt. Perfecta igit̄ oblatōe. filiā cū alijs uirginib⁹ in templo dimitētes ad propria redierūt. Virgo aut̄ quotidie in omni sanctitate proficiens. et ab angelis quotidie uisitabat̄. et uisione diuina q̄tidie fruebatur. Sicut enī hieronim⁹ in quadā eplā ad cromaiciū et beliodorū q̄btā uirgo banc regulā sibi statuerat. ut a mane usq; ad tertiā orōibus insisteret. a tertia usq; ad nonā tetrino opi uacaret. a nona ab orōibus non recedebat quousq; angelus apparens sibi escā daret.

Tercio aut̄ decimo etatis sue āno pontifex publice denūciauit. ut uirgines que in templo instruebant̄. et etatis ips̄ impleissent. domū reuenterent̄. et uiris legitime iūgerent̄. Cuius mandato cū cetera paruissent sola beata maria uirgo se facere nō posse respondit. tum q̄ parentes sui eā dñi seruitio mancipassent. tum q̄ uirginitatē suā dño ip̄a uouisset. Tūc anxiat⁹ pontifex eo q̄ neq; s̄m scripturā q̄ dicit. uouete et reddite. uotū ifringēdū putaret. nec morē genti insuetū introducere auderet. ad iminentē festiuitatez iudeorū seniorib⁹ uocatis. oīm bec vna fuit snia ut in retam dubia filiū dñi quereret. Cum aut̄ orōni insisterēt et pontifex ad psulendū dñm accessisset. mox de loco oratorij cūctis audientib⁹ uox insonuit dicēs. ut q̄cunq; d̄ domo dauid nuptijs habiles iugati n̄ eēt singuli uirgas singulas ad altare deferrent. et cuiuscūq; uirgula germinasset et in cacumine eius s̄m esaie uaticiniū spū sanct⁹ in columbe specie p̄disset. ip̄e p̄culdubio eēt cui uirgo desponsari deberet. Erat inter ceteros ioseph de domo dauid. Cui cū incōgruū uiderēt si uir tam p̄uecte etatis tā tenerā uirginē duceret in uxorez. ceteris uirgas suas afferentibus solus ip̄e uirgam suā subtraxit. Tūc cū

nil diuine uoci cōsonū appareret. p̄ntifex iterato dñm psulendū putauit. Qui respōdit q̄ solus ille uirgam suā nō attulit. cui uirgo desponsari deberet. Proditus itaq; ioseph cū uirgam suā attulisset. et ip̄a ilico florem germinasset. et in e⁹ cacumine colūba de celo ueniens p̄disset. liquido omnib⁹ patuit ip̄i uirginē desponsandam fore. Desponsata igit̄ uirgine ioseph ip̄e qđē in suam ciuitatē bebleē recedit domū suā dispositurus et nuptijs necessaria p̄uisurus. Virgo aut̄ maria cū septē uirginib⁹ coeuis et collectaneis suis quas ob ostensionez miracula sacerdote acceperat ad domū parentū in nazareth reuersa ē. In dieb⁹ autē illis angel⁹ gabriel ei oranti apparuit. et de ea nasciturū dei filiū nūciauit.

Quarto aut̄ natiuitatis uirginis aliquāto t̄pe fideles latuit. Cōtingit igit̄ sic refert iohānes belet̄ ut qđam uir sanct⁹ sedule p̄teplātōni insistent̄. singulis annis. vi. id⁹ septembris in oratōne positus iocundissimā angeloz societatem solēnsantez audiret. Cūq; deuotissime sibi reuelari peteret cur quolibz anno illo tantū die et non alio h̄ audiret. diuinū accepit responsum. q̄ uirgo gloriose maria tali die fuerit mundo nata. et ideo h̄ manifestaret filijs sancte eccie. ut p̄cordes fierēt in hac celebritate celesti curie. Cum aut̄ hoc summo pontifici et alijs intimasset. et illi orationib⁹ et ieiunijs. sc̄pturis et antiquitatum testimonijs ueritatē comperissent. hunc diē in honore natiuitatis uirginis celebrandum uniuersaliter statuerūt. **O**ctaua aut̄ natiuitatis beate marie olim nō celebrabat̄. s; dñs innocenti⁹. iiii. natione ianuēsis ip̄am instituit celebrandam. Cuius bec causa fuit Gregorio enī nono p̄ mortem sublato de medio. romani omēs cardinales in quodā conclauī inclusērūt. ut citi⁹ eccie p̄uideretur. Sed cū p̄ plures dies p̄cordare non potuissent. et ip̄i a romanis multas molestias sustinuissent. uouerunt regine celi q̄ si ei⁹ meritis p̄cordarent. et liberi abire possent. octauas sue natiuitatis diu neglectas de cetero statuerēt celebrandas. Sicq; in dñm celestū nū uenerunt et liberati p̄ dñm innocentū uotū adimpleuerūt. Celestinus enī modico

De nitate gloriose uirginis marie

ipe supuirit. et ideo p eū impleri non potuit.
Et nota q tres natiuitates eccia solenni-
zat. s. natiuitatē xpi. marie. et iohis baptiste.
Que tres designant tres spūales natiuita-
tes. Cum iobanne nanq3 in aqua. cum ma-
ria in penitentia. cum xpo renascimur i glā
Cū igit natiuitatē baptismi in adultis opor-
teat pcedere pstritōem et glē similiter. idō ille
due merito uigilias habēt. Sed cū peniten-
tia tota sit p uigilia nō oportuit ut uigiliam
haberet. Octauas uero omnes habēt. quia
omēs ad octauam resurrectōnis anhelant
Miles qdem ualde strenu⁹ et beate
marie ualde deuot⁹ ad torneamentū uadēs
pmo qdaz monasteriū ad honore bte ma-
rie pstructū i itinere reptus missā audire
intrauit. Cum aut missa misse succederet. et
ille ob honore uginis nullā ptermittē uellet
tandē monasteriū exiens ad locū concitus
pperabat. Et ecce redeūtes eidē occurrerūt.
et ipm strenuissime militasse referūt. Quod
dum omēs q aderant assererent. et uniuersi
euz strenuissime militasse pnamimter accla-
marent. necnō et qdam q se ab eo captos di-
cebāt se eidem offerrent. ppendēs uir discre-
tus uubanā regina3 uubano modo se hono-
rasse. quid acciderit manifestauit. et ad mo-
nasteriū rediens filio uginis de cetero mili-
tauit. **E**ps qdam q btām mariā in sūma
reuerentia et deuotōne habebat. qndam ec-
clesiā beate marie in nocte media ex deuotō-
ne adibat. Et ecce ugo uginū comitata uni-
uerso uirginū cboro uenienti uiro occurrit.
et cum sūmo honore susceptus ad ecciaz ad-
quā tendebat ducere cepit. pcinētib⁹ duab⁹
de cboro puellis atq3 dicentib⁹. Cantemus
dño socie. cantē⁹ honore. Dulcis amor xpi
resonet ore pio Quos vsus tot⁹ ali⁹ cbor⁹ u-
ginū resumendo pcantat. **P**redicteq3 bine
cantatrices binos q sequunt in ordine vsus
subsecute sunt. **A**d ima ruit mag
de luce supbus. Sic homo cū tumuit pm⁹
ad ima ruit. Sicq3 uirum dei cum tali pro-
cessione vsq3 ad ecciaz pduxerunt. duab⁹ sp-
incipientib⁹. et ceteris respondētib⁹ **Q**ue-
dam mulier solatio uiri sui destituta. unicus
filium habebat quem tenerrime diligebat.

Quadaz aut uice filius eius ab inimicis ca-
pitur. et in custodia vincula. Quod illa au-
diens in cosolabiliter flebat. et btām uginem
cui multū deuota erat pro liberatiōe filij im-
portunis pcibus exorabat Tandē uidens q
sic nihil proficeret. ecciaz in qua erat sculpta
imago beate marie sola intrauit. et corā ima-
gine stans ipam sic alloquit dicens. **V**irgo
beata pro liberatiōe filij mei te sepe rogavi
et adhuc nequaquā matri misere subuenisti.
Patrociniū tuū pro filio meo implozo. et
nullū adhuc sentio fructū. **I**gitur sicut fili⁹
meus mihi ablat⁹ est. sic et ego filium tuū
tibi auferam. et obsidem pro filio meo in cu-
stodiā ponā. Et hec dicens ppius accessit. et
imaginē pueri quā uirgo in gremio baiula-
bat auferens domū abiit. Accipiensq3 ima-
ginē pueri ipam in lintbeo mundissimo in-
uoluit. et in arca recōdens. ipam cum clau-
diligenti⁹ obfirmauit. bonum obsidem pro
filio suo habere gaudens. et ipm diligenter
custodiens. Et ecce sequenti nocte btā ugo
iuueni apparuit. et ianuam carceris aperies
inde ut exeat pcepit. ei q3 dixit. **M**atri tue fi-
li dices. ut meū mihi reddat filiu3. ex q reddi-
di sibi suū. Qui exiens ad matrē uenit. et qli-
ter beata uirgo eum liberauerit enarrauit.
Illa aut plurimum exultans imaginē pue-
ri accepit. et ad ecciaz uadens btē marie red-
didit dicens. **G**ratias uobis dña refero. qā
mibi meū unicū filiū reddidistis. et nunc uo-
bis filiū uestrum reddo. qā meuz me recepisse
profiteor. **E**rat qdaz fur q sepe la-
trocinia exercebat. sed btām mariā plurimū
in deuotōne habebat. et eam crebuis saluta-
bat. **Q**uadā igitur uice furtim qdaz rapiēs
capitur. et suspendio adiudicat. Cum aut su-
spenderē continuo beata ugo ei affuit. et su-
spensum tribus diebus ut sibi uidebat suis
manibus sustentauit. ita q nullam lestone3
psentit. **I**lli uero qui eum suspenderūt. casu
inde transeuntes eum uiuentē et uultu bila-
ri repererūt. et arbitantes q nō bene fuisset
laqueo astrictus gladio ipm iugulare uole-
bant. Sed beata maria ferientū gladio ma-
nū opponēbat. et illi sibi nil nocere poterāt.
Cognoscētes ergo illo referēte q btā maria

De natiuitate gloriose uirginis marie.

sic eum iuuabat. mirantes eum deposuerunt et amore uirginis abire liberum dimiserunt. Qui abiens. monasterium intrauit. et quoad uixit in seruitio dei genitricis permansit. ¶ Fuit quidam clericus quibetam mariam valde diligens horas eius sedule decantabat. Cum autem parietes eius morerentur. alium non habentes hereditate eidem hereditate dimiserunt. Compulsus est igitur ab amicis ut uxorem acciperet. et hereditatem propriam gubernaret. Quadam autem die cum ad celebrandas nuptias tenderet in itinere quendam ecclesiam reperit. et recordatus seruitij beate marie in ipsam ingrediens horas eius dicere cepit. Et ecce beata maria eidem apparuit. et quasi seuerius ei dixit. Stulte et infidelis cur me amicam et sponsam tuam relinquis. et mihi aliam feminam anteponis. Ad hunc compunctus ad socios rediit. et totum dissimulans celebratis nuptiis media nocte omnibus relictis de domo aufugit. et monasterium intrans. beate marie deuote seruiuit.

¶ Sacerdos cuiusdam parochie et bone vite nullam missam nisi missam beate marie sciebat. quam in eius honore sedule decantabat. Apud episcopum igitur accusatus. et ab eo citatus accersit. Cum vero coram episcopo se aliam missam nescire diceret. episcopus ipsum qui seductorem dicitur redarguit. et ab officio eius suspendens ne de cetero eam missam cantare audeat interdixit. Sequenti autem nocte beata maria episcopo apparetur eum plurimum increpauit. et cur suum male sic tractasset famulum requisit. Addidit quoque quod die trigesima moreretur. nisi ille ad presuetum officium restitueretur. Tremefactus episcopus presbyterum accersit. et veniam postulans ut nullam missam propter illam quam sciebat de beata maria celebrare debeat imperauit.

¶ Quidam clericus uanus et lubricus erat. sed tamen dei genitricem plurimum diligebat. et eius horas sanctas deuote et alacriter decantabat. Quadam igitur nocte in uisione uidit se ante tribunal dei stare. et dominum circumstantibus dicere. Beillo qui uos aspicit qui iudicio dignus sit uos ipsi decernatis quem tantum toleraui et nullus adhuc eo emendationis signum inueni. Tunc dominus omnibus approbantibus super eum damnationis tulit sententiam. Et ecce uirgo beata surrexit et filio suo dixit. Pro isto pie fili clementiam tuam rogo ut super eum damnationis sententiam mitiges. Uuat ergo h

ob gratiam mei. qui ob propria merita abdicat mortem. Cui dominus. Tuus est petitionibus eum tribuo si uel saltem nunc eius correctionem inspexero. Et uersa uirgo ad uoces dixit. Uade et amplius noli peccare ne deterius tibi contingat. Ille igitur excitatus uitam mutauit. et religionem petiit. et ibi in bonis operibus uitam finiuit. ¶ Apud siciliam anno domini. d. xxxvij. fuit quidam uir nomine theophilus cuiusdam episcopi uicedominus ut ait fulbertus carnotensis episcopus. qui tam prudenter sub episcopo res ecclesiasticas dispensabat. quod mortuo episcopo eum dignum episcopatu omnis populus acclamabat. At ille uicedominatu contentus alium in episcopum maluit ordinari. Tandem ab ipso officio inuite ab episcopo depositus in tantam impatientiam est delapsus. ut ad suam recuperandam dignitatem cuiusdam iudei malefici asilium expeteret. Ille igitur dyabolum aduocauit. et aduocatus peruenit. Theophilus ergo iussu demonis christum et matrem eius abnegauit. christiane professioni abrenunciavit. et ipsius abrenunciationis et abnegationis cyrographum suo sanguine proprio scripsit. et scriptum anulo sigillauit. et sigillatum demoni tradidit. et sic eius seruitio se addidit. In crastinum igitur procuratore demonis theophilus in gratiam episcopi recipit. et in sui dignitatem officij restituit. Tandem ad se reuersus de eo quod fecerat valde ingemuit. et ad uirginem gloriosam ut sibi in adiutorium fieret tota mentis deuotione peruenit. Quadam igitur uice beata maria in uisione illi apparetur de impietate ipsum redarguit. et dyabolo abrenunciare precepit. ac christum dei filium et omnem christianitatis propositum profiteri fecit. et sic ipsum in sui et filij gratiam recuperauit. et ad iudicium indulte uenie iterum sibi apparetur cyrographum quod dyabolo dederat sibi reddidit. et super pectus posuit. ut iam non se dyaboli seruum timeret. sed per uirginem se liberum factum gauderet. Quo theophilus recepto. uehementer exultans coram episcopo omni populo quod sibi acciderat retulit. et cum ceteris admirantibus et uirginem gloriosam laudantibus ipse per triduum in pace quieuit. ¶ Quidam uir et uxor sua prope lugdunum circa annum domini. m. c. filiam unicam habentes. eam cuidam iuueni nuptui traderunt. Ob amorem autem filie generum suum secum in domo tenebant. Mater autem puellam iuuenem amore filie sue tam diligenter